Türk İmparatorluğu'nun
Yıkılışına Dair

Kehanetler Kitabı

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışına Dair

Kehanetler Kitabı

"Chalcondyles, L'Histoire de la decadence de l'Empire grec et establissement de celuy des turcs de la traduction de B. de Vigenere. Tableaux prophetiques predisans, la ruine de la mesme monarchie, par Artus Thomas, sieur d'Embry. Paris, vers, 1640 in-fol, 2000 Fr."

DESTEK YAYINLARI 19
TARİH SERİSİ 1

Chloé tarafından Twitter'da paylaşılmış ve Paranormal Kütüphane'de düzenlenmiştir.
https://twitter.com/Chloey001
www.facebook.com/groups/paranormalkutuphane/

Bu kitap Sayın Aytunç ALTINDAL'ın yönetiminde hazırlanmıştır.

Kitabın özgün baskısı Fransa'da 1640'da yayınlanmıştır.

Yayın Hazırlık *M. Selahattin ATAN*
Dizgi *Asuman KÖSE*
Kapak *ÖZCAN*

1. Baskı Haziran 2007
ISBN: 978-9944-298-09-4

Basım: Baskı Mat.Yay. Org. San. Tic. Ltd. Şti.
ATB İş Merkezi G Blok No: 203 Macunköy/Ankara
Tel: (0312) 397 87 20

© *Destek Ltd. Şti.*
6. Cadde No: 61/1 A.Öveçler/Ankara
Tel: (0312) 472 57 40
Faks: (0312) 473 18 53
www.destekyayinlari.com
info@destekyayinlari.com

İÇİNDEKİLER

Giriş 9

Bu Kitabı Niçin Yayınladık? 15

I.Bölüm
Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışına Dair Kehanetler

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı I. Figürün Epigramı 19

Kehanet Tablosu II. Figürün Yorumu 21

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı II. Figürün Epigramı 22

Kehanet Tablosu III. Figürün Yorumu 25

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı III. Figürün Epigramı 26

Kehanet Tablosu IV. Figürün Yorumu 29

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı IV. Figürün Epigramı 30

Kehanet Tablosu V. Figürün Yorumu 33

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı V. Figürün Epigramı 34

Kehanet Tablosu VI. Figürün Yorumu 37

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı VI. Figürün Epigramı 38

Kehanet Tablosu VII. Figürün Yorumu 41

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı VII. Figürün Epigramı 42

Kehanet Tablosu VIII. Figürün Yorumu 45

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı VIII. Figürün Epigramı 46

Kehanet Tablosu IX. Figürün Yorumu 49

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı IX. Figürün Epigramı 50

Kehanet Tablosu X. Figürün Yorumu 53

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı X. Figürün Epigramı 54
Kehanet Tablosu XI. Figürün Yorumu 57
Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı XI. Figürün Epigramı 58
Kehanet Tablosu XII. Figürün Yorumu 61
Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı XII. Figürün Epigramı 62
Kehanet Tablosu XIII. Figürün Yorumu 65
Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı XIII. Figürün Epigramı 66
Kehanet Tablosu XIV. Figürün Yorumu 69
Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı XIV. Figürün Epigramı 70
Kehanet Tablosu XV. Figürün Yorumu 73
Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı XV. Figürün Epigramı 74
Kehanet Tablosu XVI. Figürün Yorumu 77
Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı XVI. Figürün Epigramı 78
Kehanet Tablosu XVII. Figürün Yorumu
(Gerçek Anlamına Göre) 81

II. Bölüm
Kişiler ve Kimlikler

Savaşa Giden Yeniçeriler 89
Azap 93
Acemi Oğlanlar Devşirilmiş Çocuklar 97
Acemi Oğlanlar Rustik/Kırsal 99
Büyük Türk'ün Uşakları 101
Giyim veya Eski Tarz Peichz
Veya Padişah'ın Hizmetkârları 105
Padişah'ın Güreşçileri Diğer Adıyla Pehlivanlar 107
Pehlivanlar Güreşçiler 109
Deli veya Gözükara 111
Sarhoşlar 113
Türk Aşçı 115

Yunan Köylüsü "Voynuk" Denilir 119
Türk Dindarı Kalender 123
Torlaklar Türk Dindarları 127
Türk Dindarı 131
Muhammet'in Soyundan Emir 133
Hacı Arap Berberilerin Mekke Dönüşü 135
Sakalar Su Taşıyıcıları Mekke Hacıları 139
Soylu Acem 143
Soylu Yunan 145
Tüccar Rum 147
Tüccar Yahudi 149
Tüccar Ermeni 151
Tüccar Dubrovnik Slavı 153
Slav Ulaklar Veya Mektup Taşıyıcıları 155
Tüccar Arap 157
Kuzey Afrikalı Köleler 159
Büyük Hanımefendi Türk 160

Kişiler ve Kimlikler Orijinal Metinler 161

GİRİŞ

Elinizdeki bu kitabın Fransızca özgün ve tam adı şöyledir: *"Chalcondyles, L'Histoire de la decadence de l'Empire grec et establissement de celuy des turcs de la traduction de B. de Vigenere. Tableaux prophetiques predisans, la ruine de la mesme monarchie, par Artus Thomas, sieur d'Embry. Paris, vers, 1640 in-fol, 2000 Fr."*

Kitapta yer alan 17 Kehanet ve 28 Osmanlı tablosu, bakır üzerine işlenmiş ve özgün baskı buradan yapılmıştır. Tam metindir. Fransızca özgün yorum ve tablolar eşliğinde Türkçe çevirileri eklenmiştir. Eski Fransızcayı bilen okurlar, dilerlerse figürleri, kehanetleri ve epigramları bu arkaik dilden izleyebilirler. Her türlü anlam kaymasına karşı esas alınması gereken metin, hiç kuşkusuz uluslararası çeviri standartlarında uygulandığı üzere, 1640 tarihli Fransızca metindir.

Kitabın yazarı Atina doğumlu Bizanslı tarihçi Laonicus Chalcondyles veya diğer bir yazımla Nicolaus Chalcocondyles'tir. 1423'de doğduğu bilinen Chalcondyles'in 1490'da öldüğü varsayılmaktadır; ancak bazı tarih araştırmacıları onun bu tarihten önce, bazıları da bu tarihten de sonra öldüğü kanısındadırlar. Hayatı hakkında çok ayrıntılı bilgi yoksa da Doğu Roma İmparatorluk belgeleri, VII. John Paleologos tarafından 1446 yılında Osmanlı Padişahı II. Murat Han'a, İstanbul'a uyguladığı kuşatmayı kaldırması için öneri götüren Bizans heyetinde elçi düzeyinde yer aldığını doğrulamaktadır. Daha sonraki yıllarda Chalcondyles'in 1453'de İstanbul'un ve 1463'de de Peloponez'in Türkler tarafından fethedilişine bizzat tanıklık ettiği kesindir.

Chalcondyles'in el yazması eserleri, ölümünden sonra önce Latinceye sonra da Fransızcaya çevrilmiştir. Fransızca çeviri ilk kez 1605'de

kısmen yayınlanmıştır. Bu el yazması metinler halen dünyanın en ünlü kütüphanelerinde özel arşivlerde saklanmaktadır. Eserlerinin bulunduğu kütüphaneler arasında ünlü Bodleian, Escurial, Napoli, Bibliotek Laurentiana (Floransa), Münih, Kraliyet Kütüphanesi (Paris) ve Coislin Kütüphanesi sayılabilir. Chalcondyles'in ilk Latince çevirisi 1556'da Zürich'te Conradus Clauserus tarafından yayınlanmıştır. Ayrıca 1562'de düzeltilmiş ve karşılaştırmalı bir metin basılmış sonra da Zonoras, Nicetas, Nicephorus Gregores çevirisiyle Latince olarak 1568'de Frankfurt'ta yayınlanmıştır. İlk Grekçe baskısı ise, Nicephoru Gregores ve Acropolita Georgius tarafından 1615'de Cenevre'de yayınlanmıştır. İlk Fransızca çeviriyi Blaise de Vigenere gerçekleştirmiştir. Bunu Artus Thomas'ın bazı düzeltiler ve eklemeler yaptığı çeviri izlemiş ve 10 cildin tam çevirisi bu iki çevirmenden sonra Mezerai tarafından sürdürülerek 1661'de tamamlanmıştır. Bu çeviri halen British Museum'dadır.

Chalcondyles, ilginçtir ki hem devlet adamı hem de tarihçidir. Özellikle de Bizans'ın 1268-1453 yılları ile bizzat tanık olduğu İstanbul'un Fethi'nden sonraki Osmanlı dönemiyle ilgili yazdığı yazılarda ve araştırmalarda kendinden sonra yetişen tüm Osmanlı ve Bizans araştırmacılarını en çok etkilemiş olan tarihçilerin arasında en ön sıradadır. Öyle ki, başta Hamberger, Vossinius ve 19. yy'da ünlü Baron Joseph von Hammer-Purgstall olmak üzere tüm Bizans araştırmacıları Chalcondyles'in olağandışı "Ayrıntılı" araştırmalarından ve gözlemlerinden çok yararlandıklarını belirterek, ona övgü dolu göndermeler yapmışlardır. Gerçekten de Chalcondyles, belki de canlı tanığı olduğu olaylar nedeniyle öylesine ince ayrıntılara dikkat etmiştir ki, bu dikkati ve gözlemleri günümüzün tarihçilerini şaşırtmaktadır. Örneğin; bir dilencinin veya bir İranlı, Ermeni ya da Arap tüccarın nasıl giyindiğine, belindeki kuşağın nasıl bağlanırsa ne anlama geldiğine varıncaya kadar yazmıştır. Kitaptaki ayrıntıların ve gereksiz tekrarların çokluğuna rağmen bunları okumamazlık etmeyin derim. Çünkü Chalcondyles, ağaca bakmaktan ormanı göremeyenlerden değildir.

Ne var ki, onia övgüler sıralayan tarihçilerin, onun anlatım ve yazım tekniği hususunda ortak bir kanaatleri vardır. Bu tarihçiler ağız birliği etmişçesine Chalcondyles'in çok güvenilir bir tarihçi olmasına rağmen yazdıklarını okuyabilmenin, hele yabancı bir dile çevirebilmenin çok zorlayıcı kabul edildiğini, dilinin karışık, notlarının düzensiz ve savruk olduğunu vurgularlar. Ayrıca ele aldığı konuları ilgili ilgisiz bağlamlarda birbirleriyle karıştırdığını, kronolojiye dikkat etmediğini, anakronik hatalar yapmaktan kaçınmadığını, mantıksul sıralamalar yapmadan aklına geleni geldiği ve aklında kaldığı şekliyle aktardığını belirtmeden de geçmemişlerdir. İlginç olan taraf şudur ki, bunca karmaşaya rağmen Chalcondyles, devlet adamı gibi davranmayı başarmış, yalan ve yanlış bilgi aktarmaktan özenle kaçınmıştır. Sadece dağınık, savruk ve dili karışık bir tarihçidir.

Dili ve anlatımı itibariyle Chalcondyles'i okuyabilmek, hele bir başka dile çevirebilmek gerçekten de ömür törpüsü bir uğraştır ve tek kişinin altından kalkabileceği bir iş değildir. Örneğin; bazı cümleleri bir sayfanın dörtte üçünü kapsamaktadır, yer yer hiç bilinmeyen yerel kelimeleri kullanmakta bazen de ne Türkçe, ne Grekçe, ne de Latince olan kelimeler uydurarak tasvirler yapmaktadır. Tamamen "Context" veya "Subtext" dışı denilebilecek eklemeleri peş peşe sıralamakta ve bunları sadece bir virgül veya "ve" ile kurgulayabilmektedir. Dolayısıyla çeviriyi okurken esas metine sadık kalındığı için Fransızca çeviride yer alan ve "Verbatim" (kelimeden kelimeye) diye bilinen çeviri tekniği bozulmasın ve Türk diline uysun diye özel bir çeviri anlamlandırma yöntemine başvurulmamıştır; çeviri nasılsa öyle ve en anlaşılabilir şekilde okurlara sunulmuştur. Chalcondyles, tüm yazarlık serüveni süresince sadece arkaik bir Grekçe kullanmıştır. Bu özelliğini de eklemeden geçmeyelim.

Chalcondyles, kitaplarını yaklaşık 30-35 yıl süren bir zaman dilimi içinde tamamlamıştır. İlginçtir ki, kronolojiye dikkat etmediği gibi diline de özen göstermemiştir. Öyle ki, 20-25 yıl önce yazdığı bir metine, anlatımda bütünlük sağlamak gibi bir kaygısı olmaksızın yeni bölümler eklemiştir. Şunu da belirtmek gerekir ki, Chalcondyles kendi döneminin İncil'e dayalı anlatım tekniği olan

"Vernacularist" (yerel dil kullanma) anlayışıyla yazmış bir tarihçidir. Bu nedenle de bazen arkaik Grekçede kalmış, bazen Bulgar ve/veya Türk yerel dilinde pek az duyulmuş hatta argo sayılan sözcükleri kullanmış, bazen de Latinceden bozma cümlelerle tanımlamalar yapmayı yeğlemiştir. Bu nedenle de belirli bir tarihsel dönemde belirli bir bağlamda kullandığı bir kelime, on yıllarca sonra başka bir bağlamda farklı bir anlamda kullanılmıştır. Okurların bu özel durumu ve kelimelerin etimolojik gelişimine dikkat etmeleri gerekmektedir. Bu gibi durumlarda çeviriye şerhler konularak zorunlu açıklamalar yapılmıştır.

Bu ilk Türkçe çeviri, eski ve yeni Fransızca ile eski ve yeni Türkçe ile, Latince ve Grekçe karşılaştırmalar yapılarak sunulmuştur. Bazı bölümlerde zorunlu olarak dipnotlar açılmış ve okurlara bilgi aktarılmıştır. Chalcondyles karmaşık diline ve özensiz anlatımına rağmen gerçekten de kendi dönemine ve sonrasına damgasını vurabilmiş bir tarihçidir. Bizi en çok ilgilendiren tarafı da budur. Batı dünyası ve tarihçileriyle, aydınları Türkiye'yi ve Türkleri (Osmanlı'yı) onun kitaplarından okuyarak öğrenmişler ve tanımışlardır. Türkler ile ilgili bazı önyargıların yerleşmesinde de onun dürüstçe yazdıklarını, siyasi amaçlarla ters yüz ederek sunmuş olan siyasetçilerin rolü vardır.

Kitabı Fransızcaya çevirmiş olan Blaise de Vigenere, 5 Nisan 1523'de St. Pourçain köyünde doğmuş ve 1596'da Paris'te ölmüştür. On yedi yaşındayken Kraliyet diplomatik-istihbarat dairesine alınmış ve tam otuz yıl burada görev yapmıştır. Hıristiyanlığın, Protestan ve Katolik olarak ayrıldıkları Kilise oturumlarına resmi sıfatla gönderilen en genç sekreterdir. (Bazı kaynaklar onun Worms Diet'ine katıldığını öne sürüyorlarsa da bu yanlıştır. Martin Luther'in bizzat konuşma yaptığı bu Diet, ...Kilise'sinin sorgulama toplantısı... gerçekte Blaise de Vigenere'in doğumundan üç yıl önce gerçekleşmiştir.)

Yirmi dört yaşındayken Nevers Dükü'nün hizmetine girmiş ve iki kez ikişer yıl süreyle Roma'da Katolik Kilisesi'nde Dük'ün Elçisi olarak görev yapmıştır. Henüz 47 yaşındayken emekliye ayrılmak istemiş, kendi istediği ve seçtiği konularda çeviriler yapmaya, "Şifreler" oluşturmaya başlamıştır. Blaise de Vigenere, Roma'da tanıştığı

o dönemin en ünlü "Üstatlarından" şifre tekniklerini (Cryptography) öğrenmiş ve onların kendisine armağan ettikleri gizli şifre oluşturma yöntemlerini anlatan tek nüshalık el yazması metinlerden yararlanarak günümüzde de kullanılan ve kırılması imkânsız sayılan ünlü "Autokey" diye "bilinen "de Vigenere" şifresini kurmuştur. Bu çok gizli şifre, özellikle askeri istihbaratta kullanılmıştır. 1596'da gırtlak kanserinden ölen de Vigenere, 1000 el yazmasından oluşan kitaplığını Paris'teki bir kuruma armağan etmiş ve tüm gelirini de Paris'te yaşayan yoksullara yardım için vasiyet etmiştir. Günümüzde Paris'te onun adını taşıyan bir lise vardır ve ilginç bir rastlantı olsa gerek, bu okulun seçme öğrencilerinin çoğu Fransız Büyük Doğu Mason Locası'na kayıtlı ailelerin evlatlarıdırlar. Elinizdeki kitapta, Chalcondyles'i Vigenere Beyi (Senyörü) diye anılan işte bu şifre üstadı diplomatın çevirisinden tanıyacaksınız.

Kitabın katalog kaydında yer alan üçüncü kişi ise gerçekten de çok esrarengiz bir adamdır. Bu kişi Fransa'nın Manş Denizi kıyısındaki küçük Embry Beyliği'nin derebeyi ailesine mensup olan Artus Thomas'tır. Ancak bu adın takma olduğu söylenebilir. Bu kişi gerçek kimliğini çok iyi gizlemiş, gözü pek bir yayıncı ve Kraliyet karşıtı bir adamdır. Aslen Parisli zengin ve köklü bir aileden geldiği, eğitiminden ve Saray'la ilgili yazdığı "Satire" türü yazılarından ve romandan anlaşılmaktadır. Artus Thomas'ı ilginç kılan hususlardan biri, onun Blaise de Vigenere ile aynı "Yasaklı" alanlarda buluşmasıdır. Bu kesin ve şiddetle yasaklanmış olan "Tyanalı Apollonius" diye bilinen Anadolulu bir ermiş ile ilgilidir. İmparator Konstantin tarafından 325 yılında toplanan İznik Konseyi'nden sonra adı ve eserleri yasaklanarak tarihten silinmiş olan bu kişi, Vigenere'in de Thomas'ın da ortak araştırma alanı olmuştur. Tabiidir ki tehlikeleri ve ölüm cezalarını da göze alarak. (NOT: Apollonius'u yakından tanımak isteyenler bu satırların yazarının "Hangi İsa" adlı kitabını okumalıdırlar. Destek Yayınları, Ankara, 2006).

Blaise de Vigenere, Roma'daki görevi sırasında adını duyduğu Apollonius hakkında yazılmış olan (İ.S. 220) Flavius Philostratus'un "Tyanalı Apollonius'un Hayatı" adlı yasaklı kitabı gizlice Fransızcaya çevirmiş, daha sonra da bu gizli çeviri Artus Thomas'a

el altından iletilmiş ve o da bu kitaba bazı eklemeler ve açıklamalar yazarak yayınlamıştı. Böylece Kilise tarafından unutturulmuş olan bir ermiş, yaklaşık 1200 yıl yasaklı kaldıktan sonra yeniden tanınmıştı. Apollonius, Artus Thomas tarafından yayınlanan ve yasaklanmış olmasına rağmen gizlice okunan bu kitap sayesinde tartışmaların odağına oturmuştur. Bu tartışmalara göre gerçekte İncil'de anlatılan, İsa Mesih diye biri hiçbir zaman yaşamamış ve/fakat Apollonius'un hayatı alınarak İsa Mesih diye bir kişi yaratılmıştı. Diğer bir deyişle Hıristiyanlığın gerçek kurucusu İsa Mesih değil, Tyanalı Apollonius'tu (Kemerhisar, Niğde)... Bu yayından sonra Artus Thomas Kilise'nin baskılarından kurtulmak için izini kaybettirmiş ve nerede, ne zaman ve nasıl öldüğü hiçbir zaman bilinememiştir. Aynı dönemde **"Gül ve Haç Kardeşliği"** adlı çok gizli bir örgüt de Thomas'ın ve de Vigenere'in yayını olan bu kitabı tüm dünyada yaygınlaştırmak görevini üstlenmişti. Thomas'ın, Fransa Kralı III. Henry'yi ve çevresini **"Efemine"** (kadınsı erkekler) olarak yorumlayan **"Hermoafroditler Adası"** adlı bir de romanı vardır.

Kitapta yer alan illüstrasyonlar ise Isacsz Jaspar tarafından çizilmiştir. Bu kişinin kimliği de meçhuldür; varsayımlara göre Avusturya-Macaristan yurttaşı ve aslen Yahudi olan bir kişidir. 1654 yılında öldüğü tahmin edilmektedir. Kitabın editörü ise Pierre Bailet'tir (Paris).

Bu kitabın çevirisinde birçok kaynaktan yararlanılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır: Dictionnaire des Symbols, par Jean Chevalier et Alain Gheerprant, Jüpiter, 1982. Mysteres des Chiffres par Marc-Alain Quaknin, Le Grand Livre du Mois, Ed. Assouline, Paris, 2003. Larousse de Mythologies du Monde par Fernand Comte, 2004. Ottoman Empire by Donald Edgar Pitcher Leiden Brill, 1972. Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, Üç Cilt Mehmet Zeki Pakalın, Devlet Kitapları 1971. Dictionnaire etymologique et historique de la langage Françaises par P. Menard et E. Baumgartner, Paris, 1996. Dictionnaire de L'Ancien Françaises, Algirdas Julien Greimas, Paris, 2004. Ayrıca adları kitapta ve dipnotlarda belirtilmiş olan kaynaklar ve birçok arama motoru kullanılmıştır.

Bu Kitabı Niçin Yayınladık?

Öncelikle Chalcondyles gibi bir tarihçinin varlığını Türkiye'nin okurlarına tanıtmak istedik. İkincisi ise kitaptaki olağanüstü **"Kehanetlerle"** ile ilgilidir. Çok karmaşık ve değişik olan bu **"Kehanetler"** günümüzün Türkiyesi'nde ilgiyle karşılanacaktır.

Kitabı çok özel bir yöntemle satın almıştım. Uzun bir hikayeyi kısa kesmek için söyleyeyim: 1976 yılında Zurich'de bir Yahudi-Mason'un el altından bu kitabı satışa çıkarttığını öğrendim ve yıllardır peşinde olduğum kitabı Yunanistan'dan gelen alıcılara rağmen çok yüksel bir bedel ödeyerek satın aldım.

"Kehanetler" bölümünde inanılması zor bilgiler iletilmiştir. Hiç kuşkusuz geleceği hiç kimse bilemez ve müminler için geleceği bilebilmek sadece Tanrı'ya mahsustur. Ancak bu **"Kehanetleri"** birer prognoz/öngörü olarak değerlendirirsek, kitabın yazıldığı dönemden yüzyıllarca sonra neredeyse bire bir gerçekleşen bu öngörüleri dikkatle incelemek gerektiği açıktır. Kitapta yer alan "Kehanetler"de belirtilen sayısal değerleri, Havvas ilimlerinden olan "Dawa(h)" ve "İlm-i Miftah" sistemleriyle değerlendirdim. Sadece bir kaçına değinerek bu uzun giriş yazısını noktalayayım.

I) Kehanetlerde, Katolik Kilisesi ile İstanbul'daki Ortodoks Kilisesi'nin aralarındaki siyasi husumete son vererek **"Kardeşçe Kucaklaşacakları"** öngörülmüştür. Bu kardeşçe kucaklaşma, ilginçtir ki, aynı kelimelerle 30 Kasım 2006'da Papa 16. Benedikt'in Türkiye ziyaretiyle gerçekleşmiştir.

II) Kehanetlerde, Fatih Sultan Mehmet'ten sonraki 16. Padişah döneminde Osmanlı Devleti'nin **"içerden"** çökmeye başlayacağı ve Padişah'ın kendi adamlarınca devrileceği öngörülmüştür. Bu gerçekleşmiş ve Padişah III. Ahmet (16.) 29 Eylül 1730'da Arnavut ve Hıristiyan asıllı Yeniçeri Patrona Halil'in başlattığı isyan sırasında Taht'tan indirilerek yok edilmiştir.

III) Kehanetlerde, III. Ahmet döneminin Tatar Hanı tarafından bir kenara çekilerek izleneceği ve olaylara sessiz kalacağı öngörülmüştür. Bu öngörü de gerçekleşmiştir. Tatar Hanı Devlet Giray, III. Ahmet'in kendisine beslediği sonsuz güveni sarsmış ve onun saltanatını kenara çekilerek sessizce izlemiş hiçbir şekilde yardımlaşmaya girmemiştir.

IV) Kehanetlerde, "üç kez üç yüz yıl ve bir de yirmilik" diye adlandırılmış bir şifre vardır. Bu şifre 920 sayısını işaretlemektedir. Kehanetlere göre, Osmanlı Devleti işte bu 920'de yok olacaktır. O dönemi tarihleme sisteminde, yaşanılan 1000 yılın yazılımı genellikle yapılmıyordu, sadece yüzyıl ve on yıllar yazılıyordu. Osmanlı Devleti (1)920'de TBMM kurulunca tarihten silindi.

V) Kehanetlerde, Osmanlı yok olurken kendisini hissettirmeyen ve çok hızlı davranan bir Müslüman Prens (en üst düzeyde komutan) Hıristiyanlara fark ettirmeden Türk Devleti'ni yeniden kuracaktır ve Batı'ya yönlendirecektir diyor ve devam ediyor...

Gerisini yazmıyorum. Okurlar diledikleri gibi yorum yapabilirler. Bizlerden aktarması, malum Osmanlı geleneğinde "marifet iltifata tabidir" derler. Olsa da şükredilir, olmasa da.

Bu zor ama saygın görevi üstlenen Destek Yayınları'nın değerli yöneticilerine, çalışanlarına, özellikle de yayınevinin sahibi Sayın Yelda Cumalıoğlu'na içtenlikle teşekkür ederim. Satış kaygısı duymaksızın böyle bir kitabı Türk Tarih Literatürü'ne kazandırmış olması onur vericidir. Ayrıca yayına emeği geçen değerli dostum Prof. Dr. Sezer Akarcalı'ya da çok teşekkür ederim. Onların gayretleriyle bu kitap raflardaki yerini alabildi. Çeviri, araştırma ve redaksiyona katılan tüm arkadaşlarıma, kitabın çevrilmesine ve araştırmalara yaptığı değeri ölçülemeyecek kadar yüksek katkılarından ötürü genç akademisyen Sayın Naciye Selin Şenocak'a (Associate Dean, EPFL-Lausanne) içtenlikle teşekkür ederim, onun gayretleri ve emeği olmasaydı bu kitabı yayına hazırlayamazdım.

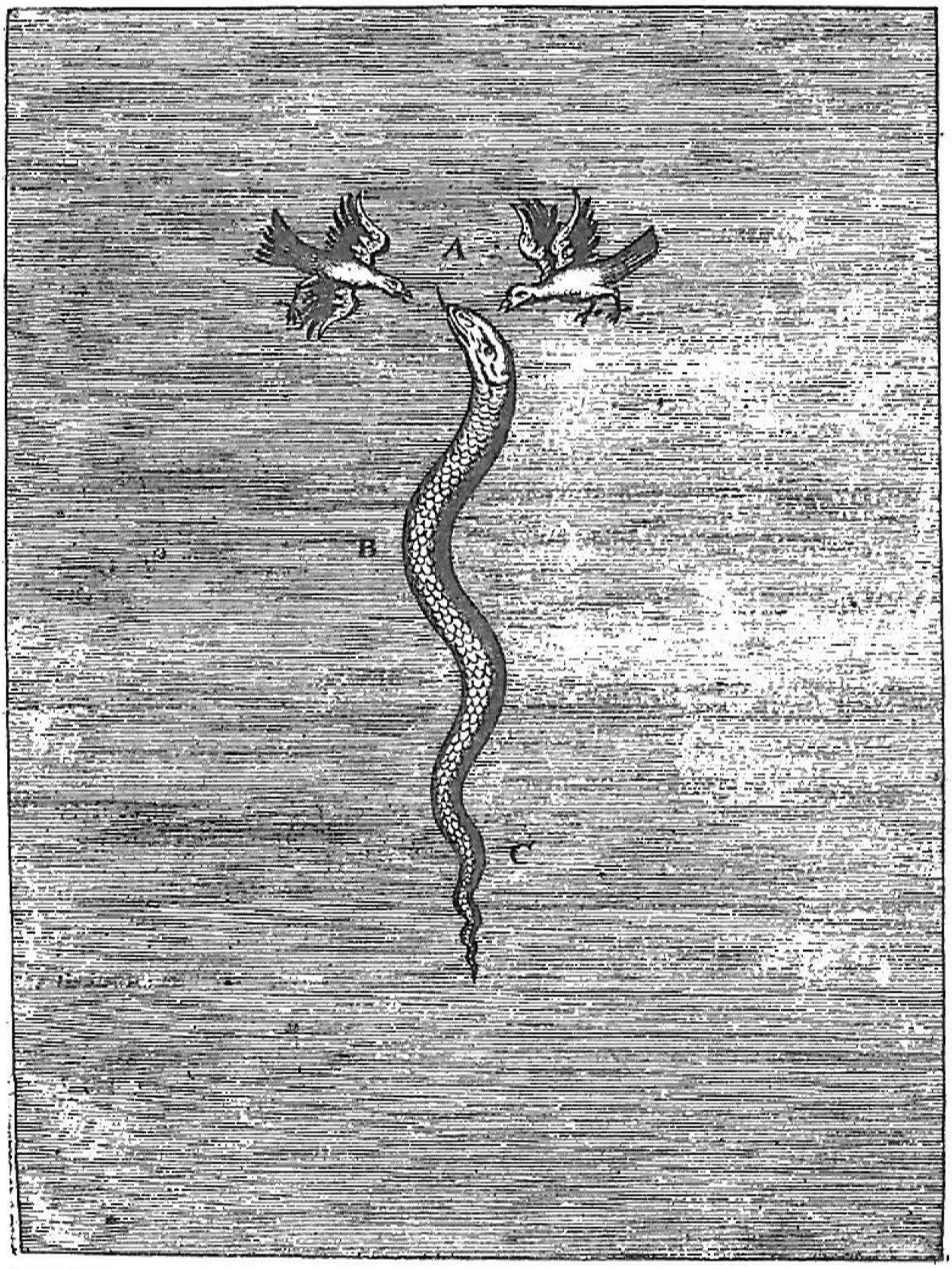
Aytunç ALTINDAL
Territet-Veytaux, 2006

I. Bölüm

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışına Dair Kehanetler

de la ruine de l'Empire des Turcs.

PREMIERE FIGVRE

EPIGRAMMES DE LA PREMIERE FIGVRE.

A Tu florois au milieu de deux corbeaux volans.

B Designant le temps par des figures lineaires, esquelles sera la durée de ton patrimoine. Mais miserable serpent seul destructeur de l'Ourse. O quand ferme-tu la pasture des enhumains corbeaux.

C Vne autre beste seconde legnée, serpent & couché le ventre en haut au midy, pour remuer sur le dos, & pour entrecroiser, ta lumiere n'aguere esté cruellement allée par les corbeaux. Car tirant ton infame origine de la famille d'Orient, tu te perdras auec ta Cité par vne miserable desfaite, & ton gemissement sera l'Eté, & le Printemps.

TÜRK İMPARATORLUĞU'NUN YIKILIŞI
I. Figürün Epigramı[1]

A- Sonun gelecek uçan iki karganın arasında.

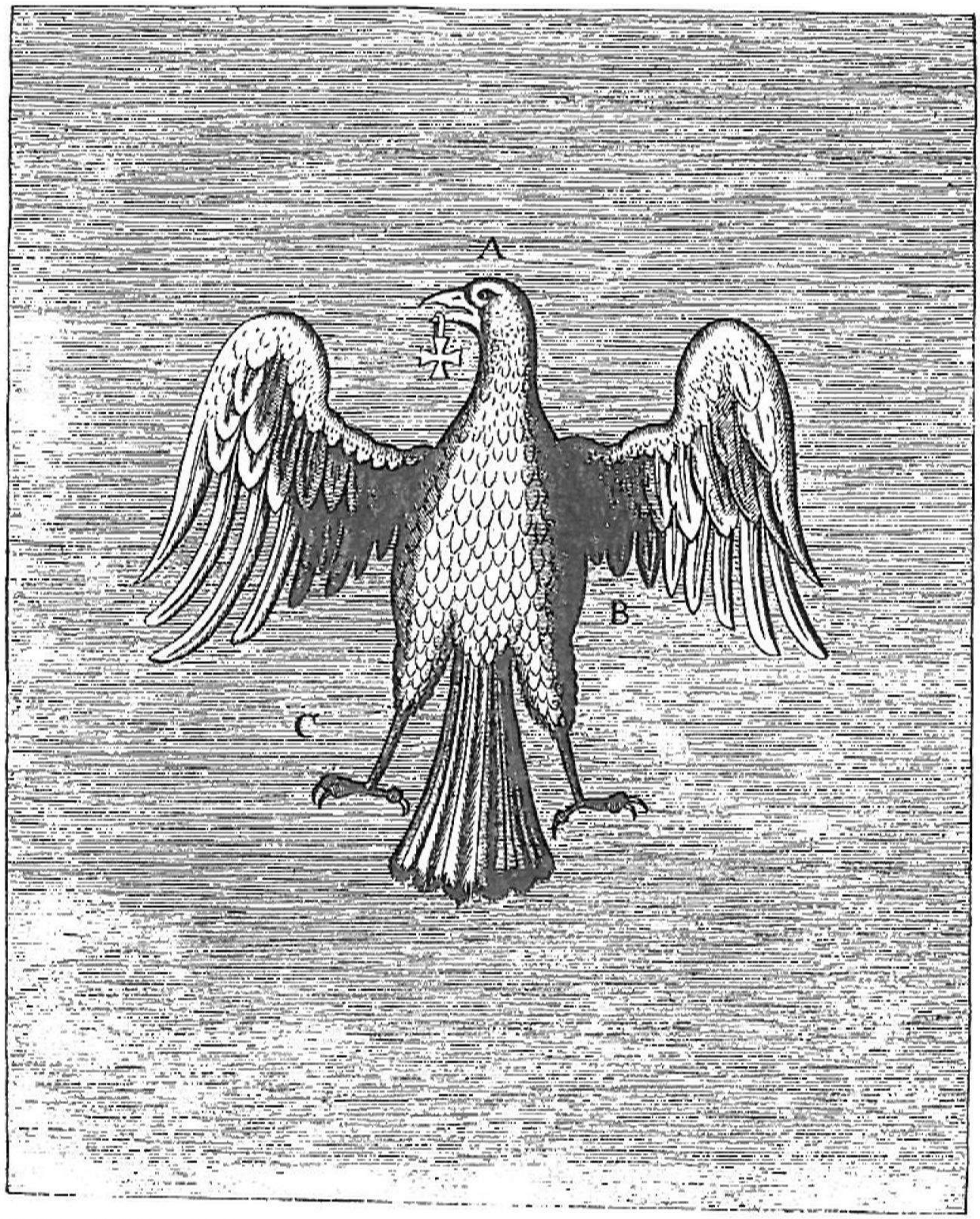
B- Dizinsel figürlerle bozulunca zaman, dolacaktır egemenliğinin süresi ama temellerinin tek yıkıcısıdır sefil yılan, yem olacaksın bu yabanıl kargalara işte o zaman.

C- İkinci nesilden bir yaratık, karnı göğe doğru yatıyor, yılan sırtın olmuş, siyah kaplamış her tarafını, alınmış acımasızca ışığın kargalar tarafından, köklerin Doğu Hanedanı'ndandı, yitireceksin kendini ve devletini sefil bir yenilgiyle, inlemelerin ve yakarışların duyulacak bahar ve yaz aylarında.

---

[1] *Epigram: Bu sözcük ilk kez 13. yy'da kullanılmaya başlanmıştır. Grekçeden Fransızcaya geçmiş bir sözcüktür. Ortaçağ'da heykellerin üstüne yazılan yazılara epigram deniliyordu. 18. yy'da kısa, özlü deyişler anlamında kullanılmaya başlandı. 20. yy'da epigram bir edebiyat, şiir türü oldu.*

SECONDE FIGVRE.

EPIGRAMMES DE LA SECONDE FIGVRE.

A Double triple sur l'oyseau chevalier porte-Croix, l'oyseau & deschef le cheval porte-corne.

B Tres-grand, & unique Roy des oyseaux, cettuy-cy prenant certainement son regne au Midy, se reposera sur un cheval porte-corne, un tour la planette du tour essamé au milieu du Pole.

C Par une unité de double appellation, seule premiere par les raisonnés des nombres ès derniers temps, & comme vous estes fidelles, bonne partie du temps, quand en rendrez l'image de la Croix par le milieu, ou es grandement audacieux & viste & prompt à la guerre, à race de Bizantins, mais à l'entremeté, l'occasion de la vengeance pris le gain.

Kehanet Tablosu
II. Figürün Yorumu

*Haçlı Kartal, yeni bir İmparatoru simgeler, yani Baudouin'i. Bu, diğer figürde sözü edilen kişidir ve 1208 yılında Fransızların ve Venediklilerin desteğiyle Yunan İmparatoru yapılmıştı. Aralarındaki anlaşma gereği Fransızlar dünyevi olan Efendi'yi (Kral), Venedikliler de Ruhani lideri seçme kararını almışlardı. Böylece Fransızlar kendi hanedanlarından gelen İstanbul (Constantinople) İmparatoru Baudouin'i Kral yaptılar. Venediklikler ise, Thomas Morosin'i şehrin Başrahibi (Patrik) seçtiler. Bu figürdeki sözler, bu yabancı soyun ne kadar bir süreyle İmparatorluğu elinde tutacağını gösterir; iki kez üçerli dizini simgeleyen haçı taşıyan kartal, sanki altı İmparator tahta çıkacak demek ister gibidir. İmparatorluk kazanıldığı gibi ayakta duracaktır: Çünkü haç taşıyan kartalın, boynunun altına doğru uzanan altı tüy bulunmaktadır, bu da bize altı İmparator'un geçeceği işaretini vermektedir. Bununla Baudouin, Henry, Pierre, Robert ve ondan sonra da, kimilerine göre, onun hocası Jean de Brenne'dir. Bunlardan sonra başa geçecek olan (B) epigramında anlatılan "**kuşların büyük ve eşsiz kralıdır**". Bu kişi Yunan egemenliğini ele geçirecek olan kişidir denilmek isteniyor gibi, fakat o güneş öğle vaktini[2] geçince boynuzlu atın üzerinde çok kısa bir süre dinlenebilecektir; buna göre kartal II. Baudouin'de durmuş olacaktır.*

[Diğer bir yorumda, haçlı kartalın zorba İmparator'un oğullarından biri olduğu ve İmparatorluğu Hıristiyanlığın temel esaslarına uygun tarzda mutlu bir şekilde yönettiği anlatılır.

---

[2] *Metinde geçen "**midy**" sözcüğü 16. yy'da "**Orta Yaş**" ve "**Öğle Vakti**" anlamlarında kullanılıyordu. Daha sonraki yüzyıllarda "**Güney Yönü**" olarak da kullanılmıştır.*

Kartalın tüyleri doğal rengiyle boyanmıştır, ama kuşun haçla birlikte sarkan gagası, bacakları ve pençeleri sarı dore (altın) rengindedir. Oysa el yazması metin ve baskı oldukça farklıdır, çünkü orada İmparatorluk armalarında boyandığı şekilde tasvir edilmiştir ve tüyler doğal renkte simgelenmiştir. Ayaklarının üstünde bir direğin üstündeymiş gibi durur, kanatları uçmak istermişçesine yarım açık şekildedir, boynundan itibaren tüm tüylerinin rengi bütünlük içindedir, diğer altı tüy oldukça kabarık, diğerlerinden oldukça farklıdır, diğerlerine nazaran daha çok göze çarpar (görünür). İlk yorumlamada söylendiği gibi, bunlar aynı nesilden gelen ve ardı arkasına hükmedecek altı İmparator'u ifade eder. El yazması metinde kartal figürünün üstünde, Yunanca değişme fikri veya hatasını cezasıyla kabul etmek yazıyor. Bu da sebepsiz söylenmemiştir. Olayların bu değişikliklerden ve İmparatorluktaki ihtilalden geçeceğini belirtir.

TÜRK İMPARATORLUĞU'NUN YIKILIŞI
II. Figürün Epigramı

A- İki üçerli dizin haçını taşıyor şövalye kuş ve bir kez daha boynuzlu at.

B- Kuşların büyük ve eşsiz Kralı, egemenliğini kuşkusuz orta yaşlarında ele getirecektir, gezegenin bir günü Kutup'un ortasına geldiğinde dinlenecektir, boynuzlu atın sırtında.

C- İki ünvanın birleştirilmesiyle zamanın büyük bir kısmında akıp gittiğiniz için şimdi sayılar çiziliyor, sona yaklaşılıyor. Ey Bizans Soyu, Haç'ın sureti ortada belirince hazır olacaksın; hızlı ve gözü pek bir savaşa. Kazanç getirecektir adının yeniden anılması.

Tableaux Prophetiques

EXPOSITION DE LA SECONDE FIGVRE.

L'AIGLE auec la Croix ſignifie vn nouuel Empereur, c'eſt à dire Baudouin, dont il a eſté parlé en l'autre figure, qui l'an mil deux cens huict auec l'ayde des François & des Veniriens fut creé Empereur des Grecs, car par l'accord qui fut fait entre eux, il fut arreſté que les François eſliroient le ſeigneur temporel, & les Venitiens le ſpirituel, de ſorte que les François créerent Empereur de Conſtantinople Baudouin, qui eſtoit iſſu de la maiſon de France: & les Veniriens firent Patriarche de cette ville Thomas Moroſin. Cette figure monſtre le temps que cette race eſtrangere deuoit tenir l'Empire, en ces mots: *Double triple, &c.* comme s'il vouloit dire, ſix Empereurs, auec le ſigne de l'Aigle portant la Croix, tiendront l'Empire, comme il eſt arriué: car ſous cette Aigle porte Croix, qui porte ſix plumes droictes au col, nous ſont denotez ſix Empereurs, à ſçauoir: Baudouin, Henry, Pierre, Robert, Iean de Brenne tuteur de Baudouin, ſelon quelques-vns, & qui deuoit ſucceder apres: cela ſemble eſtre exprimé en l'epigramme B, où il dit, *tres-grand, vnique Roy des oyſeaux, &c.* comme s'il vouloit dire, grand & ſeul Roy des oyſeaux ſera celuy qui prendra la domination Grecque; mais le midy eſtant paſſé, c'eſt à dire il ſe repoſera pour vn bien peu de temps ſur le cheual porte corne, & ainſi a eſté faict, car l'aigle a ceſſé en Baudouin ſecond.

[Vne autre interpretation dict, l'Aigle auec la Croix fut vn fils de l'Empereur tyran, qui veſquit Chreſtiennement & gouuerna heureuſement l'Empire.

* Le plumage de l'Aigle eſt peint de la couleur qui luy eſt naturelle, il y a cela de diſſemblable, que le bec auec la Croix qui y eſt penduë, les jambes & les ſerres de cet oyſeau ſont de jaune doré, mais les poſtures du manuſcrit & de l'imprimé ſont bien differentes, car celle-cy vous eſt repreſentée comme on la peint aux armes de l'Empire, & l'autre eſt figurée en ſa naturelle aſſiette, arreſtée à ſçauoir ſur ſes pieds, comme lors qu'elle eſt ſur la perche, les aiſles à demy eſtendues, comme ſi elle vouloit prendre ſon vol, celle-cy a le plumage du col tout vny, l'autre a ſix plumes fort releuées & fort diſtinctes & apparentes par deſſus les autres, & c'eſt ce qui a eſté dict en la premiere expoſition, que cela ſignifioit ſix Empereurs de cette lignée, qui deuoient regner les vns apres les autres: au manuſcrit au deſſus de la figure de l'Aigle eſt eſcrit ce mot Grec μετάνοια aduis changé ou reſipiſcence, ce qui n'eſt pas dict ſans grande raiſon, veu les choſes comme elles ſe paſſerent en ces changemens & reuolutions d'Empire.

SECONDE

de la ruine de l'Empire des Turcs.

TROISIESME FIGVRE.

EPIGRAMMES DE LA TROISIESME FIGVRE.

A Sultan Mechmet, celuy qui doit prendre Constantinople.

B Tu tomberas en lieux humides, & outre ton esperance,

car en toy est le commencement, & la fin de la corre.

C Il est brvit, que tu as des oreilles, & que tu tiens deçà l'amour des brides, c'est à dire, les brides lasches.

Kehanet Tablosu
III. Figürün Yorumu

Latinlerin, İstanbul'dan kovulmuş olduğu ve Rumların İmparatorluklarına yeniden sahip oldukları izlenimi var: Rumlar, yeni gelin gibi, ilk günkü gibi güzel Yunan kıyafetleri giymiş ve mutlu görünen bir genç kızla tasvir ediliyor ama bu mutluluk bir öğle vakti, yıkılışına neden olan boynuzlu at tarafından elinden alınmıştı. Bundan dolayıdır ki (B) epigramı: Umduğunun tersine düşeceksin rutubetli bir ortama çünkü boynuzun başlangıcı da sonu da sendedir der. Sanki ey Yunanlı, egemenliğinin mutlu zamanlarında, en çok yükseldiğin vakit düşersin ama şunu bilmelisin ki egemenliğinin başlangıcı sende olduğu gibi boynuzun başlangıcı ve sonu da sendedir, demek ister gibi.

*Rumlar kendi aralarında çıkan anlaşmazlıklar nedeniyle Türkleri yardımlarına çağırırlar ve onlara ülkeye giriş izni verirler. Okuyucuların görecekleri gibi, gerek Chalcondyles'in tarihinde gerekse bunun üzerinde yaptığımız gözlemlerde, sonunda İstanbul'u alan Mehmet'in hâkimiyeti altına girerler, epigram (A)'nın dediği gibi.

[Diğer yorumlamaya göre: Tek boynuzlu at (mitolojik at) İstanbul'u ele geçiren ilk Müslüman padişahtır ve bu tek boynuzlu at kaçıyor gibi gözükse de gerçekte gelişini hızlı ve beklenmedik bir tarzda yaptığını söylemek ister. Yeşil giyimli bakire, İstanbul'dur, elleriyle sefaleti gösterir, bekliyor, dua ediyor ve umuyordur.

*Çünkü bu saçları dağınık genç kız, Yunan tarzı boynunda ve alt kısmında sarı kenarları olan yeşil bir elbise giymiştir, çorapları, hatta ayakkabısı dahi yeşildir. Tek boynuzlu ata gelince rengi aşağı yukarı inek tüyü rengine benzer. Fakat duruşu baskı metninde farklıdır, tümsek ve geçitlere rağmen gitmek ve ilerlemek

ister gibidir. Bu da ülkeyi ve insanları büyük bir çalışmaya ve önlemler almaya çağırmak için tasvir edilmiştir. Diğer bir çizim de (10. Çizim) boynuzlu atın sağ bacağında büyük bir ay şekli vardır. Genç kıza gelince; tek boynuzlu atın önünde, onu sol elle ve ayakları ile tutuyordur. (C) epigramı, Yunan ve Türk ittifakını tasvir ediyor. Bu birliktelik onları bir süre için durdurdu, dizginlerin sevgiyle uyuşumundan sonra o kadar çok kişnediler ki dizginleri boşalıverdi, yani birbirlerine yardımcı olmayı o kadar çok arzuladılar ki sefilce çekilmek zorunda kaldılar. El yazması metinin üstünde bulunan Grekçe, Monarşi sözcüğü bunu anlatmaktadır.

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı
III. Figürün Epigramı

A- İstanbul'u zapt edecek olan Sultan Mehmet.

B- Umduğunun tersine rutubetli bir yere (zindan) düşeceksin çünkü boynuzun başlangıcı ve sonu sendedir.

C- Kulaklarına yansıyan uğultudur ve dizginlerin uyumuyla kişniyorsun ama dizginler salıverilmiş artık.

Tableaux Prophetiques

EXPOSITION DE LA TROISIESME FIGVRE.

IL ſembloit que les Latins eſtans chaſſez de Conſtantinople, & les Grecs rentrez en la poſſeſſion de leur Empire: La Grece comme vne nouuelle eſpouſe deuoit reprendre ſa premiere beauté, ce qui eſt repreſenté par cette ieune fille veſtuë à la Grecque, & qui a la façon toute gaye, mais cette lieſſe luy a eſté oſtée ſur le midy par le cheual porte-corne, par lequel elle a eſté ruinée: c'eſt pourquoy l'epigramme de la pucelle B dit, *Tu tomberas en lieux humides & contre ton eſperance*: comme s'il vouloit dire. Au temps heureux de ta domination, ô Grece, lors que tu t'eſleueras le plus, tu tomberas, mais ſçache qu'en toy eſt le commencement & la fin de la corne, comme en toy a eſté le commencement de ta domination.

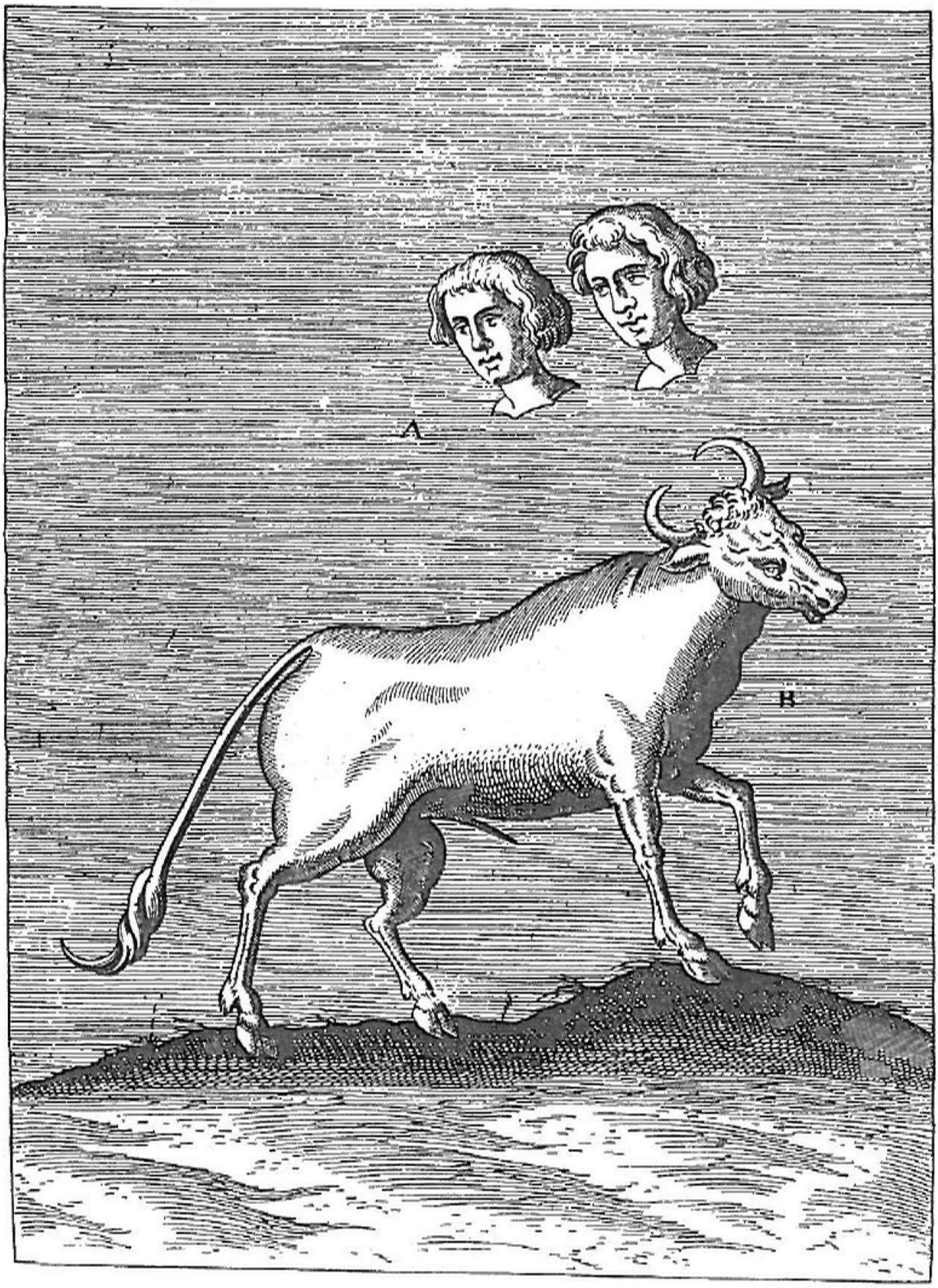
* Comme il aduint par la diſſention des Grecs, qui appellerent les Turcs à leur ſecours, & leur donnerent entrée en leur pays, ainſi que le Lecteur pourra voir, tant en l'hiſtoire de Calchondile qu'aux obſeruations que nous auons faictes ſur icelle, iuſques à ce qu'en fin elle vint ſoubs la puiſſance de Mahomet, qui print Conſtantinople, comme dict l'epigramme A.

[L'autre interpretation dict: La Licorne eſt le premier ſeigneur Mahometan qui print Conſtantinople, & comme il ſemble que cette Licorne ſoit en fuitte, cela vouloit dire qu'il la prenoit par le moyen de ſa prompte & inopinée venuë. La Vierge veſtuë de vert, que c'eſt Conſtantinople, laquelle monſtre ſes miſeres auec la main, attend, prie & eſpere.

* Car cette ieune fille toute deſcheuelée, eſt veſtuë d'vne robe verte à la Grecque, ayant des bordages jaunes, tant au collet qu'au bas d'icelle, ſes chauſſes, meſmes ſes ſouliers ſont verts: quant à la Licorne elle eſt de couleur à peu pres de poil de vache, mais ſa poſture eſt differente à l'imprimé, car il ſemble qu'elle veuille aller à bõs & à paſſades, & celle-cy eſt repreſentée tirant pays en grande diligence: l'autre auſſi a en la cuiſſe droitte vn grand croiſſant: quant à la ieune fille elle eſt tout contre la Licorne, & luy tient auecques la main gauche le pied droict. Il ſemble que la derniere epigramme C veuille repreſenter cela par les alliances que les Grecs ont euës auecques les Turcs, qui les ont arreſtez quelque temps; mais ils ont tellemẽt henny apres l'amour des brides, voire à brides laſchées, c'eſt à dire, ont tellement recherché la ſeruitude, qu'en fin ils y ont eſté du tout, & y ſont encores miſerablement reduits: ce qui s'entend auſſi par ce mot μοναρχια Monarchie, qui eſt au deſſus de la figure du manuſcrit.

TROISIESME

QVATRIESME FIGVRE.

EPIGRAMMES DE LA QVATRIESME FIGVRE.

A Silian Baiazeth.
B Le ſecond bœuf, & la fin de l'artostrophe, c'eſt à dire, de la nourrice de l'Ourſe, que la figure monſtre le lieu & les mœurs.

Kehanet Tablosu
IV. Figürün Yorumu

Bu IV. figür, epigram (A)'nın söylediğine göre Mehmet'in varisi Beyazıt'ı göstermektedir, ki bu durum Mora'nın ve Makedonya'nın sürgüne gönderilmiş olan prensleri de dahil birçok prensi çok kaygılandırır. Bunlar Nicolas Zuppan ve Jean Cernouvich'in desteğiyle bir süre için yeniden istikrara kavuşturulabilirler; daima özgürlük içinde yaşaması gereken iki genç kız büstüyle kastedilen budur. Boğaya gelince, bu, Şehzade'nin barış ve huzurun dostu olduğunun sembolüdür.

[Diğer yorumlamaya göre: Bu büyük boğa girişimlerinde oldukça çetin ve güçlü olan Büyük Selim ve iki başın ise ölümlerine neden olduğu iki kardeşine ait olduğudur. Bazı Yunanca kelimelerle ölümü: Ne zaman ki kendisiyle çarpılan sayı tekrar kendisine dönerse, bu kişi ölecektir, sözleriyle işaret ediliyor. Tümü Beyazıt'a daha uygun gözüküyor, bir önceki figürde tasvir edildiği şekilde.

*Figürlerin duruşu oldukça farklıdır: Çünkü baskıda boğa, sadece adım atar gibidir, diğerinde ise koşar gibi. Size tanıtılan iki baş öne doğru eğiktir, diğerinde ise doğruca sağa dönmüştür. Boğanın rengi kendi tüylerinin rengindedir, kafasındaki tüyler (saçlar) ise dore (altın) rengindedir.

Sıralamada başka bir farklılık daha vardır, çünkü el yazması metinde IV. figür sadece tek baştır, fakat baskıda olanın daha iyi gözlemlenmiş olduğunu düşünüyorum, takip etmemin nedeni budur. Bir sonraki sıralamaya göre karar verebiliriz. Çünkü eğer bu tek baş Beyazıt ise Selim'in sonradan gelmesi gerekiyor ve her halükârda Süleyman ondan önce ve sadece VI. figürde yukarıda söz ettiğimiz yorumlama getirilerek yer alıyor. Yalnız, baş figürüne

gelince, belki baskı metinde yer alan kurdu öldüren papazın olduğu figürün on dördüncü sıraya konması yanlış değildir. Böylece kendi yerinde bulunur: El yazması metinin üstünde Grekçe, kesik kelimesi bulunuyor. Bu da birçok şeyi kastediyor; bu, hâkimiyet sırasında Rumlar için olduğu kadar Türkler için de bir ayrılığın bulunduğunu bildiriyor.

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı
IV. Figürün Epigramı

A- Sultan Beyazıt.

B- Güçlü Boğa Arctotrophe'nin[3] sonu, diğer bir deyişle (Büyük) Ayı'nın bakıcısının figürünün ve yönteminin yerini gösterir.

[3] "Arctotrophe", Boğa kültüne dayanan Mitraizm'in sembolüdür. Bu din Gnostik öğretiler içinde yer almıştır ve özellikle de Hıristiyanlık, bu dinin izlerini silebilmek için olağanüstü bir çaba harcamıştır. Ünlü Konstantin bile hem Güneş Tanrısı'na (Sol) hem de Mitraizm'e bağlıydı. Mitraizm'in etkileri İskoçya ve Galler'e kadar uzanmıştı. Birçok Doğu Roma İmparatoru bu dinin mensubu ve koruyucusu idi.

Tableaux prophetiques

EXPOSITION DE LA QVATRIESME FIGVRE.

CETTE quatrieſme figure monſtre le ſucceſſeur de Mahomet, à ſçauoir Baiazeth, ainſi que dict l'epigramme A. qui fut fort trauaillé de pluſieurs Princes, & meſmes des bannis de la Morée & de la Macedoine: leſquels à l'ayde de Nicolas Zuppan & Iean Cernouich s'y reſtablirent pour quelque temps, ce qui eſt demonſtré par les deux teſtes de ieunes filles, qui deuoient demeurer en liberté pour peu de temps, & quant à la figure du bœuf, c'eſt vn ſymbole que ce Prince ſeroit fort amy de la paix & du repos.

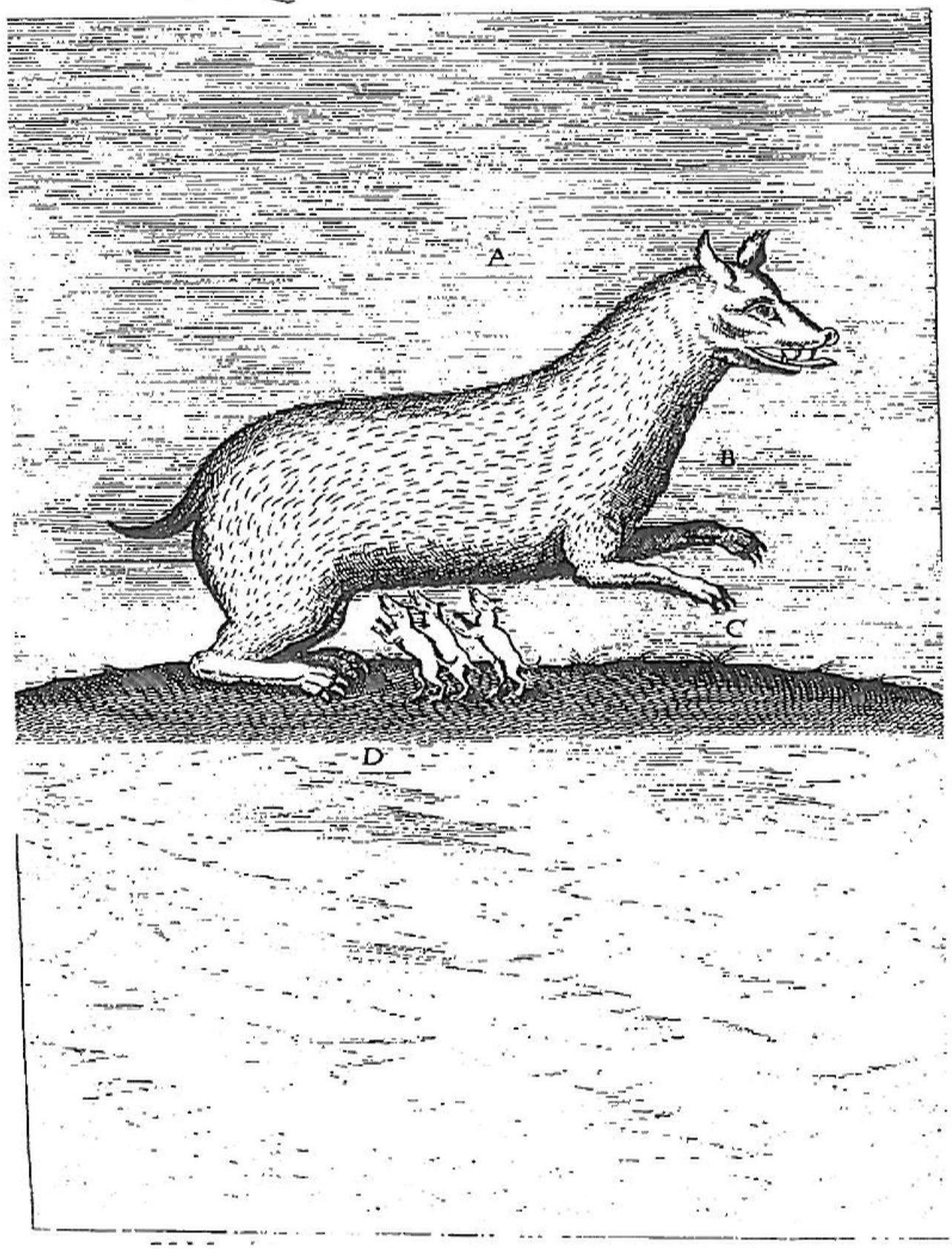
[L'autre interpretation veut que ce Toreau ſoit le grand Selim, qui fut tres-robuſte & fort en ſes entrepriſes: que les deux teſtes furent ſes deux freres qu'il fiſt mourir : dict encores qu'en quelques lettres Grecques ſa mort eſt preſagée, diſant: Quand le nombre multiplié en ſoy retournera en ſoy, cettuy-cy mourra. * Toutes-fois il ſemble que le tout conuienne mieux à Baiazeth, qui a eſté tel que l'a repreſenté la figure precedente.

* Les poſtures des figures ſont encores bien differentes: car le bœuf qui eſt en l'imprimé ne va que ſon pas, & l'autre ſemble courir: les deux teſtes en celle qui vous eſt repreſentée ſont panchantes, en l'autre d'vne aſſiette toute droicte: le bœuf en la peinture eſt du pelage qu'ils ont accouſtumé d'eſtre: les cheueux des teſtes ſont dorez.

Mais il y a bien encores vne autre difference en l'ordre; car la quatrieſme figure au manuſcrit eſt vne ſeule teſte: mais ie penſe que celuy de l'imprimé eſt mieux obſerué, c'eſt pourquoy ie l'ay ſuiuy : on en pourra iuger par l'ordre des figures ſuiuantes; car ſi cette ſeule teſte eſt Baiazeth, il faudroit que Selim vint apres, & toutes-fois Solyman eſt deuant luy, & n'eſt mis qu'en la ſixieſme figure, où on y donne l'interpretation que vous auez ouy cy-deſſus. Quant à cette figure de la teſte ſeule, elle ne ſera peut-eſtre mal placée au quatorzieſme rang, où il y a en l'imprimé vne figure d'vn paſteur qui tue vn loup, comme il ſera cotté en ſon lieu: au deſſus de la figure du manuſcrit eſt eſcrit ce mot פּוּגָה, coupure, qui ſignifie pluſieurs choſes, pour les diuiſions qui furent durant ce regne, tant entre les Chreſtiens qu'entre les Turcs.

QVATRIESME

CINQVIESME FIGVRE.

EPIGRAMMES DE LA CINQVIESME FIGVRE.

A Vne autre certaine fecõde ourse, laquelle ne fait, c'est a dire nourrice de serpentz, & toute telle, excepté qu'elle est torse par trois ombrages.

B Sultan Selim.

C Vers le Soleil leuant de part & d'autre, les enseignes apportent vne part de tout l'Empire.

D Le mouuement des temps se voit de faict, car il sera desfait de bien en bien.

Kehanet Tablosu
V. Figürün Yorumu

Tasıl ki, IV. figürdeki boğa İstanbul'a hükmeden ikinci İmparator Beyazıt'ın doğasını simgeliyorsa, bu griffon (köpek) kafalı ayı ve yavrularıyla doğal olarak Beyazıt'ın mirasçısını simgeliyor. Adı da (B) epigramında bahsedilen Sultan Selim'dir.

*Bu, tarihinde görüldüğü gibi, gerek yakınlarına gerekse yabancılara karşı oldukça caniydi, fakat ölüm ona fetihlerinin ortasında ve en büyük refah döneminde hal ve hayat değiştirmesine neden oldu. (D) epigramı bunu belirtmek istiyor, Zamanların hareketi vs. Sanki ne zaman ki fazlasıyla ödül ve yeni zaferler olursa böbreklerine ilişen illet sana yaşamını kaybettirecek, der gibi.

[Diğer yorumlama ise: Bu Ayı'nın, Murat'ın baba adını, Kıbrıs Krallığı'nı ve Arnavutluk'un geri kalanını yenen, Venedik Krallığı'na ulaşan II. Selim olduğunu ve üç ayı yavrusunun da geride bıraktığı oğulları olduğunu söyler.

*Her ne kadar her ikisine dair bir şeyler getiriliyorsa da, karar vermek okuyucuya düşüyor. Fakat figürler olduğu kadar el yazması metinin baskıları da II. Selim'den ziyade I. Selim'e uyuyor. Çünkü baskıda griffon (köpek) kafası var fakat size sunulan tasvirde ayıdan çok kaplan kafası var: Diğerinde boynunun altında oldukça belirgin beş büyük tutam kıl vardır. Dört yavrusuyla, her hayvanın yavrularını emzirirken aldığı duruştadır. Bu ise (resimde görünen) aksine, yürümek istermiş gibi duruyor. Yine (C) epigramında, "iki taraflı doğan güneşe doğru, taçlar tüm İmparatorluğun bir parçasını getirir", sözleri fazlasıyla I. Selim'in onu Suriye, Filistin, Aladulie (Toros Dağları'na yakın yerleşim yeri) Efendisi

yapan, Persi perişan eden ve Mısır'ı ele geçirdiği büyük fetihlerini kastediyor. El yazması metnin üstünde bulunan Yunanca kelimeye gelince, organların bölünmesi, yalnızca bu bölgeleri harabeye çevirmesini değil, yakın çevresine uyguladığı katliamları da gösteriyor.

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı
V. Figürün Epigramı

A- Diğer bir tür ikinci "schimnotrophe" ayısı, yani yavrularının bakıcısı, gölge çizgileriyle çizilmesinin dışında, olduğu gibidir.

B- Sultan Selim.

C- İki taraflı doğan güneşe doğru, taçlar tüm İmparatorluğun bir parçasını getirir.

D- Zamanların hareketi mevsim dışı olacaktır, çünkü yukarı doğru çıktıkça tanımlanacaktır.

Tableaux prophetiques

EXPOSITION DE LA CINQVIESME FIGVRE.

COMME par le ſymbole du bœuf en la quatrieſme figure eſt demonſtré la nature de Baiazeth ſecond Empereur, qui regna dans Conſtantinople : ainſi en cette cinquieſme figure par le ſymbole de l'Ourſe auecques la teſte de griffon & quatre petits, eſt ſignifié le naturel du ſucceſſeur de Baiazeth, le nom duquel eſt en l'epigramme B, à ſçauoir Sultan Selim.

* Cettuy-cy a eſté fort cruel, comme il s'eſt peu voir par ſon hiſtoire, tant contre ſes proches que contre les eſtrangers, mais la mort luy fit changer d'eſtat & de vie au milieu de ſes conqueſtes & plus grãdes proſperitez; c'eſt ce que veut dire l'epigramme D, *Le mouuement des temps, &c.* comme s'il vouloit dire, lors que tu aſpirois le plus aux trophées & à gaigner nouuelles victoires, l'vlcere qui t'eſt venu aux reins te fit perdre la vie.

[Mais l'autre interpretation prend cette ourſe pour Selim ſecond du nom pere d'Amurath, lequel encores qu'il fuſt groſſier, vainquit le Royaume de Cypre & le reſte de l'Albanie, qui eſtoit à la Seigneurie de Veniſe, & que les trois petits ours ſont les trois fils qu'il laiſſa.

* Or s'il y a quelque choſe qui ſe rapporte à tous les deux, c'eſt au Lecteur d'en iuger: mais les figures, tant les imprimées que celles du manuſcrit ſont plus conformes à Selim premier qu'à Selim ſecond : car l'ourſe, à l'imprimé, a vne teſte auecques vn bec de griffon, & celle qui vous eſt repreſentée, me ſemble auoir pluſtoſt la teſte d'vn tygre que d'vne ourſe : l'autre a ſous la gorge cinq grandes touffes de poils fort remarquables, auec quatre petits ourſillons, eſtant quant à elle en la poſture que ſe mettent les autres animaux quand ils allaictent leurs petits, au contraire de celle-cy qui ſemble vouloir cheminer. L'epigramme encores C, qui dict *que vers le Soleil leuant de part & d'autre, les couronnes apportent vne part de tout l'Empire*, monſtre aſſez que cela ſe doit rapporter aux grandes conqueſtes de Selim premier, qui ſe rendit maiſtre de la Syrie, Paleſtine, Aladulie, rauagea la Perſe, & conquit l'Egypte, & quant au mot Grec qui ſe retrouue au deſſus de la figure du manuſcrit, à ſçauoir μελισμος, diuiſion de membres, monſtre non ſeulement les grands rauages qu'il a faicts en toutes ces Prouinces, mais encores les maſſacres qu'il a faicts de tous ſes plus proches.

CINQVIESME

SIXIESME FIGVRE.

EPIGRAMMES DE LA SIXIESME FIGVRE.

A Sultan Soliman.

B Celuy-cy estant le quatriesme apres l'Ouverture vne faux & vne Rose, homme assaillant & la moisson.

C Cette femme se te preste l'estude de trois mois, mais ie me remmerse plusieurs premiers par son effort.

D Ils dressés les comptes des idoles en peu de temps, ainsi que ... trois fois trois cercles, vieillard va s'en au sepulchre ... enfant naissant.

Kehanet Tablosu
VI. Figürün Yorumu

Bu figürün Süleyman olduğu beklenir. Ünü, temkinli ve tedbirli olmasından dolayı kendinden önce gelenlere nazaran muhteşem olmuştur. Elinde tırpanla hasada gider gibi gelmeliydi, sanki bütün hasat toplandı ve ondan sonra hükmedecek olanlar için İmparatorluklarına katacakları egemenlikler ya çok az veya hiç olmayacaktır demek ister gibi. Çünkü Mısırlılar arasında gül beşeri zaafı ifade ediyor. Eskiler bundan dolayı geçip gidenlerin (ölenlerin) tabutlarına güller ve çiçekler koyarlardı. Görünen figürde kralın elindeki gül, yitirilecek olan iyiliğin işaretidir. Figürde bulunan meleğin İmparatorluğun sonunun habercisi olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü epigram (C)'de: Çekirge, sana üç aylık bir zaman veriyorum, senin egemenliğinden sonra üç Padişah hükmedecektir, ondan sonra tüm Osmanlı İmparatorluğu'nun sonu olacaktır, demekten başka ne denebilir?

[Diğer yorumlamaya göre, gülle figüre edilmiş olan kişinin Yunanca Rodon diye adlandırılan Rodos'u alan Efendi olduğudur. Orağıyla onu kesiyor. Başını taçlandırarak süsleyen kız İstanbul'dur. Onun tarafından o kadar sevildi ki ondan İmparatorluğu'nun iyiliği için çok büyük hizmet ve imkânlar elde etti.

**Öncelikle iki yorumu birleştirmek yerine, figürlerin çeşitliliğini görmek gerekir, çünkü ondan bir sonuca ulaşabiliriz. Öncelikle bu İmparator'un kıyafetleri oldukça değişiktir, çünkü baskıdaki İmparatorluk'tan çok rahipliğe gönderme yapıyor. Sağ elle yukarı çektiği geniş kemerli veya kuşaklı başlıklı tuniği vardır. Görmüş olduğunuzda ise kaftan tarzında yapılmış sadece basit bir tunik vardır. Bu da el yazması metinde, kırmızı renkle boyanmıştır. Kenarları ve ortasından geçen kuşak ise sarı renklidir. Baskıdakinin kol kenarları dirsek hizasından kesimlidir ve kollarında geniş bilezikleri*

vardır. Diğerinde ise, bunların hiçbiri yoktur. Sağ elinde tuttuğu tırpandan çok, ucu yukarıda olan orağa benziyor. Gülü eliyle tutmuyor. Fakat ortasında gül bulunan bir bacağı tutuyor, ayaklarının altında ise bir kızın kafası bulunuyor. Baskıda kafasına bir melek taç koyuyor fakat bunda bir genç kız koyuyor. Diğer taraftan tüm bunlar birbirleriyle çeliştiği için yorumlamak da oldukça zor oluyor. Buna rağmen birinci ve ikinci yorumcunun gül ve tırpan için söyledikleri, Süleyman'a gönderme yapıyor. Sadece üç İmparator için yapılan kehanetin, bugün gördüklerimize uymadığı anlaşılıyor. İşte dördüncüsü birkaç senedir hükmediyor. Her halükârda kehanetin onda gerçekleşmemesi için temkinli olması gerekiyor, çünkü yıkımın geleceğini hesap etmemektedir. Ayakta duran fakat İmparator'a doğru duran kafaya gelince, yenmiş olduğu Macaristan ve özellikle Belgrat olduğunu düşünüyorum. En kayda değer ve şanlı fethi gibi elinde Rodos'u tutuyor fakat sadece bir şey beni durduruyor. Epigram (D)'nin dediği ölümünden sonra iki çocuk bırakacağı. Ancak sadece bir tane çocuğu vardır, diğerlerini öldürtmüştür. Epigram (B)'de ayıdan sonra dördüncü, İstanbul'u alan (fetheden) Mehmet'ten sonra dördüncü olduğunu söyleyebiliriz ve (D) epigramında: İlahların tapınaklarını kaldırıyorsun, Muhammet'in şeriatına Süleyman gibi batılca bağlı kimse olmadı.

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı
VI. Figürün Epigramı

A- Sultan Süleyman.

B- Bu ayıdan sonra dördüncü, tırpan ve gülle hasadı getirecek adam.

C- Çekirge, sana üç aylık bir zaman veriyorum, birçok başı kılıcınla devirdin.

D- İlahların tapınaklarını kaldırıyorsun, üç kez üç çemberde yaşayan yaşlı, tabuta git, iki çocuğunu sağ bırakarak.

Tableaux prophetiques

EXPOSITION DE LA SIXIESME FIGVRE.

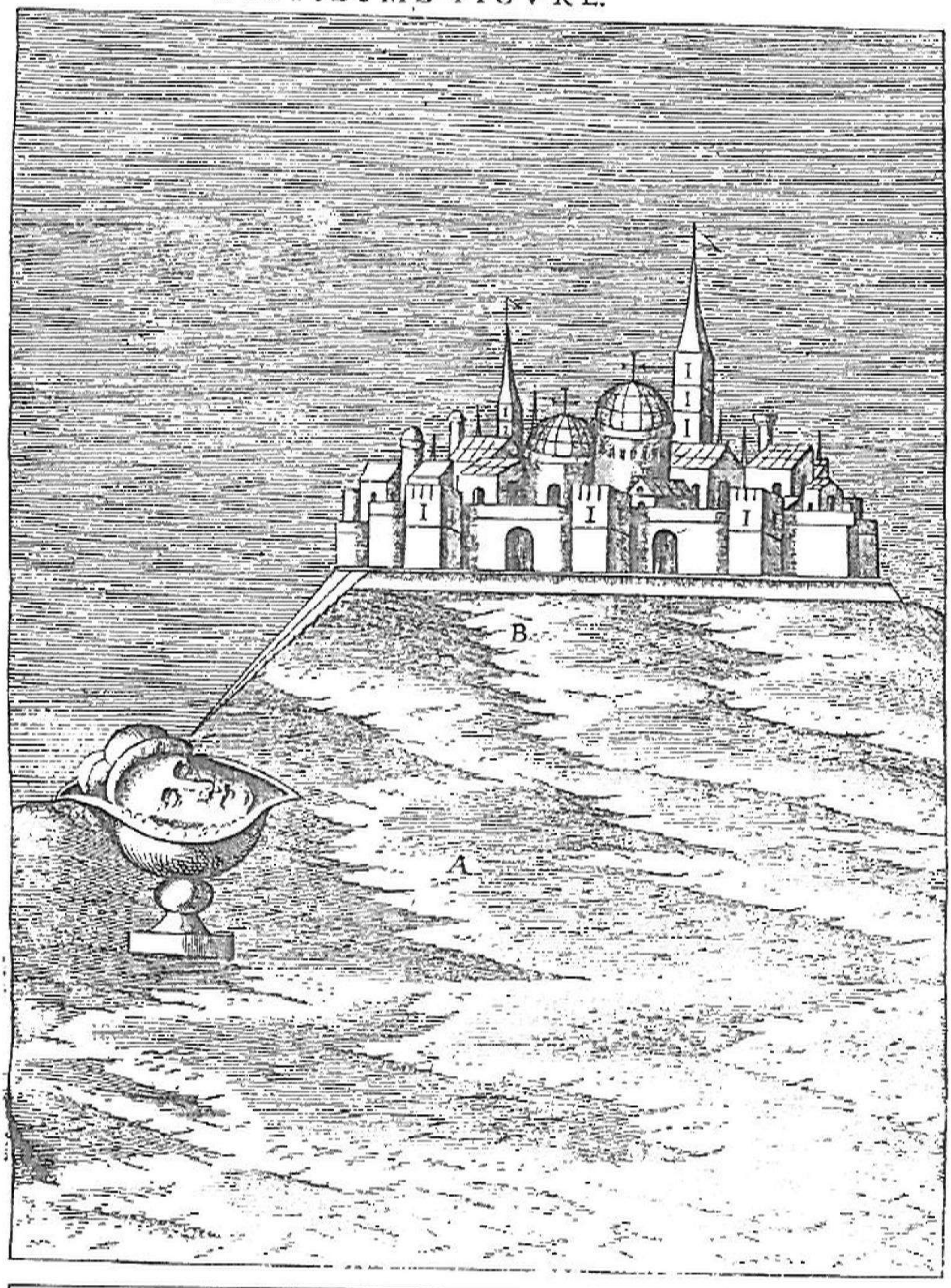
CETTE figure peut estre entenduë de Solyman, la renommée duquel s'est rendue plus excellente que celle de tous ses deuanciers par sa prudence & vigilance. Il deuoit donc venir comme celuy qui va à la moisson la faux à la main, comme s'il vouloit dire qu'apres que cettuy-cy aura moissonné, il restera peu ou point de dominations à son successeur pour adiouster à son Empire, car la rose entre les Egyptiens signifioit l'humaine fragilité; c'est pourquoy les anciens mettoient des roses & des fleurs dans les mains des trespassez & en ionchoient leurs sepulchres, & ainsi la rose en la main d'vn Roy en la presente figure, c'est la marque d'vn bien qui s'enfuit. On peut dire aussi que l'Ange qui est icy representé predit la fin de l'Empire: car en l'epigramme C, il est dit: *Porte-faux, ie te prescris l'espace de trois moys*, & qu'est-ce autre chose sinon de dire: apres ton Empire regneront trois Empereurs, & apres sera la fin de tout l'Empire Othoman?

[Vne autre interpretation dit: cettuy-cy fut le seigneur qui print Rhodes, laquelle est figurée par la Rose, laquelle en Grecs'appelle *Rodon*, il la coupe auec sa faux: la fille qui luy accommode l'ornement de sa teste est Constantinople, de laquelle il fut tant aimé qu'il en receut beaucoup de seruices & aduantages pour le bien de son Empire.

* Or premierement que d'accorder ces deux expositions, il est bien necessaire de voir la diuersité des figures, car ce sera d'elles que nous tirerons vne concordance. Premierement le vestement de cet Empereur est fort differẽt, car celuy de l'imprimé se rapporte plus au Sacerdotal qu'à l'Imperial, ayant le chamail auec vn large baudrier ou ceinture qu'il retrousse auec sa main droitte, où celuy que vous voyés n'a qu'vne simple tunique, faicte à peu pres en façon de doliman, qui est peinte de rouge au manuscrit, auec vne bande iaune au milieu & aux bordages, les manches de la robe de dessus à l'imprimé, sont coupées au dessus du coude, & a de larges brasselets en ses bras, ce qui n'est point à l'autre: la faux qu'il tient de la main droitte ressemble plustost vne faucille, ayant la pointe en haut; il ne tient point la rose en ses mains, mais vne tour à carneaux, au milieu de laquelle est cette rose, ayant à ses pieds la teste d'vne ieune fille. A l'imprimé c'est vn Ange qui luy met la couronne sur la teste, & à cettuy-cy c'est vne fille. Or comme tout cela est assez discordant, il est aussi tres-malaysé de l'interpreter: neantmoins quant à ce que le premier & second interprete ont dict de la Rose & de la faux cela se rapporte fort bien à Solyman: il n'y a que la prediction des trois Empereurs qui semble contredire à ce que nous voyons, car voicy le quatriesme qui regne depuis quelques années: toutes-fois c'est à luy à se tenir sur ses gardes, que la Prophetie ne s'accomplisse en luy, car celuy-là n'est pas conté soubs qui la ruine arriue. Quant à la teste qui est debout, mais deuers les pieds de cet Empereur, ie penserois que ce seroit la Hongrie qu'il a debellée, & principalement Bellegrade, mais qu'il porte Rhodes en la main, comme la plus glorieuse & signalée de ses conquestes, vne chose seulement m'arreste, que l'epigramme D, dict qu'il laissa deux enfans apres sa mort, & toutes-fois il n'en auoit qu'vn, ayant faict mourir les autres: *le quatriesme apres l'Ourse*, comme il est dict en l'epigramme B, on peut dire qu'il est le quatriesme apres Mahomet qui print Constantinople: & en celle de D, où il dit: *Tu destruis les temples des idoles*, il n'y en a point eu de plus superstitieux en la Loy de Mahomet que Solyman.

SIXIESME

SEPTIESME FIGVRE.

EPIGRAMMES DE LA SEPTIESME FIGVRE.

A ΒΑΑΒΙΙ ΚΑΛΙΚΟΣ.

B *Las, Las miserable cité pleure dorenauant puis que tu corrompt si miserablement ta miserable lumiere, le peuple obfiendra pour peu de temps R. Il y aura en toy plusieurs mutations. Et effusions de sang: tu ne deffendras point depuis l'onziesme ange que tu as forsit. Et les cinq premieres Monarchies decheurent. Le Libocide du Dragon, Et mettront en pieces les seudres chairs d'icelluy, Et defferont en guerre par l'espée un nombre infiny de gent cruelle iusques à six cens sept milie Et tout meschant. Et le paillard estant rassasié de massacree, Et le sinistre Et le pillome verront cette derniere lumiere deuant leurs yeux.*

Kehanet Tablosu
VII. Figürün Yorumu

Bu kehanetler kitabında, birbirini izleyen bu dört figür hakkında çok az yorumlama yapılıyor. Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkımını ifade ettiğini söylemekle yetiniyor. Bu, VII. figürün bakışı için, İstanbul'un nüfus azalımını temsil ettiğini söylüyor.

[Diğer yorumlamaya göre, söylemek istediğim, kâsenin içindeki kafanın İmparatorluk'tan gelecek olan genç bir Osmanlı prensine (şehzade) ait olduğudur ve kanlı kılıcın çıktığı şehir İstanbul'u temsil etmektedir. Kimse bunun Aya Sofia olmasını istemez.

**Figürlerin çeşitliliği dikkate alınacak kadar güçlüdür, çünkü baskıdaki figür, şehirden ziyade bir kaleyi temsil ediyor. Küçük kapılara ön cepheden bakan kapı, içerde kimseyi görmeden, dışardan hepsi açık. Köşede olan kapısız açık bir kapı vardır ve buradan kılıç değil, kesik başın türbanını tutan geniş bir bant çıkar. Size gösterilende iki kapı tam ön cephede duruyor ve kılıç şehrin bir ucunda köşeden çıkmaktadır. Yine de herkes Osmanlı Padişah saraylarının yerleşim yerinin şehrin ucu olduğunu bilir. Demek ki kâsede bulunan başın Osmanlı Şehzadesi'ne ait olduğunu söyleyebiliriz. Bu şehzade, saray içerisinde yeniçeriler tarafından veya onlara katılan halk tarafından yapılan halk isyanı ile öldürülmüştür. (B) epigramı bunu söylemek ister. "Halk kısa bir süre için k."nın[4] sahibi olacak, sanki bu halkın gücü çok kısa sürecektir demek ister gibi. Kapılar açık, küçük kapılar dışarıda, yabancılara girmelerine engel olmayacaklarını söylüyorlar, fakat küçük kapısı bulunmayan sarayın bulunduğu yerde büyük şiddet kullanıldığını gösteriyor. Ve görmüş olduğumuz bu muhafızsız ve ruhsuz büyük şehir, büyük bir tanıktır. Epigramda: Sende birçok katliam olacaktır ve kan dökülecektir, yazıyor. Fakat bunda olduğu*

---

[4] "K" harfi Grekçe "Kappa"dır. Kehanette (11) sayısı ve Konstantin anlamında kullanılmıştır. Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'u 1453'de zapt ettiği zaman 11. Konstantin, İmparatordu.

gibi diğer figürde de şehirdeki kubbelerin ve camilerin veya Aya Sofia Tapınağı'nın üstünde haçlar vardır. İkinci yorumlamaya göre: Zaten eğer Haç dikilmişse, neden bu kadar çok katliam ve yıkım? Fakat bu şöyle yorumlanabilir: Saray dediğimiz kapının eşiğine bağlı örtü, Osmanlı ailesi olarak algılanmış olabilir, bunlar çocukluk yıllarını sarayda geçirmişlerdir. Henüz sönmemiş olan bu ailenin, aralarından biri gelip İmparator'un intikamını alacaktır. İşte bu yüzden kafa kâsededir, böylece bu büyük şehir her türlü sefalete sürüklenecektir. Bir yandan şiddetle giren Müslümanlar kapısız kapıyla tasvir edilmiştir ve Hıristiyanlar, iyi dostlar olarak kapılar açık olarak karşılanır (ve yine kendi taraflarında, kendilerine verilen gücü göstermek için). İstanbul şehri her halükarda her iki orduya savaş alanı hizmeti verir. Geçmişte Osmanlı ve Memlükler için Kahire'nin olduğu gibi. Zaman, geri kalan epigrama kesin akıl verecektir. Bunun da üstünde Yunanca yazıyor,(*) cinayet: El yazması metinde bu figür dokuzuncu sıraya konmuştur. Chalcondyles'in 8. kitabının 225 sayfası bu konuda oldukça dikkat çekicidir.

TÜRK İMPARATORLUĞU'NUN YIKILIŞI
VII. Figürün Epigramı

A- ΒΑΑΒΗ ΚΑΛΚΟΣ

B- Sıkıntılarla dolu sefil şehir. Sefaletinle ışığını yozlaştırıyorsun, halk kısa bir zaman için K.'nun sahibi olacaktır. Sende birçok katliam olacaktır ve kan dökülecektir: Çıktığın on birinci devirden (zamandan) itibaren savunamayacaksın. Monarşinin ilk isyanları Ejderha'nın libocide'ini[5] yırtacaktır ve onun yumuşak etlerini parçalara bölecektir. Sonsuz sayıda acımasız insan, yedi binin altı katı, hepsi kötü. Ve kılıçla savaşa kendilerini teslim edecekler, müstehcen olan katliamlara doyacaklardır, dalkavuk ve yağmacı bu son ışığı gözlerinin önünde görecektir.

(*) σάρκα

[5] *"Libocide" sözcüğü timsah derisine benzeyen cilt anlamındadır, ancak bu bağlamda "öldürme içgüdüsü" olarak anlaşılmalıdır.*

Tableaux prophetiques

EXPOSITION DE LA SEPTIESME FIGVRE.

LE liure imprimé de ces Propheties dit fort peu de chose de ces quatre figures suiuantes en son exposition, il se contente de dire qu'elles regardent la ruine de l'Empire des Othomans, & pour le regard de cette septiesme figure, qu'elle represente Constantinople depeuplée.

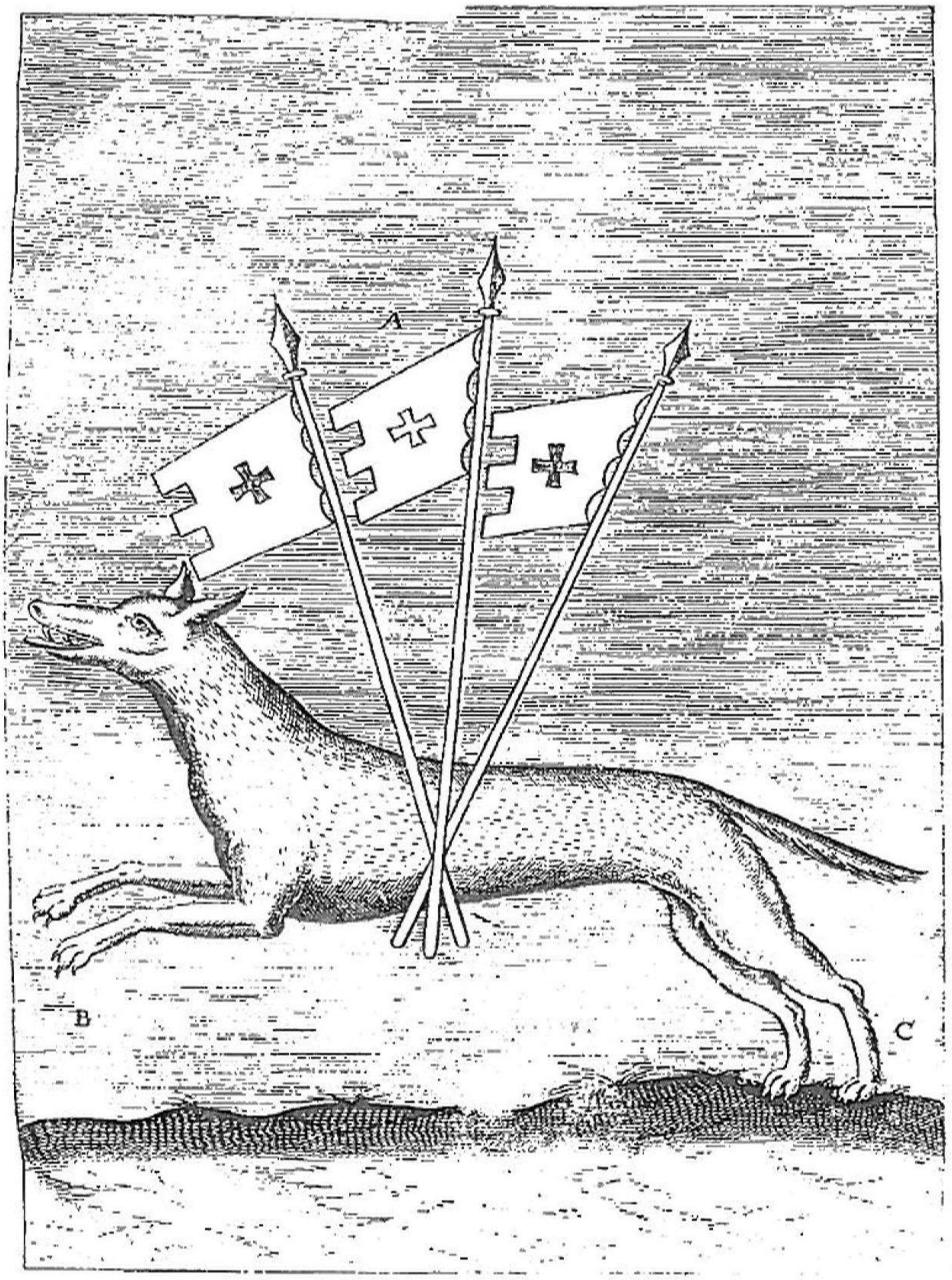
[L'autre exposition que i'ay veuë dict que cette teste dans vne coupe represente vn ieune Prince Othoman qui doit venir à l'Empire, & la cité d'où sort l'espée sanglante se figure pour Constantinople : aucuns veulent toutes-fois que ce soit saincte Sophie.

* Mais la diuersité de ces figures est fort à considerer, car en l'imprimé la figure represente plustost vne forteresse qu'vne ville, la porte de laquelle qui regarde de front a ses deux guichets tous ouuerts en dehors, sans qu'on voye personne dedans ; à l'encoigneure il y a vne autre porte toute ouuerte mais sans huis, & de cette-cy sort, non vne espée, mais vne large bande qui tient au Tulban de la teste qui est dans la coupe : à celle qui vous est representée les deux portes sont tout de front, & l'espée sort de l'encoigneure & d'vn des bouts de la ville. Or chacun sçait que le Serrail des Seigneurs Othomans a sa situation à vn des bouts de la ville. On pourroit doncques bien dire que cette teste dans la coupe represente celle d'vn ieune Seigneur Othoman, lequel auroit esté mis à mort par vne sedition populaire qui se seroit faicte dans le Serrail par les Ienniтzaires ou par la populace ioincte auecques eux, & que c'est ce que veut dire l'epigramme B, *le peuple obtiendra pour peu de temps k*, comme si on disoit que cette puissance de populace sera de fort peu de durée : les portes ouuertes & les guichets en dehors, disent aux estrangers qu'on ne leur en empeschera point l'entrée, mais celle qui est deuers le Serrail sans guichet, monstre qu'on aura vsé d'vne grande violence, & toute cette grande ville qu'on void sans garde & sans ame viuante, tesmoigne vne grande desolation, ainsi le dict l'epigramme : *Il y aura en toy plusieurs meurtres & effusions de sang* : mais cela est admirable qu'en l'vne & en l'autre des figures il y ayt des Croix sur les Domes & Mosquées qui sont en la ville ou sur le temple de saincte Sophie, comme veut la seconde interpretation : car si la Croix y est desia plantée, pourquoy tant de meurtres & de ruines? mais voicy comment cela se peut interpreter, c'est que ce lien qui est en l'imprimé attaché au feiiil de la porte que nous auons dit estre du Serrail, peut bien estre pris pour la famille Othomane, laquelle passe sa plus tendre enfance dans le Serrail, & que cette famille n'estant point encore du tout esteinte, quelqu'vn d'entre eux viendra prendre la vangeance de la mort de l'Empereur, dont la teste est dans la coupe, & ainsi cette grande ville sera exposée à toute sorte de misere, les Mahometans entrans d'vn costé auecques vne grande furie, representée par la porte sans huis, & les Chrestiens, bien que receus cõme bons amis à huis ouuerts, (& encor de leur costé, pour monstrer la puissance qu'on leur donne) : la ville toutes-fois de Constantinople seruira de champ de bataille aux deux armées, comme iadis celle du Caire aux Othomanides & aux Mammelus : le temps pourra donner vne plus claire intelligence au reste de l'epigramme, au dessus de laquelle est escrit au manuscrit ce mot Grec μαρτυρ, martyr : au manuscrit cette figure est mise la neufiesme en rang. La Prophetie qui est aussi dans Calchondile au 8. Liure, page 225, est fort remarquable à ce propo.

SEPTIESME

de la ruine de l'Empire des Turcs.

HVICTIESME FIGVRE.

EPIGRAMMES DE LA HVICTIESME FIGVRE.

A TON E ΔPNONTON O IPITOΣA

B Sombre ne pouuoir de regner! feignant vne amitié, & retenant fermement l'offense, comme fort viuil & sage, mais venant aux effets deux

C Le effusion de sang, tu me desnoue heureusement les mains de la meilleure, & tu me acquis la palme a la fin du sceptre.

Kehanet Tablosu
VIII. Figürün Yorumu

Basılı kitap bu figür için hiçbir yorum vermiyor. Bunun diğerlerine nazaran farklarını görmek gerekiyor. Böylelikle biraz bilgi çıkartmaya çalışacağız. Baskıda görünen hayvan durdurulmuştur. Bu oldukça olağandır. Griffon çenesi veya kartal gagası vardır. Mızrakların bayraklarında bembeyaz zemin üstünde sadece haçlar vardır. El yazması metinde, ilk mızrağın bayrağı siyahtır, ikincisi kırmızı, üçüncüsü siyahtır. Mızrakların sapları kırmızıdır ve demir su rengindedir. Bu da oldukça belirgindir; baskıda bayraklarda İmparatorluğun gözyaşları vardır. Birincisinde Papa'nın, ortada Papa'nın tacı bilindiği gibi çapraz anahtarlarla, azizlerin silahlarının üstüne koydukları şekilde görünmektedir ve üçüncüsü de Venedik Cumhuriyeti'nin gözyaşlarıdır. Bu baskıda hayvan, griffon çenesine sahiptir. Tüm bu hususları bir araya getirdiğimiz takdirde bu hayvan, tilki derisi altında olan II. Selim'i temsil etmektedir demekten başka ne diyebiliriz. (B) epigramına göre, Venedikliler barış içinde yaşama aylaklığındayken griffon gibi Kıbrıs Adası'nı zorla ellerinden alır ve Arnavutluk'ta ve Körfez'de tuttuklarını da kurt gibi yağma edecektir. Fakat bu üç bayrak kutsal ittifakı temsil etmiyor. Bu Papa zamanında, İspanya Kralı ve Venedikliler, onu tutan Avusturya Hanedanı'ndan geldiği için İspanya Kralı'na İmparatorluğun silahlarını verdiler. İki kez **Eptataule**[6] sayılan bu Adalar, İnebahtı Savaşı'nın yapıldığı Akdeniz'den başka nedir ki? Epigram (C)'de, ey kan dökülüşü ve (B) epigramında karşılıklı birbirlerini yıktılar, denilmiştir. Hıristiyan orduları arasında çıkan anlaşmazlık değil midir zaferin

---

[6] **"Eptataule"**: Hiçbir Fransızca sözlükte bulunmayan bu sözcük, muhtemelen "Ari Koxmu" anlamındadır. Çok kalabalık (ordu) gibi.

meyvesinin zevkini çıkartmasını engelleyen? Üstelik bu emekle bir araya getirilen ittifak sonunda ünlü savaşı kazanmaktan başka hiçbir ödül almadan dağılmıştır. Ne var ki Kıbrıs, Venedikliler tarafından kaybedilmiştir. Bunlar da Selim'le aleyhlerine olan bir barış anlaşmasını imzalamak zorunda kalmışlardır. Epigram (C) de bunu söyler: Mutluca zaferin ellerini kazandın. Sanki düşmanlarının elinden, seni yenerek hak ettikleri ödül ve zaferi kopardın, deniliyor. Ve tüm bunlar II. Selim'e gönderme yapıldığının onayıdır. El yazması metinin üstünde(*) saygınlık, yazıyor. Bu saygınlık savaşta Hıristiyanların gökyüzü aleminden aldıkları lütuftur. Osmanlı İmparatoru'nun hayat hikayesinde görebildiğimiz gibi: Bu hayvan doğuya bakıyor. IV. figürde bulunan Boğa'nın aksine, kutsal birliğin nereyi hedef almasını göstermek için, yalnız bir şey beni burada durduruyor, o da gerek el yazması metinde gerekse baskıdaki figürlerin sıralaması. Çünkü kâse içindeki kesik baş, bayrakların önünde. Halbuki, II. Selim'den önce Türk İmparatorluğu oldukça gelişmekteydi, özellikle Süleyman zamanında. Bu, Selim'den önce gelemez veya bu Selim için değil. Bunlar için söyleyebileceğimiz, kehanette bulunanlar kehanetlerinin gerçekleşmesini her zaman sırasına göre koymazlar. Bunu da daha karmaşık (karanlık) olması için yaparlar. İsteyen istediği gibi görebilir, ben yeterince kavradıklarımı buraya yansıttım.

TÜRK İMPARATORLUĞU'NUN YIKILIŞI
VIII. Figürün Epigramı

A- TON BAPNONTON O TPITPITOΣ A

B- Tembel bir Tilki derisi altında, dostluk ve ruha bağlı, oldukça yaşlı gibi ve bilge, iki kez eptataule olarak adalara gelen, diğerleri terkedilmiş olarak birbirlerini yıktılar.

C- Ya kan dökümü, mutlu zaferin ellerini kazandın, Kraliyet asasının sapına kadar ödüle sahip oldun.

(*) Εὐταξεῖτία

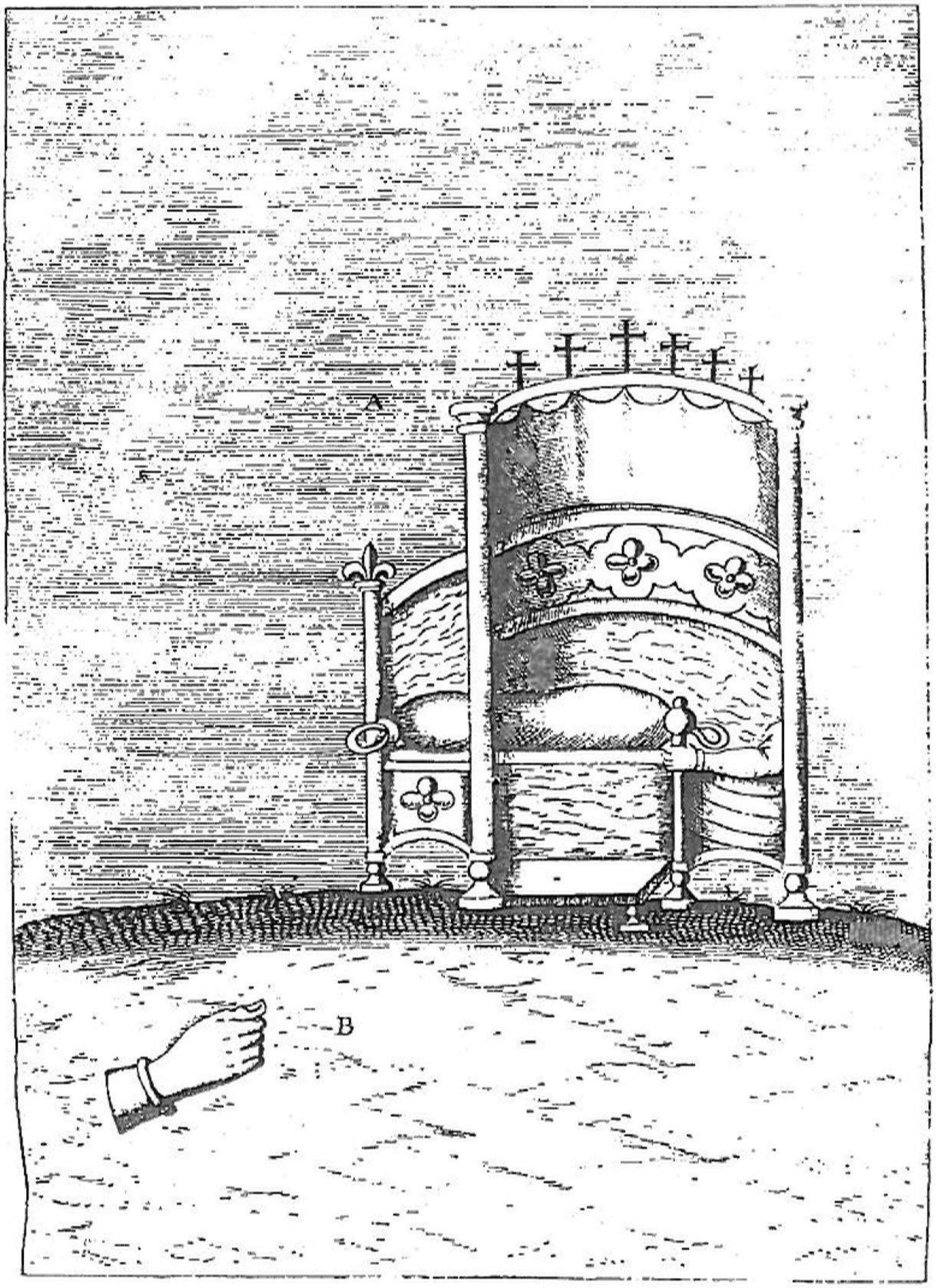
EXPOSITION DE LA HVICTIESME FIGVRE.

LE liure imprimé ne donne aucune expoſition ſur cette figure, il faut donc voir la difference de cette-cy d'auec l'autre, & taſcher apres d'en tirer quelque inſtruction, la beſte qui eſt figurée en l'imprimé eſt arreſtée, cette-cy eſt quaſi courante, elle a le bec d'vn griffon ou d'vn aigle: aux banderoles des lances de cette-cy il n'y a que des Croix en vn champ tout blanc; au manuſcrit la Croix de la premiere banderole eſt noire, la ſeconde eſt rouge, la troiſieſme eſt noire, le boys des lances eſt rouge, & le fer eſt de couleur d'eau, ce qui eſt fort à remarquer; car en l'imprimé dans les banderoles il y a les armes de l'Empire, en la premiere celles du Pape, au milieu la Tiare à ſçauoir auec les clefs croiſées, en la maniere que les ſaincts Peres les mettent au deſſus de leurs armes, & en la troiſieſme celles de la Republique Venitienne; la beſte encores de cet imprimé a vn bec de griffon. Or toutes ces choſes maintenant rapportées enſemble, que peut-on dire autre choſe ſinon que cette beſte repreſente Selim ſecond du nom, lequel *ſoubs vne peau de regnard, &c.* ſelon l'epigramme B, feignant de vouloir viure en paix auec les Venitiens, vint tout à coup leur rauir l'iſle de Cypre en griffon, & rauager comme vn loup ce qu'ils tenoient en l'Albanie & tout leur golphe. Mais ces trois banderoles ne repreſentent-elles pas la ſaincte Ligue, qui fut faicte de ſon tẽps, du Pape à ſçauoir, du Roy d'Eſpagne & des Venitiens, dõnant au Roy d'Eſpagne les armes de l'Empire, à cauſe qu'il vient dé la maiſon d'Auſtriche qui le tenoit alors. Et ces iſles deux fois eptataules, qu'eſt-ce autre choſe que celles de la mer Mediterranée où ſe donna la bataille de Lepante; ce qui eſt repreſenté en l'epigramme C, en ces mots, *& ô effuſion de ſang*, & en ce que l'epigrãme B, dit, *qu'ils ſe ſont briſez mutuellement*: n'eſt-ce pas la diſſention qui ſuruint en l'armée Chreſtiẽne qui leur empeſcha de iouyr du fruict de leur victoire? de ſorte que cette Ligue qu'on auoit aſſẽblée auec tãt de labeurs, ſe diſſipa en fin ſans autre recompence, que d'auoir gaigné cette ſignalée bataille, mais cependant Cypre fut perduë pour les Venitiens, leſquels encores furent contraincts de traicter de paix auec Selim du tout à leur deſauantage, & c'eſt ce que dict l'epigramme C, *Tu as deuelopé heureuſement les mains de la victoire, &c.* comme s'il diſoit, tu as arraché des mains de tes ennemis le prix & la recompence qu'ils auoient meritée en te debellant: & pour confirmation encores que tout cecy ſe doit rapporter à Selim 2. c'eſt qu'au deſſus du manuſcrit il y a ce mot Εὐαρεστία bonne grace, pour monſtrer la grande faueur que les Chreſtiens receurent du ciel en cette notable bataille, comme on a peu voir dans l'hiſtoire de la vie de cet Empereur Othoman. Cette beſte auſſi regarde le Leuant, au contraire du taureau, qui eſt en la 4. figure, pour monſtrer où la ſaincte Ligue deuoit viſer, vne choſe ſeulement m'arreſte en cecy, c'eſt l'ordre que tant l'imprimé que le manuſcrit mettent en ces figures, car celle de la teſte dans la coupe eſt deuant celle des banderoles. Or deuant Selim 2. l'Empire Turc eſtoit tres-floriſſant, à ſçauoir ſoubs Solyman: cela ne peut donc pas eſtre deuant Selim, ou bien cecy n'eſt pas pour Selim; ce que l'on peut dire à cela c'eſt, que ceux qui prediſent les choſes futures ne mettent pas touſiours leurs reuelations en l'ordre qu'elles doiuent arriuer, pour les rẽdre touſiours plus obſcures, chacun en iugera cõme il luy plaira, c'eſt aſſez d'auoir rapporté icy ma conception.

HVICTIESME

de la ruine de l'Empire des Turcs.

NEVFIESME FIGVRE.

EPIGRAMMES DE LA NEVFIESME FIGVRE.

A Malheur à toy sage monarque, quand le vingtiesme element sera receu entre tes murailles auec heureuses acclamations, alors est prochaine la ruine & vne extreme calamité à tes Magistrats, & estat de l'iniquité de tes iuges.

B La Cour de Bizance & les Romaines de Constantin. Rome, Babylon, & vne autre nouuelle Syon, en deux pas cramoisis seront vnis, en nouuelle vingtaine encorpée, quand en mesme temps les thresors des nations, & diuerses des leur a tous les Princes ciuilement vsitez, seront vn grand sac pour la guerre sainte, en conformement a cette, & difference entre Empire.

Kehanet Tablosu
IX. Figürün Yorumu

Kehanet sana, yedi tepe. Bu, İstanbul'u kastetmektedir. Bu şekilde söylenmektedir, üstelik Büyük Konstantin Roma İmparatorluğu'nu taşıdığı vakit, Roma'da olan aynı kuralları, vergileri ve devlet dairelerini kurmuştur, bunda da yedi tepe vardı: Surların arasına giren yirminci Elementi gördüğün vakit vs. Tao veya Taf,[7] bu element haçın simgesel figürüdür. Bu şehirde yaşayan halkın kaçmak zorunda kalacağını simgelemektedir.

[Diğer yorumlama şöyle söyler: Birçok oturacak yeri olan altı haçlı taht, diğer altı büyük Hıristiyan Birliği'ni temsil eder. Aralarından biri hepsine büyük bir güçle yol gösterir. Yumruk onların oldukça sıkı şekilde birleşeceklerini ve her şeyi elde edeceklerini söyler. Bu Birlik, boş bir tahtla tasvir edilmiştir ve İstanbul'da belirli bir zaman boş bir mevkii olacaktır, demek ister.

**Aslında baskıda ve el yazması metinde tasvirler oldukça farklıdır. Çünkü bunda birçok oturağı olan tahtın sadece arka tarafını görüyoruz. Yorumlamanın dediği gibi: İki tane el vardır, biri tepeden oturaklardan birinin kolunu tutar, diğeri yanda kapalı şekilde eğilmiş hiçbir şey tutmamaktadır, fakat baskı metinde sadece bir tek taht vardır. Bunun da arka kısmının ortasında dörtgen vardır. Bunun üstünde de tam açılmış bir haç vardır, her iki ayağının arka üst kısmını ateş alevi gibi desteklemektedir. Bunun altında dirseğe kadar kesik bir kol vardır, eli açıktır, tahtın sağ ayağını geçmiş ve sanki onu ortaya itmek ister gibidir. Fakat bu size gösterilen tabloyla bağdaşmamaktadır. Çünkü bu ittifakın tüm prenslerinden*

---

[7] *Tao ve Taf, değişik haç tipleridir (t) harfine benzeyen tau veya tao haçı, taf ise (x) haç, Aziz Andrew haçıdır. Bu haç, Bizans'ın sembolüdür.*

bahsetmek istemektedir, ama diğeri bunun genel halinden söz etmektedir ki bu da açık elle egemenliğe sahip olmayı ifade eder. Bundan dolayıdır ki altı haçın arasından biri diğerlerinden daha yüksektedir ve birinci yoruma gelince, İstanbul'un yedi tepe olarak adlandırılması; Konstantin tarafından nakledilmiş olan Roma'daki kurallardan, vergilerden ve devlet dairelerinden dolayı değildir, bence İstanbul'un yedi tepe olarak adlandırılması gerçekte de yedi tepesi olmasından dolayıdır. Bunu söylüyorum, başka bir nedenden değil. Bu tasvir Vigenere Beyi'nin yaptığı illüstrasyonlarında görülebilir. Tüm bu (A) epigramında bahsedilen yirminci elemente gelince, okuyucuları Haçın Zaferi hitabına gönderiyorum. 54. sayfada Muhammet'in hatalarına karşı, bu kehanet üzerinde oldukça geniş yer verdik, fakat sadece şunu eklemek istiyorum, kehanete göre bu haç saplanacağı yere silahlı eller tarafından saplanmalıdır ve buradan bu muhteşem şehrin yıkımı gelecektir. Fakat eğer yaşlı gözlerle onu öpmek isterse ve tüm kalbiyle daha önce tüm benliğiyle sevdiği dini değiştirirse, hiç kuşkusuz ona öngörülen lanetten kurtulacaktır. Bir zamanlar Roma olarak geçen, şimdi Babil olan, yeni bir Siyon olacaktır, epigram (B)'de denildiği gibi.

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı
IX. Figürün Epigramı

A- Lanet olsun sana yedi tepe, yirminci element coşkulu tezahüratları surlarından girince, yöneticilerinin ve yasa koyucularının büyük felaketi ve kaygısı olacaktır, işte o zaman yıkılışın ve çöküşün gelecektir.

B- Bizans Mahkemesi ve Konstantin'in Pagan Tanrıları, Roma, Babil ve diğer yeni Siyon üç kez üç yüz yıl süreceksin, yeni bir yirmilik hariç nicedir hazineleri topladın, tüm prenslere buyruklar verdin, yasalar koydun fakat büyük sarı bir ateş seni tüketecektir ve İmparatorluğu'nu dağıtacaktır.

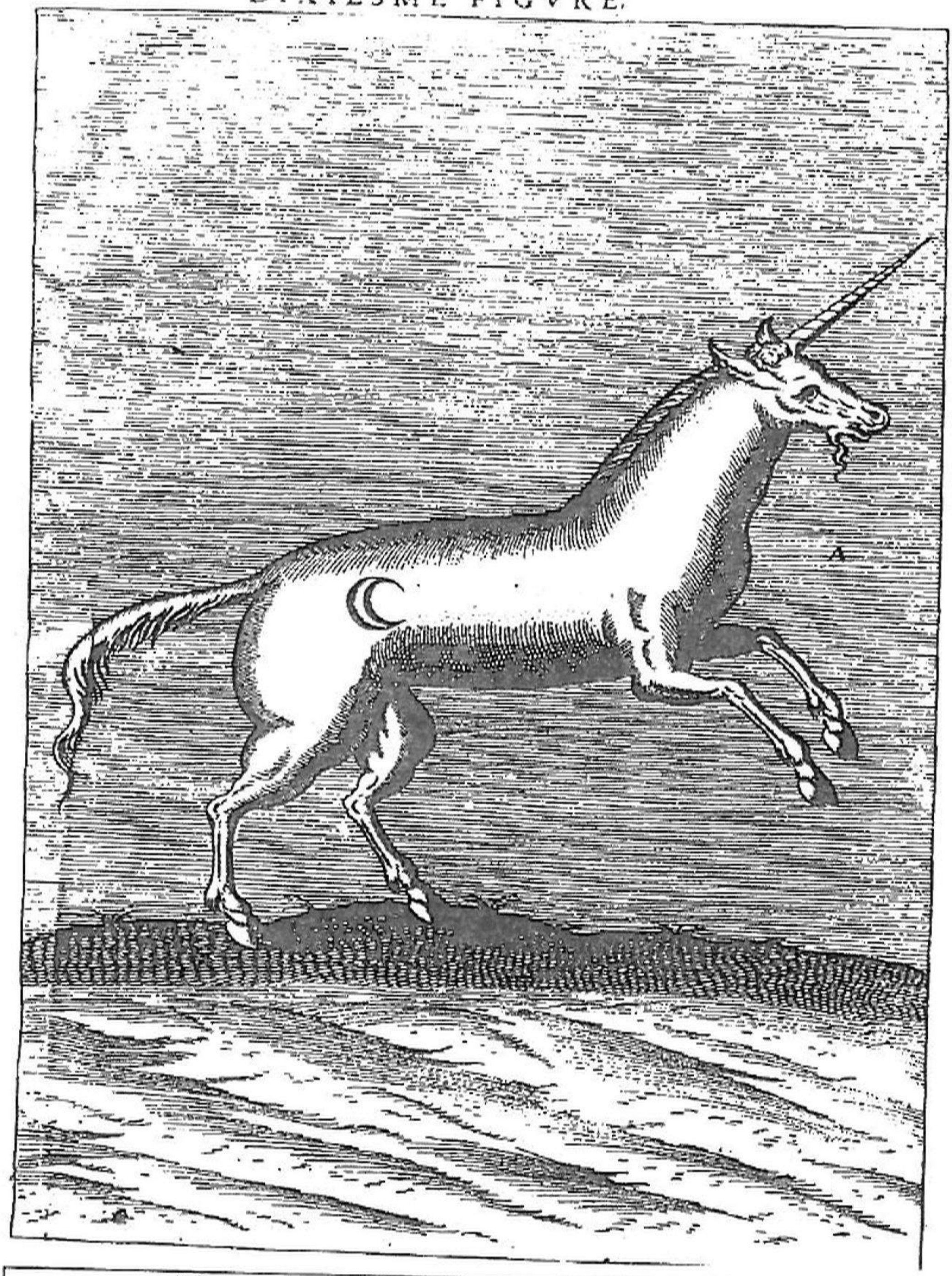
EXPOSITION DE LA NEVFIESME FIGVRE.

MAL-HEVR à toy, ſept montagnes, cela s'entend de Conſtantinople, qui eſt ainſi dicte, d'autant que Conſtantin le grand, quand il y tranſporta l'Empire Romain, il y eſtablit les meſmes ordres, tributs, & offices qui eſtoient à Rome, laquelle auoit ſept montagnes: *Quand tu verras le vingtieſme Element receu dans tes murailles, &c.* c'eſt à dire Tau ou Taf, lequel element eſt vne figure ſymbolique de la Croix, qui ſera cauſe que les habitans de cette Cité ſeront contraincts de ſe mettre en fuitte.

[L'autre interpretatiõ dit ainſi. Le ſiege auec ſix Croix, & pluſieurs lieux pour s'aſſeoir, repreſente vne autre Ligue de ſix grands Princes de la Chreſtienté, l'vn deſquels guidera le tout auec grande force. La main ſerrée, veut dire qu'ils ſe tiendront fort vnis enſemble, & auront toutes choſes en main: cette Ligue eſt figurée par vn ſiege vuide, & veut dire que par certain temps il y aura ſiege vacant à Conſtantinople.

* Or les figures de l'imprimé & du manuſcrit ſont fort differentes, car en celle-cy on ne void que le dos de la principale chaire, laquelle a plùſieurs ſieges, comme dit l'interpretation: il y a auſſi deux mains, l'vne qui tient par le haut le bras d'vn des ſieges, & l'autre qui eſt biẽ plus bas à coſté fermée & ſans rien tenir, mais en l'imprimé il n'y a qu'vn ſeul ſiege, ſur lequel eſt vn carreau au milieu du dos vne ſeule Croix toute ouuragée, & au haut des deux pilliers de derriere qui la ſouſtiennent, cõme des flames de feu: au deſſous d'icelle il y a vn bras coupé quaſi iuſqu'au coude, ayãt la main toute ouuerte, qui a deſia paſſé le pied droict de la chaire, & ſemble ſe vouloir aduãcer vers le milieu: mais cela ne diſcorde pas toutefois d'auec celle qui vous eſt repreſentée, car cõme celle-cy veut parler de tous les Princes de cette Ligue, l'autre ne parle que de celuy qui ſera general d'icelle, qui par cette main ouuerte aſpire à ſe ſaiſir de la domination: c'eſt pourquoy entre les ſix Croix il y en a vne bien plus eſleuée que les autres: & quant à ce que dit la premiere expoſition que Conſtantinople eſt appellée ſept montagnes à cauſe des ordres, tributs, & offices qui eſtoient à Rome, leſquels y ont eſté transferez par Conſtantin: ie dy que Conſtantinople eſt nommée ſept montagnes à cauſe qu'elle en a ſept, & non pour autre autre raiſon; cela ſe peut voir en la deſcription qu'en a faicte le ſieur de Vigenere en ſes Illuſtrations; & quant à ce vingtieſme elemẽt & toute l'interpretation de cette epigramme A, je renuoye le Lecteur au diſcours du Triomphe de la Croix, contre les erreurs de Mahomet, en la page 54. où nous auons amplement diſcouru ſur cette prediction: j'adiouſteray ſeulement que ſelon tout ce que deſſus, & ſelon cette Prophetie cette Croix y doit eſtre plantée les armes en la main, & de là viendra la ruine de cette ſuperbe cité; mais ſi elle vouloit maintenant l'embraſſer les larmes aux yeux & ſe conuertir de tout ſon cœur vers celuy qu'elle a autresfois ſi deuotement adoré, il eſt ſans doute qu'elle euiteroit tout le mal-heur qui luy eſt icy predict: car en ce faiſant ayant eſté jadis Rome, maintenant eſtant Babylon, elle ſeroit lors vne nouuelle Syon, comme il eſt dict en l'epigramme B.

DIXIESME FIGVRE.

EPIGRAMME DE LA DIXIESME FIGVRE.

A colligeant toutes choses tres-bonnes, & affligeant la tres-meschante recompence de l'iniustice, en ce temps là ||| *que l'astre du milieu semblera nous attre.*

Kehanet Tablosu
X. Figürün Yorumu

Sünü gelip de güneş siyah bir yıldıza benzediğinde, epigram (A)'da denildiği gibi, yani güneş kararınca, İsa'nın inananlarına karşı öfkeli olduğu bilinmelidir.

[Diğer yorumlamaya göre: Hilalli Tek Boynuzlu At, Osmanlı Hanedanlığı'nın dağıtılmasından sonra Müslüman bir prensin (en üst düzey komutan) ortaya çıkarak her şeyi yeniden komutası altına alarak düzelteceğini ve büyük ilerlemeler yaparak, çok mesafe kat edeceğini gösterir.

**Bu yorum az çok VII. figürde anlattığımız yoruma gönderme yapıyor. IX. figürde İstanbul'un felaketi kehanetinin de nedenini belirliyor. Epigram (A), Türklerden çok Hıristiyanları ilgilendiriyor gibi, üstelik duvarlarına Haç işaretini koyabilmesi büyük mutluluk kaynağı olacak fakat buna rağmen büyük bir sefalet yaşayacağı öngörülüyor, bu da yasa koyucularının haksız davranışlarından kaynaklanıyor. Birileri bunların çelişkili yorumlar olduklarını söyleyebilir. Fakat öyle değildir, eğer iyice dikkat edilirse belki ilk bakışta önyargılıymışız gibi görülebilir, çünkü bu (zafer) yirminci unsurların arasında coşkuyla karşılanmıştır. Sonuç olarak, Türklerin buradan kovulmaları gerekiyor, fakat yasa yapıcılarının haksızlıklarıyla felakete uğrayacakları kehaneti, Hıristiyanlar gökyüzü aleminden aldıkları saygınlığı suiistimal edecekler ve böylece de Müslüman bir prens ortaya çıkıp devleti yeniden zapt ederek ve fazla kan dökmeden bu büyük şehrin Efendisi olacaktır, demek istiyor. Ve işte bu sırada Adalet Güneşi Tanrımız İsa, kendi müminlerinin kötülüklerine ve haksızlıklarına karşı öfkelenecektir. Çünkü görmüş olduğunuz bu Tek Boynuzlu At, çok hızlı koşmaktadır. Bu da bize, bu yeni Fatih'in hızlı davrandığı ve ilerlediği takdirde*

onlara (Hıristiyanlara) durumu anlama zamanı bırakmayacağını gösteriyor. Hilalli ve Boynuzlu Küheylan metinde sanki şaha kalkmak ister gibi görülüyor. Bu da Müslümanların coşkusuna ve memnuniyetine tanıklık ediyor; buna göre bu yeni Fatih, Batı'da çok başarılı olacaktır, çünkü bu istikamete doğru hızla koşuyor.

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı
X. Figürün Epigramı

A- En iyi olan her şey ile adaletsizliğin en kötüsü olan tüm yükümlülüklerin birleştiği bu dönemde, ortamın yıldızı Kara Yıldız'ı andıracaktır.

Tableaux Prophetiques

EXPOSITION DE LA DIXIESME FIGVRE.

EN *ce temps là que le Soleil ſemblera noiraſtre*, comme il eſt dict en l'epigramme A, c'eſt à dire, quand le Soleil ſemblera noir, à ſçauoir CHRIST irrité contre ces infideles.

[L'autre interpretation dict: La Licorne auecques le Croiſſant veut dire que depuis la cheute de la maiſon Othomane, il ſe leuera vn Prince Mahometan qui rangera derechef toutes choſes en ſon obeyſſance & fera grand progres.

* Ce qui ſe rapporte à peu pres à l'expoſition que nous donnions ſur la ſeptieſme *figure*, & qui ſera cauſe auſſi de cet autre mal-heur predict à Conſtantinople en la figure neuf: car il ſemble que l'epigramme A, de cette figure regarde plus en quelque choſe les Chreſtiens que les Turcs, d'autant qu'apres auoir receu en ſes murs le ſigne de la Croix, cauſe de tout bonheur, on luy predit toutes-fois vne extreme miſere, & ce par l'iniquité des iuges. Ce ſont, dira quelqu'vn, des interpretations bien diſcordantes, mais elles ne le ſont pas tant, peut-eſtre, qu'on iugeroit de premier abord, ſi elles ſont bien conſiderées: car ce vingtieſme element receu dans ſes murailles auecques tant de ioye, faict vne conſequence qu'il faut que les Turcs en ayent eſté chaſſez: mais en ce qu'il luy en predit du mal-heur par l'iniquité de ſes Magiſtrats, veut dire que les Chreſtiens abuſeront de la grace qu'ils auront receuë d'en haut, & ainſi viendra vn Prince Mahometan qui conqueſtera de nouueau cet Empire, & ſe rendra le maiſtre de cette grande cité, non ſans vne grande effuſion de ſang, & ce lors que le Soleil de iuſtice noſtre Seigneur IESVS, ſera irrité contre les ſiens pour leur meſchancetez & iniuſtices. Car cette Licorne que vous voyez ſemble courir d'vne grande viſteſſe, qui monſtre que ce nouueau conquerant ne leur donnera pas le temps de leur recognoiſtre, tant il ira viſte en ſes conqueſtes: à l'imprimé il ſemble qu'elle veuille aller à courbette, mais cela teſmoigne touſiours l'aiſe & le contentement de ce Mahometan, & que tout luy reüſſira principalement vers l'Occident, car c'eſt de ce coſté-là qu'il prend ſa courſe.

DIXIESME

ONZIEME FIGVRE.

EPIGRAMMES DE LA SEPTIESME FIGVRE.

A ΒΑΛΒΙΣ ΚΑΛΛΙΚΟΣ.

B *Las, Las miserable cité pleine d'ennuis, puisque tu corrompis si miserablement ta misérable lumiere, le peuple offendra pour peu de temps K. il y aura en icy plusieurs meurtres. & effusions de sang en ne dessaudra point depuis l'onziesme ange que tu es sorty. Et les cinq premieres Monarchies decheeront la Liberté du Dragon, & mettront en pieces les tyranniques chaines d'icelluy, & differont enguerre par l'espée un nombre infiny de gens cruelle enfques a fix fois fept mille & tous mescheans. & le pauillard estaint massacré de massacres, & le flateur & le pillour verront cesse dernier lumiere de nuict leurs jours.*

Kehanet Tablosu
XI. Figürün Yorumu

İmparatorluğun tahtı boş bırakılmıştır. İşte (epigram (B)'de meleği dediği) **"selamete kavuşmuş bir ölü vs."**, sanki Ey Yunanistan selamete kavuşmuş görünümündeki bu ölüyü seninkilerden çoğu görmemiş olsalar da çoğu tanıdı, diğer bir deyişle çoğu namıyla tanıdı onu gözleriyle görmemiş olsalar da; Yunanistan derin bir uykudan uyanır gibi kısa bir zaman zarfında asasını yeniden eline alacaktır, fakat asayı taşıyacak adam nerede bulunacaktır; (C) epigramı, **"görülmedik bir borazan büyük bir ses çıkartacaktır"** diyerek gösteriyor, bununla ilgili birçok ve değişik değerlendirmeler yapabiliriz, çünkü epigram **"bu olay insanların bilgisi dışında, olacaktır"** diyor. Yedi tepeli şehirde yatar halde (veya ölü) olacaktır ve yakın bir tanıdık mümin ve Katolik ona dost olacaktır, üstelik eski ve çok soylu bir kandan gelecektir, ulular arasında yatan adamı ara der, bilge kahraman. Figürün söylediğine gelince; ölü, uykusunda dilenir gibidir ve üç işaret taşıyan iki hayvanın üstünde eski bir elbiseyle giyimlidir, yani gördüğünüz kişi kökenini eski ve kral soyundan alır ama ölü bir insan gibi uyumaktadır.

[Diğer yorumlama der ki: "Kral barışsever olarak yaşayacak" diye bir epigram okumuştur ve ekler yeşil yılanla figüre edilen genç Efendi'nin eğitmenleri olan soyluların kanından geldiğini iddia ediyor, böylece Hıristiyanlar için her şey yeniden başlayacaktır.

*Ancak, bu yorumcunun görüşlerinde haklı olmadığını görüyoruz, çünkü size tanıtılan bu yatmış ihtiyarın bedeni yılan tarafından çevrilmiştir. Oysa baskı metinde bezli çocuklar gibi kundaklanmıştır, altında sadece griffon kafalı iki hayvan vardır, başı İmparatorluk tacıyla örtülüdür ve melek elinde başına konulacak hazır ikinci bir taç tutmaktadır ama burada sadece İmparatorluk

*başlığını tutuyor. Yatana doğru bakan hayvan kırımızı renktedir, doğuya dönmüş olanı ise siyahtır; başının üstünde gösterilen kartal ise siyaha boyanmıştır. Bu sayfanın alanı yetseydi bu figür üzerine o kadar çok yorum yapılabilirdi ki ama yapmıyorum ve sadece özellikle kartal ve siyaha boyanmış hayvanın üzerinde duruyorum, her ikisinin kafası da doğuya çevrilmiştir, bu da bu İmparator'un Osmanlı Devleti'ni ve tüm Doğu ülkelerini egemenliği altına almalıdır; tüm İslami yasaları kaldırmalıdır ve bütün bunları Tanrı'nın zaferi için ve kutsal dinin gelişmesi için yapmalıdır, demektir. Bu da figürün üstünde Gerekçe olarak dindarlık ve sadakat diye yazılarak söylenmiştir. (C) epigramında "**Haydi nefsine hakim olmayanların eceline git**" denilen figürlerin çoğul oluşu bu görkemli kent birçok kez yıkılıp, savaşılacaktır anlamındadır: Bu açılım bir önceki gözlemlere gönderme niteliğindedir.*

TÜRK İMPARATORLUĞU'NUN YIKILIŞI
XI. Figürün Epigramı

A- Meleğin İmparatora söylemesi gereken sözler.

B- Görünüşte ölmüş ve kurtulmuş, kimsenin görmediğini kaç kişi bilebilir ki, uykusundan uyandığı vakit Kraliyet Asası'nı derhal ele geçirecektir.

C- Görülmemiş bir kahraman üç kez haykıracaktır, nefsine hakim olamayan Yedi Tepeli Şehrin ölümünde tanıdık bir adam bulacaksınız, haydi dostum onu Kraliyet Hanesi'ne götürünüz.

Tableaux prophetiques

EXPOSITION DE L'ONZIESME FIGVRE.

LE ſiege Imperial ayant eſté laiſſé vacant, voicy (dit l'Ange en l'epigramme B,) *vn mort en apparence deliuré, &c.* comme ſi elle vouloit dire, ô Grece, ce mort en apparence & deliuré, que pluſieurs des tiens ont cogneu, bien qu'ils ne l'ayent point veu, c'eſt à dire, les tiens l'ont cogneu en renommée, bien qu'ils ne l'ayent point veu de leurs yeux; cettuy-cy, comme reueillé d'vn profond ſomme, ſe ſaiſira en peu de temps du ſceptre de la Royne, la Grece. Mais en quel lieu cet homme ſera trouué, l'epigramme C, le monſtre en diſant: *Vn trompette non veu fera vn grand cry.* On pourroit faire pluſieurs & diuerſes conſiderations d'iceluy, car l'epigramme dict qu'il ne ſera point en cognoiſſance des hommes, & qu'il ſera au couchant (ou à la mort) de la ville de Sept montagnes, & homme familier, c'eſt à dire catholique & fidele, & qu'il ſera amy, d'autant qu'il prouiendra d'vn ancien & tres-noble ſang. Cherchez cettuy-cy, dira le diuin herault, au couchant, & entre les plus grands, & quant à ce que dict la figure qu'il ſe repoſe d'vn ſommeil funebre, & veſtu d'vne robe ancienne ſur deux animaux à trois formes, c'eſt à dire, cettuy-cy que vous trouuerez qui a pris ſon origine de race ancienne & Royale, ſera en ſon ſommeil comme vn homme mort.

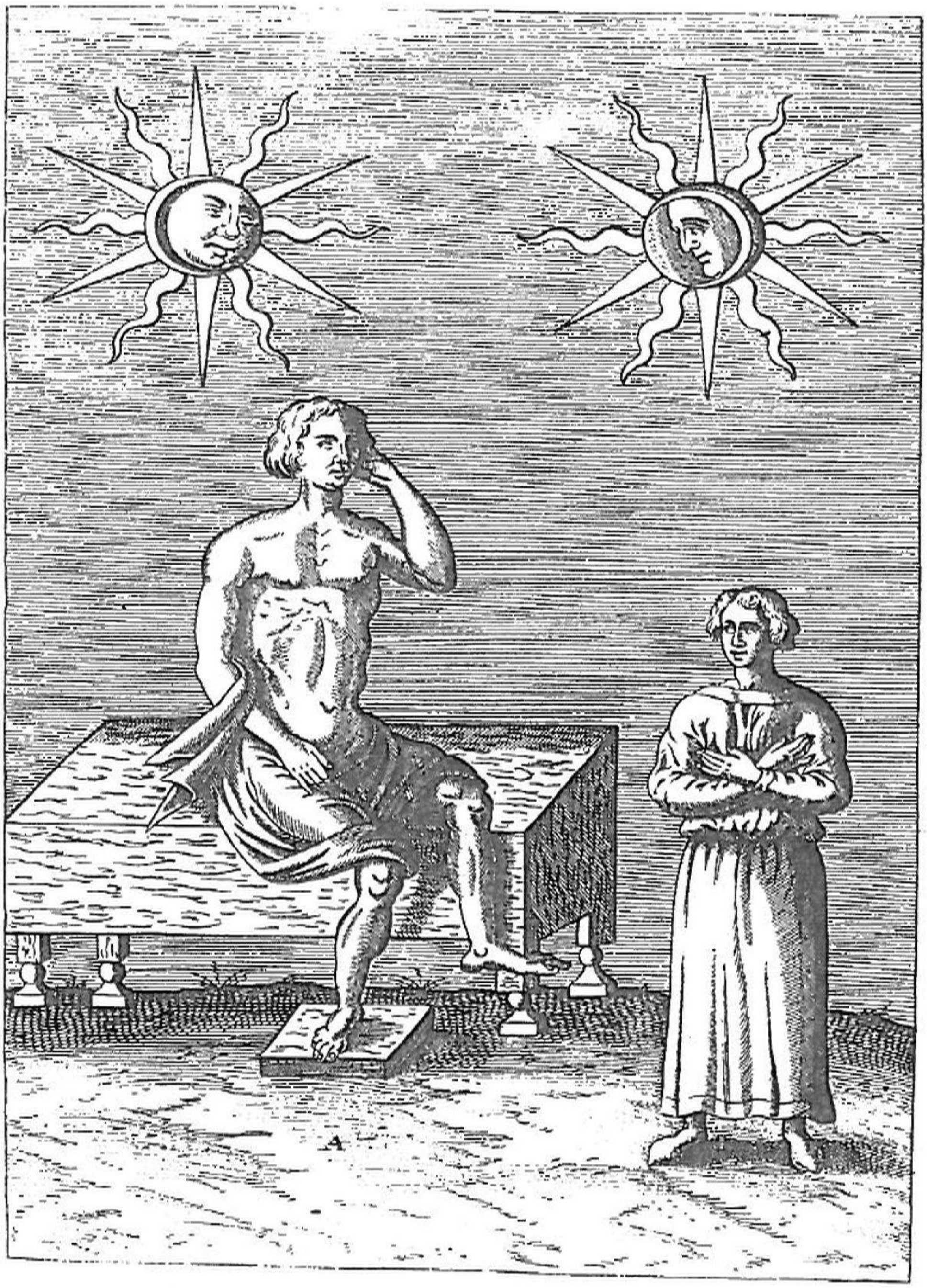
[L'autre interpretation dict qu'il a leu vne epigramme qui dict: *Le Roy pacifique viura*: & adiouſte qu'il eſt à preſumer que cettuy-cy ſera du ſang des premiers qui demeurerent tuteurs du ieune ſeigneur, figuré par le ſerpent vert, & que les choſes commenceront à paſſer bien pour la Chreſtienté.

* Or que l'opinion de ce dernier ne ſoit bien fondée on le void, par ce que ce vieillard couché eſt entortillé en la figure qui vous eſt repreſentée d'vn ſerpent, car en l'imprimé il eſt enuelopé d'vn lãge, & bandé tout ainſi qu'vn enfant en maillot, ayant ſoubs luy ſeulement deux animaux qui ont les teſtes de griffon, la teſte couronnée d'vne couronne à l'Imperiale, & l'Ange qui en tiẽt vne autre toute preſte à luy mettre ſur le chef, où cettuy-cy ne tient que le bõnet Imperial: l'animal qui regarde vers le couchant eſt rouge, celuy qui eſt tourné vers l'Orient eſt noir, comme l'Aigle auſſi qui eſt figurée à ſon chef eſt peinte de noir, ſurquoy il y a maintes conſiderations à faire ſur cette figure, ſi l'eſtenduë de cette page le pouuoit permettre, mais ie m'arreſte principalement ſur l'aigle & ſur l'animal peint de noir tous deux ayant la teſte tournée vers le Leuant, pour ſignifier ce ſemble que cet Empereur doit non ſeulement s'aſſubiettir l'Empire Othoman, mais encores toutes les contrées Orientales, & abolir du tout la loy Maiometane, & que tout ce qu'il entreprendra ſera pour la gloire de DIEV, & l'accroiſſement de la Religion ſaincte, ce qui ſe dict par le mot Grec qui eſt au deſſus de la figure, à ſçauoir εὐσέβεια, c'eſt à dire pieté ou deuotion. On doit encores remarquer que l'epigramme C, dict: *Allez incontinent aux treſpas* ou aux couchans, au nombre plurier, pour monſtrer que cette ſuperbe cité ſera ruinée & deſolée par pluſieurs fois, ce qui ſe rapporte aux figures precedentes.

ONZIESME

de la ruine de l'Empire des Turcs.

DOVZIESME FIGVRE.

EPIGRAMMES DE LA DOVZIESME FIGVRE.

A Habitant sur la pierre, viens icy mon hoste, ayant laissé les larmes, & la vie agreste & solitaire, & vie mort & affligé, despouillé retourne derechef à la vie.

Kehanet Tablosu
XII. Figürün Yorumu

Bu figürde; bir öncekinde sözünü ettiğimiz adam aranıyor gibi; işte acılar içerisindeki Yedi Tepeli şehir, felçli gibi, taşın üstünde oturan adam bu genç kıza, **"Ey yabancı bana gel Yedi Tepeli Şehir bu taşın içinde tutsak edilmiş"** demek ister gibi. Genç kız da yanıtlıyor onu (yabancı kralı ifade ediyor): Bu illet, Müslüman boyunduruğu altında olmandandır, gözyaşlarını ve yalnızlığını terk edeceksin, bu nedenle felçli ve ölü gibi yaşıyorsun, diyor. Her ne kadar çıplak ve Krallığı'ndan mahrum olsan da Ey İstanbul şehri, acısını çektiğin harabe için yeniden ışığa (nura) kavuşacaksın. Bu da, **"Ey Şehir, Müslümanları kovarak Hıristiyanlığa geri dön çünkü ben Yeryüzü'nün Nur'uyum"** diyen İsa Mesih'ten başkası değildir." Bu nedenle Kurtarıcımız olan görkemli güneş İsa'nın ışığı altında aydınlanacaksın.

*Fakat el yazması metinde bulunan figüre istinaden yapılan değerlendirme daha farklıdır ve belki de daha doğrudur. İşte söylediği: **"Yeşil giyimli bakire, İstanbul'u temsil ediyor."***

[Diğer kehanetlerin de belirttiği gibi yeniden ayağa kalkabilmek için merhamet et diye bağırıyor, dualar okuyor ve yalvarıyor.

*Bundan dolayıdır ki Ay'ın İstanbul olarak çizilmiş olan kızın tarafında ve Güneş'in de mezarın üstünde oturmakta olan adamın tarafında olduğunu görüyorsunuz ama bu bir kız değil sakalsız genç bir erkektir. El yazması metinde Güneş, ateş rengindedir, Ay ise soluk ve kurşunidir. Bu da son yorıma oldukça uymaktadır. Soluk renkle, İstanbul'un kasveti ve elemi tasvir edilmiştir, çünkü bir önceki figürün üstüne konulmuş olan aynı Grekçe sözcük, acıma ve sadakat, buna da konulmuştur. Kuşkusuz Ay'ın bir

de Güneş'i vardır ve bu İstanbul'dur. Çünkü silahlara karşı Hilali vardır ve sahte peygamberin karanlığından yararlanacağım, diye gerçek güneşin ışığını terk etmiştir. İlk yorum, figürlerin çeşitliliğinden dolayı öyle yapılmış olabilir. Çünkü baskı metinde iki kız vardır, biri mezarın üstünde diğeri de Ay tarafındadır ve mezarın üstüne ayaktaki kişinin başının üstünde Güneş vardır. Bu da belki iki gezegenin yer değiştirmesi olabilir; çünkü epigramın da tanıklık ettiği gibi yardım isteyen yardımına gelecek olanla konuşan ya Yunanistan ya da İstanbul'dur. Çünkü ayakta duran giyimlidir ve mezarın üstünde duran çıplaktır. Birinde olduğu gibi diğer figürde de birinci yorumun bahsettiği gibi, aralarında konuşma olduğu ama yazım farklılığı olmadığı konusunda birleşiliyor.

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı
XII. Figürün Epigramı

A- Taşın üstünde yaşayan, buraya gel misafirim, gözyaşlarını, vahşi ve yalnız hayatı bırakmış, ölü yaşayan ve felç olmuş, soyulmuş yeniden hayata dön.

Tableaux prophetiques

EXPOSITION DE LA DOVZIESME FIGVRE.

EN cette figure il semble que cependant qu'on cherche cet homme duquel il a esté parlé cy-dessus, voicy l'affligée sept-montagnes, qui dolente dict à cette ieune fille : *Habitant sur la pierre, &c.* comme si elle vouloit dire: Viens, ô estranger, viens à moy Sept montagnes, qui suis enclose en cette pierre, c'est à dire en cette affliction, quittant tes larmes & ta vie solitaire pour le ioug Mahometan, pour lequel tu vis affligé & comme mort : alors respond la ieune fille, (qui signifie le Roy estranger) bien que tu sois nuë, ô Constantinople, & priuée de ton Roy, pour la ruine que tu as soufferte, tu retourneras derechef à la lumiere, laquelle n'est autre sinon IESVS-CHRIST, qui a dict : Ie suis la lumiere du monde, & partant, ô Cité, retourne à la Religion Chrestienne, chassant la Mahometane, car ce sera lors que tu seras rendue lumineuse sous le tres-resplendissant Soleil CHRIST nostre Sauueur.

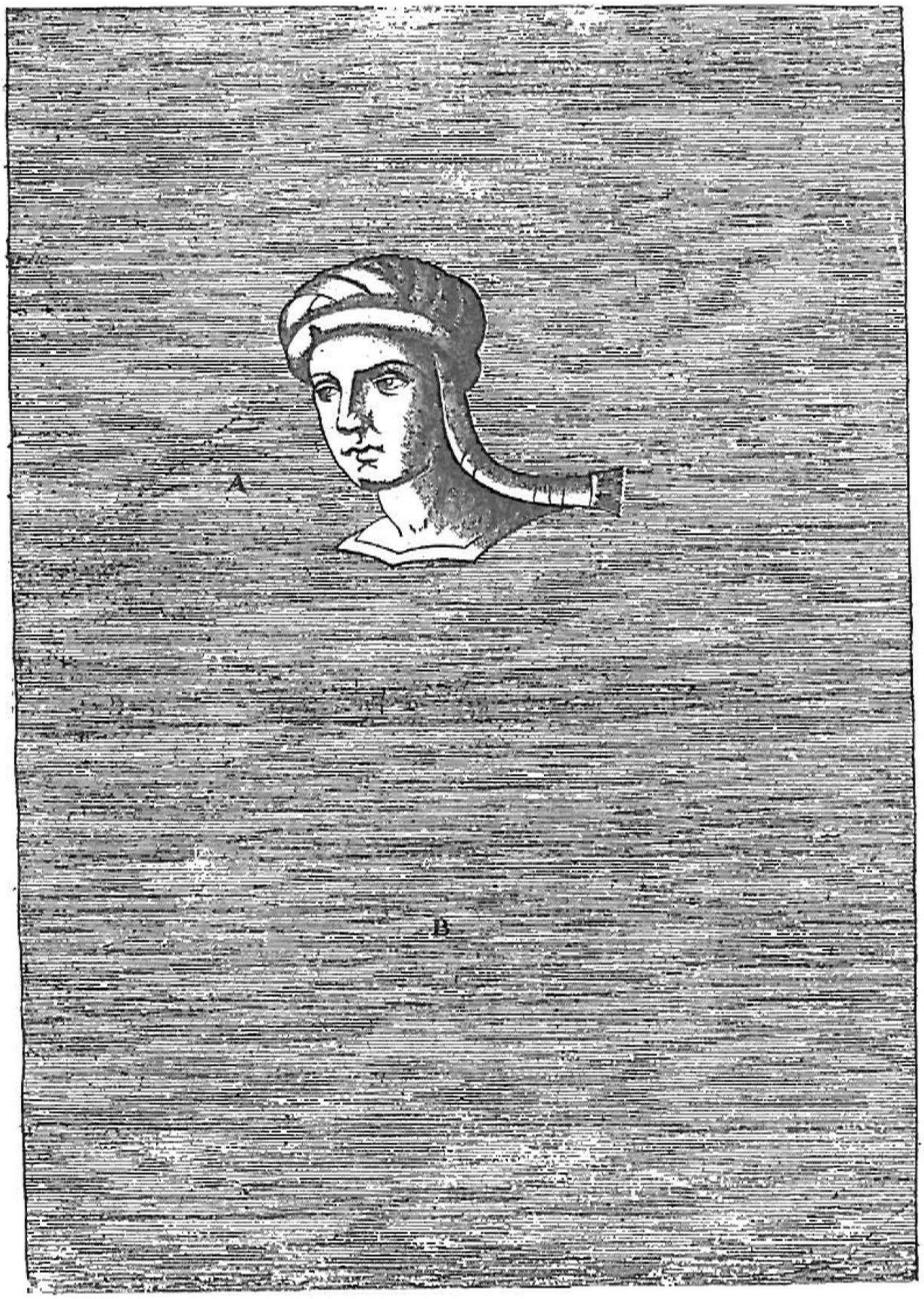
* Mais l'autre interpretation qui se rapporte à la figure du manuscrit l'interprete d'vne autre sorte, & peut-estre plus à propos, voicy ce qu'elle dit.

[La Vierge vestuë de vert represente Constantinople, laquelle crie misericorde, prie & supplie, afin que se leue celuy qui est predict par les autres Prophetes.

* Et de faict vous voyez que la Lune est du costé de la fille representée pour Constantinople, & le Soleil du costé de celuy qui est assis sur le tombeau, car c'est vn ieune homme sans barbe & non vne fille : ce Soleil est de couleur de feu au manuscrit, & la Lune d'vne couleur liuide & plombée, ce qui se rapporte fort bien à ce que dict la derniere interpretation, la tristesse de Constantinople representée par cette couleur liuide, & l'ardeur de la pieté de ce grand personnage par celle de feu, car le mesme mot εὐσέβεια, pieté ou deuotion, qui est mis au dessus de la figure precedente, est mis de mesme en cette-cy, & puis il doit estre le Soleil de cette Lune, qui n'est autre que Constantinople, puis qu'elle a le Croissant pour ses armes, & qu'elle a quitté la lumiere du vray Soleil, pour se seruir des tenebres d'vn faux Prophete. Or ce qui a peu tromper celuy qui a donné la premiere explication : cela pourroit bien venir de la diuersité des figures : car en l'imprimé il y a deux filles, l'vne qui est sur le tombeau & l'autre aupres la Lune, & au dessus du sepulchre le Soleil dessus la teste de celle qui est debout : & cela pourroit bien estre quelque transposition de ces deux planettes, car les paroles de l'epigramme tesmoignent aussi clairement que c'est ou la Grece ou Constantinople qui parle à celuy qui doit luy venir donner secours ; car *celle qui est debout est vestuë, & l'autre qui est sur le tombeau est nud, tant* en l'vne qu'en l'autre figure : ioinct qu'il n'y a point de diuision de lettres, pour monstrer qu'il y a vn dialogu e entre entre eux, comme le veut la premiere exposition.

DOVZIESME

TREIZIESME FIGVRE.

EPIGRAMME DE LA TREIZIESME FIGVRE.

A Vecy derechef vn homme de la premiere race, caché par plusieurs & innumerables années. Il vient nud d'vn obscur & tenebreux tombeau, & par vne seconde & resplendissante vie il commence & vient, image derechef vrai-vraye de la vie.

Kehanet Tablosu
XIII. Figürün Yorumu

XI. figürün yorumu bu figürün anlatımını onaylıyor. Epigram (A): **"İşte yeniden bir adam vs."** sözleriyle sanki içte yeniden kökenlerini senin ilk soyundan almış bir adam demek ister gibi. Ey ebedi yıllara rağmen, diğer bir deyişle birbiri peşi sıra geçmiş birçok yüzyıla rağmen, hâlâ insanların düşlerinde sakladıkları İstanbul, ilkin en kadim devlete ait mezardan çıplak bir adam çıkacaktır. O adam yeni egemenliklere kavuşacaktır ve bu ikinci yaşamında görkemli olacaktır, yani o bu halkın gözünde birinci nesilden kraliyet soyuna bağlıdır ve böyle tanınacaktır. Yeni bir yaşama başlamış gibi yani bu eski devlette tanındığı ve bilindiği gibi, yeniden gerçek canlılığına kavuştuğu vakit diğer bir deyişle Kral ve İmparator sorumluluğunu aldığı vakit, eğer eski Batılı soydansa Kraliyet Hanedanı'ndan ve Avusturya'dan geldiği düşünülebilir, fakat bunlar Batı'nın **"Septicollis"**leridirler.[8]

*Bu yorumun sonunda belirgin bir açıklık göremiyorum; çünkü XI. figürde fark ettiğimiz gibi, (C) epigramı çoğul konuşuyor ve hatta Latince **ad occapus**, yani tercüme etmek istersek ölümden çok uykuda demeye getiriyor ama bu adamın Batı'da bulunacağı anlamına gelmiyor. Neden Avusturya Hanedanı'na gönderme yapıyor? Çünkü bugün en çok tanınan ve söylemek gerekirse Hıristiyanlar arasında da en tanınmışı ve adını tüm Doğu ülkelerinde duyurmuş olanı odur da ondan. Bu tasvirde sözü edilen büyük İmparator, her ne kadar soylu bir hanedandan gelse de gerçekte tanınmamış biri olmalıdır, aşina sayılmalı ama kökenleri bilinmemelidir. Yukarıda söylenenlerin gerçek anlamı budur. Ayrıca*

---

[8] *"Septicollis", Grekçe "yozlaşmış, lanetlenmiş kişiler" anlamındadır.*

Hıristiyanlık'ta kendilerinin İstanbul İmparatorluğu'ndan geldiğini meşru bir şekilde söyleyebilecek birçok kraliyet ailesi ve hükümdar vardır, Avusturya Hanedanlığı'na ait prensler bunu söyleyemezler. Bilmediğimiz bir şey olduğu için burada en güvenceli olan, hiç kimseyi tayin etmemektir. Fakat öyle gözüküyor ki, kendini büyük bir sefaletin içinde gören halk, kutsal bir şekilde esinlenerek bu adamı kendilerinden sayacaktır, ne olduğuyla değil fakat komuta etme gücüyle tanınacaktır. Bir önceki figürlere göre de; yalnız Yunan İmparatorluğu'nun tahtı için değil, tüm Doğu için de alemlerin yardımıyla sanki tüm güç büyük Tanrı'nın eliyle yol gösterilecektir. Herkesin ötesinde sonsuz kurtuluş için tercih edildiği için, el yazması metindeki figürün üstünde, Grekçe(*) yani "tercih", yazılmıştır ama XV. figürün başlığı bunu daha iyi temsil eder. Fakat ayağının altında başka bir Grekçe(**) söz daha vardır, dikkatli, çekingen ve ihtiyatlı, yazıyor. Bu da onun bu yükümlülüğü arzuyla ve büyük bir hevesle kucaklamadığını gösterir. Türk kaftanından farklı olarak elbisesinde bulunan yüksek yaka Hıristiyan olabileceğini gösteriyor.

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı
XIII. Figürün Epigramı

A- İşte yeniden ilk soyluluktan bir adam, geçmişi sayısız yıllarda saklı. Karanlık mezardan çıplak geliyor, ikinci ve göz alıcı bir hayata başlıyor, yeni ve gerçek hayatın görüntüsü ona yaklaşıyor.

(*) προίμιον

(**) ὑπόθεσις

Tableaux prophetiques

EXPOSITION DE LA TREIZIESME FIGVRE.

LA declaration de l'onzieſme figure confirme la demonſtration de celle-cy, l'epigramme A, diſant: *Voicy derechef vn homme, &c.* comme s'il vouloit dire, voicy de nouueau vn homme qui tire ſon origine de ta premiere ſouche, ô Conſtantinople, mais caché par vn nombre infiny d'années, c'eſt à dire, lors qu'elle aura paſſé de l'vn en l'autre par pluſieurs ſiecles, eſtant cachée en l'imagination des hommes, alors ſortira du tombeau vn homme nud, qui venu premierement de tres-anciens Eſtats, paruiendra à de nouuelles dominations, d'où reſplendiſſant par cette ſeconde vie, c'eſt à dire eſtant cogneu (comme il a eſté dit) qu'il ſera de la premiere Royale lignée de ces peuples, & comme reſſuſcitant à vne autre vie, c'eſt à dire lors qu'il commencera d'eſtre cogneu en cet ancien eſtat, & à viure derechef à vne vraye image de vie, c'eſt à dire à la ſupreme charge de Roy & d'Empereur; mais comme cet homme de cette ancienne race doit eſtre au couchant, il ſe peut entendre qui doiue eſtre de la lignée Royale & ancienne d'Auſtriche, qui ſont au couchant de Septicollis.

* En quoy ie ne voy pas grande apparence, principalement pour la fin de cette expoſition: car comme nous auons remarqué ſur la figure onze, l'epigramme C, parle en plurier, & dict au Latin meſme *ad occaſus*: que ſi on veut traduire aux couchans pluſtoſt qu'aux trepas, touſiours cela ne reuiendroit-il pas à ce qu'il dict, qu'on trouuera cet homme en la partie Occidentale; mais pourquoy rapporter cela à la Royale famille d'Auſtriche, la plus cogneuë au iourd'huy, & s'il faut dire, qui a le plus de vogue par toute la Chreſtienté, qui a encores le plus eſtendu ſon nom par tous ces pays Orientaux, veuque ce grand Empereur, duquel parlent icy ces deſcriptions, doit eſtre vn homme incogneu, bien qu'il vienne d'vne lignée fort illuſtre, cogneu de frequẽtation & incogneu d'origine, qui eſt le vray ſens de ce qui a eſté dict cy-deſſus, & puis il y a pluſieurs familles Royales & d'autres grãds Potentats en la Chreſtiẽté, qui ſe pourroient peut-eſtre dire plus legitimement deſcendus des anciens Empereurs de Conſtantinople, que ne pourroient pas dire les Princes de la maiſon d'Auſtriche: le plus ſeur en cela eſt de ne nommer perſonne, comme choſe auſſi qui nous eſt incogneuë, mais il ſemble qu'il y a plus d'apparence de dire que le peuple ſe voyant en extreme miſere, inſpiré diuinement prendra cet homme-cy qui ſera parmy eux, & qu'il cognoiſtra, non pour ce qu'il eſt, mais pour capable de commander, lequel aſſiſté d'en haut ſera conduit comme par la main toute puiſſante du grand DIEV, non ſeulement ſur le trosne de l'Empire Grec, mais ſur celuy de tout l'Orient, ſelon le rapport des figures precedẽtes, comme ayant eſté preferé par deſſus tout autre pour cette charge par la Prouidence eternelle, ce qui ſemble que veuille dire le mot Grec qui eſt au deſſus de la figure du manuſcrit, à ſçauoir προκρίσεως, c'eſt à dire prelation, preference, mais le tiltre de la quinzieſme figure le repreſente encore mieux, comme nous dirons en ſon lieu, mais il y en a vne autre à ſes pieds qui dit εὐλάβεια, vne prudente & circonſpecte timidité, pour monſtrer qu'il n'a point aſpiré ny qu'il n'embraſſera point cette charge par ambition: ce haut colet qu'il a encore à ſa robe, à la difference du Doliman des Turcs, monſtre qu'il doit eſtre Chreſtien.

TREIZIESME

QVATORZIESME FIGVRE.

EPIGRAMMES DE LA QVATORZIESME FIGVRE.

icy le Berger tuera le loup qui desiroit deuorer la
ur le tuera & le trouuera homme.

B Ainsi perdra celuy qui a occuppé.

Kehanet Tablosu
XIV. Figürün Yorumu

Bu figürün yorumuna girmeden önce el yazması metin ile basılmış metin arasında bulunan farklar konusunda okuyucuyu uyarmak gereklidir. Çünkü burada sadece eğik bir baş var, yaşanmakta olan bir duruma dikkatlice bakıyor gibi, basılmış metinde tasvir edilen budur. Epigram (A)'da kuzuyu yemeye çalışan kurdu Çoban öldürüyor. Bu olay çok belirgin olduğu için bu başın baktığı taraf da budur, söylenen böyle. IV. figürün yorumunda anlatıldığı gibi başın gerçek yeri burasıdır fakat daha iyi anlamam için basılmış metini de eklemek gerekiyor çünkü epigramların konuyla ilgisi yokmuş gibi gelebilir. İşte şimdi kitabın basılmış metninde bu figürle ilgili yapılan yorum:

VI. figürün (C) epigramında, Osmanlı İmparatorluğu'na 3 aylık zaman verilmişti, yani Süleyman'dan sonra üç İmparator, Selim, Murat, Mehmet (bu baskı çıktığı vakit halen hükmeden) ve 3. ay olduğuna göre Osmanlı İmparatorluğu'nun bitmesi gerekiyor. Bu gördüğümüz figürün (A) epigramı: İşte kurt, vs. diyor, koyun olarak tasvir edilmiş. Hıristiyanlara daima zulüm ettikleri için gerçekte Türk İmparatorları Kurt olarak adlandırılabilir. Fakat (Sultan) Mehmet Transilvanya'da ve Macaristan'da kumandanlarının uğradıkları birçok kayıpların acısını çektiği geçen aylarda hükümdarlığının bu ilk yıllarında bunun utancını çekmeyerek, yağmacı bir kurt gibi ordularını hazırlıyor ve tüm gücüyle Hıristiyanları parçalayıp yutmak istiyor, fakat koyunların sahibi çoban (İsa Mesih) onları Kurt'un dişlerinin arasından kurtaracaktır. (B) epigramı: Böylece işgal eden kaybedecektir, diyor. Bu sözlerle Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkımı açıkça gösteriliyor, çünkü İstanbul'u ele geçirenin adı Mehmet'ti ve şimdi gelen İmparator'un adı

da Mehmet. Gasp edenle aynı isimde bir İmparator kaybedecektir. 3. figürde, boynuzun başlangıcı ve sonu sendedir sözü, İstanbul'u ele geçiren Mehmet için belirsizce söylenmişti. Türklerin sonunu açıkça bu Mehmet'te görüyoruz. Keşke Katolik Prensler aralarındaki anlaşmazlığı bırakıp bu Doğu kurdunu kovalamak isteseler.

**Kısaca bu yorumda söylenenlerin hangi yerlerde tümden yanlış olduğudur. İmparator Mehmet'in ateşi konusunda söyledikleri doğrudur, birçoğu bu inanışa sahipti hatta Türklerin bile umutları azalmıştı, tıpkı bu tarihlemenin başlangıcında söylediğimiz gibi. Bu takdirde bu baş yeşil renkli türbanıyla Müslüman Şehzadelerden birini temsil ediyor olabilir, dikkatlice ve büyük bir korkuyla bu iyi İmparator'un çektiklerine bakan kişi de Tatar (Hanı) olabilir. Türkleri teslim alacak olan kişinin basılmış metinde sözü edilen Çoban (İsa Mesih) olacağı çok belirgindir.*

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı
XIV. Figürün Epigramı

A- İşte koyunu parçalamak isteyen kurdu öldürecek olan Çoban. O, kurdu öldürecektir ama onu insan olarak bulacaktır.

B- Böylece işgalci kaybedecektir.

EXPOSITION DE LA QVATORIZESME FIGVRE.

* AVPARAVANT que d'entrer dans l'exposition de cette figure, il est necessaire d'aduertir le Lecteur de la difference qui se trouue au manuscrit & en l'imprimé, car icy il n'y a qu'vne seule teste panchante, qui semble regarder attentiuement quelque chose d'importance, qui se passe, & laquelle semble estre representée en l'imprimé: car il y a vn berger qui tue vn loup, lequel vouloit deuorer vn agneau, c'est ce qui est dict en l'epigramme A, & c'est ce que cette teste contemple, comme il y a grande apparence, & c'est ce qui a esté dict en l'exposition de la 4. figure, la vraye place de cette teste estant en ce lieu, mais il y faut ioindre celle de l'imprimé pour vne entiere intelligence, car autrement il sembleroit que les Epigrammes eussent esté dictes mal à propos: cela premis, voicy maintenant l'exposition que le liure imprimé donne à cette figure.

Il dit donc qu'en l'epigramme C, de la 6. figure on luy auoit prescrit l'espace de trois moys à l'Empire Othoman, à sçauoir trois Empereurs apres Solyman, & que ceux-là ont esté, Selim, Amurath, & Mahomet (qui gouuernoit encore lors que cecy fut imprimé) & comme il est le 3. moys, il sera par consequent la fin de l'Empire: l'epigramme A, de la presente figure dict: *Voicy le loup, &c.* veritablement les Empereurs Turcs peuuent estre appellez loups, qui persecutent tousiours les Chrestiens representez soubs la figure de la brebis: mais Mahomet à cause de plusieurs pertes qu'il a souffertes en la Transsiluanie les moys passez & celles de ses capitaines en Hongrie, ne pouuant souffrir vne telle honte aux premiers ans de son Empire, il prepare des armées comme vn loup rauissant, & s'efforce de tout son pouuoir de deuorer les Chrestiens, mais le pasteur à qui sont les oüailles les deliurera d'entre ses dents, l'epigramme B, dit: *Ainsi perdra celuy qui occupe.* En ces paroles est clairement demonstrée la ruine de l'Empire Othoman, car celuy qui print Constantinople s'appelloit Mahomet, & l'Empereur qui vit maintenant s'appelle Mahomet, vn Empereur donc de mesme nom que celuy qui a vsurpé l'Empire le perdra, ce qui estoit, mais plus obscurement dit en la 3. figure, en laquelle on disoit de Mahomet qui print Constantinople, en toy est le commẽcement & la fin de la corne. Nous voyons donc clairement la fin des Turcs en ce Mahomet, pourueu que les Princes Catholiques laissans leurs dissentions veuillẽt poursuiure ce loup Oriental.

* Voyla ce que dit cette exposition en quoy elle a esté fauce en toute chose, il est vray qu'en ce qu'elle dit du feu Empereur Mahomet, plusieurs auoient cette mesme croyance, voire mesme les Turcs en auoient mauuaise esperance, comme nous auons dit au commencement de son histoire. Cette teste donc, laquelle en la figure du manuscrit à son Tulban peint de vert pourroit bien signifier quelque Prince Mahometan, & peut estre le Tartare, lequel regarderoit ententiuement & auec grande crainte la punition que ce bon Empereur, (duquel il a esté parlé) prendra des Turcs, car il y a grande apparence que c'est le pasteur representé en la figure de l'imprimé.

QVATORZIESME

QVINZIESME FIGVRE.

EPIGRAMMES DE LA QVINZIESME FIGVRE.

A Parles de l'Ange à l'Empereur.

B Repose presente, ne cesse vieillard receuant le Royaume, tu bon Empereur, perseuere insques à la fin, & sois regnant sur le beau Royaume, ne crains point le temps, car tu receuras icelluy seul de la part de DIEV.

Kehanet Tablosu
XV. Figürün Yorumu

Bu XV. figür, elinde İmparatorluk tacını tutan bir melek gösteriyor. Bu da bulacağımız adama verilecektir. Epigram (B)'nin Bagisi al vs. sözlerinde söylenen budur.

[Diğer yorum: Boş bir yerde İmparatorluk başlığıyla duran melek, belli bir zaman sonra boş bir koltuğun olacağını ve böylece her şeyin iyice düzeleceğini gösteriyor.

**Baskıdaki melek bundan hiç farklı değildir. Başlığı sağ elinde tutuyor. Doğu'ya doğru dönüktür. Diğeri tacı sol elinde tutuyor ve Batı'ya doğru dönüktür. Ve bir sonraki figürdeki İmparator'a bakmaktadır. Bir ve aynı insan olduğunu göstermek için diğeri bir öncekinde olanı yapmaktadır. Göründüğü kadarıyla bu iki Melek, bu büyük şahsiyet Doğu'ya ve Batı'ya hükmetmeli demek ister gibi. Grekçe sözcük, tayin, tanıtma veya seçilmek anlamındadır. Bu da bu adamın gökyüzünden indirileceğini ve bu saygınlığını gasp etmeyeceğini gösteriyor. Epigram (B)'de görülen budur.*

Türk İmparatorluğu'nun Yıkılışı
XV. Figürün Epigramı

A- Meleğin İmparator'a sözleri.

B- Armağan kabul et, yaşlı adam sana gelen Krallığı almakta tereddüt etme, ey iyi İmparator, sonuna kadar sebat et ve bu güzel krallığa hükmet, zamandan korkma, çünkü Tanrı'nın inayetiyle bunu yalnız sen elde edeceksin.

Tableaux Prophetiques

EXPOSITION DE LA QVINZIESME FIGVRE.

CETTE quinzieſme figure monſtre vn Ange tenant en ſa main la couronne Imperiale, laquelle doit eſtre donnée à l'homme qu'on aura trouué, auquel on dit les paroles de l'epigramme B, *Reçoy le don, &c.*

[L'autre interpretation dict : l'Ange auec le bonnet Imperial qu'il tient ſur vn lieu vuide, monſtre qu'il y aura ſiege vacant pour certain temps, & que les choſes ſeront cependant bien reglées.

* L'Ange qui eſt en l'imprimé eſt aucunement differend de cettuy-cy, car il tient le bonnet de la main droitte, tourné deuers l'Orient, & l'autre tient vne couronne Imperiale de la main gauche tourné deuers l'Occident, & regardant l'Empereur qui eſt en la figure ſuiuante, comme l'autre faict celuy qui eſt en la precedente, pour monſtrer que ce n'eſt qu'vne meſme perſonne, mais il ſemble encores que ces deux Anges veuillent dire que ce grand perſonnage doit commander à l'Orient & à l'Occident : le mot Grec encores qui eſt au deſſus de la figure du manuſcrit, à ſçauoir ἀναδειξις, deſignation, preſentation ou nomination, monſtre que cet homme ſera donné d'enhaut & qu'il n'vſurpera point cette dignité, comme il ſe peut voir par l'epigramme B.

QVINZIESME

SEIZIESME FIGVRE.

EPIGRAMMES DE LA SEIZIESME FIGVRE.

A Paroles du Patriarche à l'Empereur.

B Toy qui estois sans honneur en ta vie estant esleu à une vie glorieuse & illustre, estant heureux par ta vertu, pour-

suyt, ô tres bon, cette grace t'est acquise non par fraude : deuançant l'enuie tu preuiendras ton dommage, tu ne seras point sans siege le sort t'estant donné.

Kehanet Tablosu
XVI. Figürün Yorumu

XVI. figür, İmparator'un İstanbul Patriği tarafından taçlandırıldığı ve onayladığını gösteriyor, Yunan tarzı dini kıyafetle giyinmiş İmparator'a, epigram (B)'de bulunan, ***Yüceltildin vs.*** *sözlerini söylüyor.*

[Diğer yoruma göre: İstanbul Patriği, Hıristiyan bir İmparator'u taçlandırıyor, bu da herkesi İsa Mesih adı altına sokacaktır ve kutsal barış içinde hükmedecektir.

Baskıda bulunan figür, İmparatorluk kıyafetleri giymiş bir İmparator'u tasvir ediyor. Kapalı bir tacı bulunuyor ve sol elinde dünyayı temsil eden kristal bir küre tutuyor. Bunun da üstüne papalık kıyafetiyle değil dini rahip kıyafeti giymiş Patrik, başka bir taç koyuyor. Yeşil renge boyanmış bir başlıktır ve diğer figürde meleğin tuttuğu kırmızıydı. Her ne kadar melek de Patrik de Doğu'ya doğru dönüklerse de yeşil ve kırmızı başlıklar Casselbas[9] ve Iesselbas[10], hâkimiyette bulunanları göstermemektir. Öyleyse bu İmparator nasıl her şeye hükmeder? Çünkü elindeki X unvanıyla işlenmiş bu küreyle, zaten Hıristiyan İmparatorluğu'na hükmettiğini gösteriyor, bu da oldukça güçlü bir şekilde bir önceki figüre gönderme yapıyor.

---

[9] *Casselbas, Fransızcada olmayan bu sözcük Latinceden türetilmiştir. Malikâne, çok büyük toprak veya mülkün sahibi demektir. Burada İmparator'un simgesi olarak kullanılmıştır.*

[10] *Iesselbas, bu sözcük de Grekçeden türetilmiştir. Ruhani lider, Patrik, Doğu Hıristiyanlarının ve İsa'nın temsilcisi demektir.*

TÜRK İMPARATORLUĞU'NUN YIKILIŞI
XVI. Figürün Epigramı

A- Patriğin İmparator'a sözleri.

B- Sen ki onursuz bırakılmıştın ama zafer dolu ve görkemli bir hayat için erdeminle mutlu olasın diye yetiştirilmiştin, oysa ne ala ki Tanrı'nın bu lütfunu sahtekârlıkla elde etmedin, isteklerini ilerleterek zararlarını karşılayacaksın, tahtsız kalmayacaksın kaderin sana bunu verdi.

Tableaux prophetiques

EXPOSITION DE LA SEIZIESME FIGVRE.

LA seizieſme figure monſtre que l'Empereur eſt couromé & confirmé par le Patriarche de Conſtantinople, lequel eſt eueſtu d'vn accouſtrement Sacerdotal à la Grecque, lequel paiant à l'Empereur luy dict les paroles qui ſont en l'epigramme B, *Tu as eſté eſleué, &c.*

[L'autre interpretation dict: Le Patriarche de Conſtantinople couronne vn Empereur Chreſtien, lequel remettra tout le monde ſoubs le nom de IESVS-CHRIST, & regnera en ſaincte paix.

* La figure de l'imprimé repreſente vn Empereur reueſtu à l'Imperiale, ayant vne couronne fermée, & tenant en ſa main gauche vne boule qui repreſente le monde, ſur laquelle le Patriarche, qui n'eſt reueſtu que ſacerdotalement & non pontificalement, luy met vne autre couronne: & en cette-cy c'eſt vn bonnet qui eſt peint de verd, & celuy que tenoit l'Ange en l'autre figure eſtoit rouge, & ſi tant l'Ange que le Patriarche ſont tournez vers l'Orient, mais la coiffure verte & la rouge ne voudroit'elle point repreſenter ce qui eſt en la domination des Caſſelbas & des Ieſſelbas, & ainſi que cet Empereur domineroit ſur tout? car ayant à la main ce rond auquel vn X auec vn titre eſt graué, il ſemble qu'il commande deſia ſur l'Empire Chreſtien, ce qui ſe rapporte fort aux figures precedentes.

SEIZIESME

Kehanet Tablosu
XVII. Figürün Yorumu
(Gerçek Anlamına Göre)

İmparatorumuz gelecek, sadık olmayan bir Prensin Krallığını ele geçirecek kızıl elmayı da alacak ve bunu gücünün altında küçültecektir, eğer yedinci seneye kadar Hıristiyan kılıcıyla kaldırılmazsa, on ikinci yıla kadar buranın efendisi olacaktır. Bu arada evler kuracak, bağlar ekecek, bahçeleri dikenlerle çevirecektir, erkek ve kız dünyaya getirecektir, on ikinci yıldan sonra ve gücünün altındaki kızıl elmayı küçülttükten sonra Hıristiyan kılıcı Türkleri kovmak için ortaya çıkacaktır.

Bu kehanetin bir önceki İmparatorların kehanetiyle birlikte olmadığını not etmek gerekir ve Müslümanların arasında kendi dilleriyledir: Bundan dolayıdır ki oldukça dikkate değerdir, Latince eleştiri bunu böyle fark etti. Kimin bu kızıl elma olacağı konusunda sıkıntıdalar, çünkü aralarından bazıları bunun İstanbul veya Yunan İmparatorluğu olabileceğini söylüyor. Kehanet yalnızca yedi ve on iki sene koyuyor ve yüz yıldan fazla Hıristiyanlar tarafından geçilmeden birbirlerinden huzur içinde hoşnut olacaklarını görüyor. Çok çabuk, birkaç Doğu İmparatorluğu veya İmparatorluğun diğer birkaç muhasarası olduğu sonucuna varıyor, çünkü bazıları her yılı bir jübile (herhangi bir olayın ellinci yıldönümü) yılı olarak ele alıyor, elli yıl olması gerekiyor, bazıları ise yüz yıl demek istediğini düşünüyor. Yine bazıları var ki Kehanet yılının 365 yıl olduğunu düşünüyor, güneş yılının sürdüğü kadar gün. Fakat bu araştırmada durmadan, beni yorumun özeti yerine uzun söylevlere sevk edecektir. Olaylar, bu kehanetin başlangıcından itibaren bizlere gerçek gibi gösterildi, İmparatorları, gördüğümüz gibi tüm Yunan İmparatorluğu'nu fethetti ve İmparatorluk şehri İstanbul'u ele geçirdi, tümünü hizmet boyunduruğu altında

küçülttü, **Kapzeiler** kelimesinin dediği gibi. Bu kehanetin söylediğine gelince, bu İmparator'un evler kuracağını, bu (Arapların dediğine göre) camiler olarak algılanmalı ve bağlar ekecektir dediği vakit, dediklerine göre birçok farklı koloniler yapacak diye algılanmalıdır. Bahçelerle çevirecektir, yani vilayetleri öyle kuvvetlendirecektir ki (çevirecektir ki) onun elinden alınamayacak ve yeniden fethedilemeyecektir. **Kızlar ve oğlanlar dünyaya getirecektir**, sözlerini Müslüman şeriatının artması olarak algılıyorlar. Buraya kadar tüm bunların, zavallı vilayetlerin harabe edildiği, zavallı Hıristiyanların içler acısı hizmetleri ve Hıristiyan dininin kaybolması kelimesi kelimesine uygulandığı görüldü. Şimdi bize bu kehanetin sonunda ne öngördüğüne bakmak kalıyor. Hıristiyan silahlarıyla Türklerin kaçış ve yıkımı diğer geri kalanı gibi oldukça gerçekçi ve zavallı bir tutsaklık altında acınacak şekilde küçültülmesi ve mutlu bir şekilde tamamlanması. Fakat tüm bu figürler bir özet gibi ve önceki figürleri içerisine alıyor, İstanbul'u alan ismiyle ikinci Mehmet'ten itibaren, yani 3. figürden iyi bir İmparator'un oluşumuna kadar, yani on altıncı. [11]

[11] Fatih Sultan Mehmet'ten sonraki 16. Padişah III. Ahmet'tir ve çok ilginçtir ki Osmanlı Devleti, bu Padişah'ın Arnavut ve Hıristiyan asıllı Patrona Halil adlı bir Yeniçeri tarafından başlatılan isyanla (29 Eylül 1730'da) içerden çökmeye başlamıştır. III. Ahmet bu sokak serserisi tarafından tahttan indirilmiş ve yerine I. Mahmut tahta geçirilmiştir. Kehanette sözü edilen Tatar ise, yine çok ilginçtir ki, III. Ahmet'in güvendiği Tatar Hanı Devlet Giray'dır. Bütün bu gelişmeleri Devlet Giray bir kenardan ama hiç müdahale etmeden izlemiştir. III. Ahmet Dönemi, bu kitabın yayınlandığı tarihten yaklaşık 100 yıl, yazıldığı tarihten ise yaklaşık 240 yıl sonradır!

Tableaux prophetiques

EXPOSITION DE LA DIXSEPTIESME FIGVRE

SELON LE SENS LITTERAL.

NOSTRE Empereur viendra, prendra le Royaume d'vn Prince infidele, & prendra auſſi la pomme rouge, & la reduira ſoubs ſa puiſſance, que ſi elle ne luy eſt point oſtée par l'eſpée des Chreſtiens iuſques au ſeptieſme an, il ſera le ſeigneur d'iceux iuſques au douzieſme an, il edifiera des maiſons, il plantera des vignes, il enuironnera ſes jardins de hayes, il engendrera fils & fille, apres le douzieſme an, & apres qu'il aura reduit ſous ſa puiſſance la pomme rouge, l'eſpée des Chreſtiens apparoiſtra qui mettra le Turc en fuitte.

Or il faut noter que cette prediction n'eſt pas d'auec celle des Empereurs precedans, & qu'elle eſt entre les Mahometans en leur propre langue: c'eſt pourquoy elle eſt d'autant plus conſiderable, mais ainſi que l'a remarqué le commentaire Latin qu'on a faict ſur icelle, ils ſont fort en peine qui ſera cette pomme rouge, car comme quelques-vns d'entre eux ayent dict que ce doit eſtre Conſtantinople ou l'Empire Grec, la prediction ne mettant que ſept & douze ans, & voyans qu'il y a plus de cent ans qu'ils iouyſſent paiſiblement de l'vn & de l'autre ſans auoir eſté trauerſez par les Chreſtiens, ils concluent auſſi-toſt que ce doit eſtre quelque Empire Oriental, ou quelque autre ſiege d'Empire: car les vns prennent chaque année pour vn an Iubileaire, qui ſouloit eſtre de cinquante ans, d'autres croyent qu'il veut dire cent ans. Il y en a encores qui penſent que l'an prophetique dure 365. ans, autant de iours à ſçauoir que dure l'an ſolaire. mais ſans m arreſter à cette recherche, qui me porteroit à plus long diſcours que ne permet la briefueté de ces expoſitions, e dy que l'euenement ne nous a rendu que trop veritable tout le commencement de cette Prophetie, leurs Empereurs ayans conquis, comme nous auons veu, tout l'Empire Grec, & pris la ville Imperiale de Conſtantinople, reduiſans le tout ſoubs le ioug de la ſeruitude, comme le dict le mot *Kapzeiler*: quant à ce que dict cette prediction, que cet Empereur edifiera des maiſons, cela s'entend (diſent les Arabes) des Moſquées: & quant à ce qu'elle dict qu'il plantera des vignes, cela s'entend, diſent-ils, qu'il fera diuerſes colonies: *Il enuironnera ſes iardins*, c'eſt à dire, il fortifiera de nouuelles Prouinces ſi fortement qu'on ne pourra plus les luy oſter & reconquerir. *Il engendrera fils & fille*; ils entendent par cela l'augmentation de la loy Mahometane. Or tout cela s'eſt veu accomply à la lettre iuſques icy à la ruine de tant de pauures Prouinces, deplorable ſeruitude des pauures Chreſtiens, & perte de la Religion Chreſtienne: maintenant il nous reſte de voir ce que cette prediction nous predit à la fin, à ſçauoir la fuitte & la ruine des Turcs par les armes des Chreſtiens, ſoit accomply auſſi heureuſement comme le reſte a eſté trop veritable & trop deplorable pour ceux qui ſont reduicts ſoubs vne ſi miſerable captiuité. Mais tant y a que toute cette figure eſt comme vn abregé, & qui comprend en ſoy toutes les figures precedentes, depuis celle de Mahomet ſecond du nom qui print Conſtantinople, à ſçauoir la 3. figure iuſques à l'eſtabliſſement du bon Empereur, à ſçauoir la ſezieſme.

DIXSEPTIESME

II. Bölüm

Kişiler ve Kimlikler

Janissaire, ou Janissarder Soudart a pied
de la garde ordinaire du grand Seignieur

Savaşa Giden Yeniçeriler

Bu Hıristiyan kökenli çocuklar veya Acemi Oğlanlar[1] babalarının ve annelerinin kollarından koparıldılar, İslami Şeriat'a göre yetiştirildiler, sorumluluğa ve itibara erişebilirler, derece derece yükselip, ayrıcalık ve iltimasla değil meziyetleriyle saygınlık kazanırlar, ilerleyebilmeleri için tek yol budur. Silah taşıma yaşına geldikleri vakit kendilerine yardımcı olacak bazı yetenekleriyle Yeniçeri yapılırlar. Bu ilk olarak onuncu Türk İmparatoru II. Murat tarafından kurulan ordudur. Sayıları, onun oğlu ve İstanbul'u zapt ederek Doğu İmparatorluğu'nun Efendisi olan Mehmet'ten itibaren arttırıldı. Savaşa yatkın olan bu insanlar, Büyük Türk'ün başlıca yaptırım gücüdür. Bunların katkılarıyla

---

[1] Acemoğlanı deyimi 14. yüzyılın sonu veya 15. yüzyılın başlarında Osmanlı literatürüne girmişti. Bu sözcükte Acem kelimesi İran ve Farsi değil, doğrudan doğruya Arap olmayan her millet anlamındadır. Öyle ki, bu gençler devşirme usulüyle sadece Arnavut, Boşnak, Rum, Bulgar ve Ermeni Hıristiyanlardan alınırlardı. Boşnaklar, Müslüman oldukları halde Acemi-oğlanlık statüsünü istemişler ve Fatih Sultan Mehmet de onlara bu imtiyazı vermişti. Boşnaklardan devşirilen Acemi Oğlanlara "Sünnetli" denilirdi ve bunlar çoğunlukla **"Acemi Kethüdası"** yapılırlardı. Acemilik sözlük anlamıyla yabancılık, meslekten olmama, henüz yaşı tutmayan, o günlerin deyimiyle sakalı bitmemiş, tüysüz genç demekti. İstanbul'da Hıristiyan olsalar da Acemi Oğlanı olarak devşirilmeyen semt çocukları da vardı. Örneğin İstanbul Kartal ve Kadıköy'den olan Hıristiyan ailelerinin çocukları Acemi Oğlanı yapılmazdı; bunlar çayır bakıcılığında istihdam edilirler ve diledikleri gibi yaşarlardı. Aslı Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunan yazarı belirsiz **"Esas-ı Nizam-ı Yeniçeri"** adlı eserde (No. 2068) bu devşirme sisteminin Hacı Bektaşi Veli evladından Timurtaş Dede Hazreti Molla neslinden Emir Şah Efendi **"muvafakatiyle ve Bektaş Paşa nam bir akil vezirin re'iyle vaki olunmuştur"** diye yazılıdır. Acemi Oğlanları meziyetlerine göre çok taltif edilirler, hatta şımartılırlardı. Örneğin **"Kavanin-i Al-i Osman der Hülasa-i mezamine zamini Defter-i Divan"**da belirtildiğine göre, Kanuni Sultan Süleyman Han, 1732 Acemi Oğlana, Haseki Sultan Camii'nin inşaatı sırasında gösterdikleri üstün gayretleri karşılığında ayda beş akçe ayrıyeten **"Papuç"** ödenmesini istemiş ve deftere geçirtmişti. Ricalden Ali Efendi'nin beyanına göre (Ayn-ı Ali Efendi Risalesi, s., 91) I. Ahmet döneminde 9406 Acemi Oğlanı sayılmıştı. Acemi Oğlanları sadece Padişah'ın emrinde değil onun izniyle Müslüman ve gayrimüslim rical ve/veya eşraftan kişilerin himayesinde de yetiştirilebilirlerdi.

II. Murat ve ondan sonra İmparatorluğu yönetenler birçok savaş kazandılar. Bu yeniçeri ordusu, Makedonya Savaş Birliği'nin veya daha doğrusu Roma İmparatorluğu döneminin Praetorian askerlerinin taklidinden başka bir şey değildir. Çünkü savaşa giden Yeniçeriler mavi kumaştan bir elbise giyinirler, başlarına bir tür Fransız jandarmalarınınkini andıran ve bacaklarının arasına kadar inen bir kasket takarlar. Üstüne önden ikiye ayrılmış, iki ucu kemerin altına gelen, Müslümanların simgesi sayılan kaftan adını verdikleri bir kıyafet giyerler, kol uçları genişlikte olduğu kadar uzunlukta da kola tam uymaktadır. Paltolarının arkasında eteklere kadar inen küçük kol ağızları bulunur, Fransızlarımızın sabahlıklarında olduğu gibi gömlekleri önden kemere kadar düğmelidir, bu da geniş bir jartiyer gibidir, bunun da üstünde bir hançer asılıdır. Ayrıca omuzdan geçirilen deri kuşakları vardır, burada barutluk asılıdır, uzunca bir tüfek taşırlar, bileklerinde bilezik şeklinde dolanmış bir kordon vardır. Başlarına zırhlı başlık takmaktansa serpuş diye bilinen bir tür beyaz başlık giyerler, bunun alın kısmı altın renginde gelin teliyle süslenmiştir, dalgalı şekilde yapılmış ve üç parmak kalınlığındadır, ortasında parlak gümüş sütun tarzında bir simge bulunmaktadır, başlığın alın kısmında bulunan gelin telinin ucundan başlayarak üst kısmına kadar çok değerli olmayan taşlar serpiştirilmiştir, bir tür, kuş tüyü başının üstünden arkadan kemer hizasına kadar tilki kuyruğu gibi geriye kıvrılmış olarak sarkmaktadır, pabuçları kaba olmayan deriden yapılmış sağlam ve hoş görünüşlüdür, hepsi bir örnektir, herkese bunları giymek nasip değildir, sadece savaşta üstün yeteneklerini kanıtlayanlar giyebilirler.

AZZAIPI 25

Azap[2]

Türkler, diğer ordulara nazaran ok ve yaya çok daha dirayetli bir şekilde hükmediyorlardı, o nedenle askerlerinin çoğu bunları kullanıyordu, özellikle de Azaplar bir tür okçu birliği gibiydiler ve sayıları gereksinimler ve olanaklar doğrultusunda arttırılmıştır. Azaplar, kara ve deniz savaşlarında kullanılırlar, sıradan olanları yeniçerilerle aynı yerde sarayın koruma görevindedirler. Şehir Azapları çalıştıkları vakit günde harçlık olarak beş gümüş kuruş alırlar. Diz kapaklarına kadar uzanan diledikleri renkte kısa bir kaftan giyerler. Bu önden kemere kadar düğmelidir, altı rahat hareket edebilmek için açıktır, kolları uzun ve geniştir ve eşarp gibi taktıkları bir tür kurdeleye asılı ok ve yay dışında başka silahları yoktur ama bizim askerlerimizin de yaptıkları gibi bazen kemerlerine küçük bir hançer de asarlar. Başlarında şapka tarzı "Börk" ile buna uyan renkte kaftanları vardır. Ayakkabıları Türk tarzındadır, hepsi doğuştan Türk kökenlidir, diğer savaşçılara nazaran daha kısa boyludurlar,

---

[2] Azap sözcüğünün ilk kez ne zaman ve hangi anlamda kullanıldığı kesin olarak bilinmemektedir, öncelikle 13. yüzyılda Bizans'ın kahramanlık destanlarında geçen **"aizypades"** ve/veya **"atzoupades"** sözcüklerinin Latince karşılığı olan **"adapides"**ten türetildiği sanılıyordu ama Bizans dili ve edebiyatı konusunda uzman olan Henri Gregory, bu sözcüğün Yunancada 9. ve 10. yüzyıllarda kullanılan **"atzupas"**tan **(Osmanlıcası, hacib)** türetildiğini öne sürmüştür. Bizans, Latin ve İtalyan kroniklerinde değişik yazılış tarzlarıyla **"deniz haydudu, korsan"** olarak, bazen de Osmanlı kastediliyorsa Yeniçeri kavramıyla özdeşleştirilmiş olarak **"bir sınıf Osmanlı Askeri"** anlamında kullanılmıştı. Kale ve Deniz Azapları Ocağı 2. Mahmut'un Yeniçeri Ocağı'nı kaldırışına kadar sürmüştür. Azaplar özellikle evlenmezler ve bekar yaşarlardı. Azaplar, Osmanlı ordusunda ünlü Uzun Hasan Savaşı sırasında çok yararlı olmuşlardı ve **"İbni Kemal Tarihi"**, (Fatih Kütüphanesi No. 4205)'nde belirtildiğine göre 20.000 mevcuda ulaşmışlardı. Yeniçerilerden temelde ayrıldıkları husus tamamen Türk kökenli olmalarıydı. Müslüman veya Hıristiyan kökenli Türk olmaları fark etmezdi. Azaplar için özellikle Henry Gregory'nin **"L'epopee Byzantine et ses rap ports avec le epopee turque etc, Ace. Royal Belgique 931, XVII, 436-493"** bakılabilir.

önemli kişileri özellikle de Yeniçeri Ocağı'nın önde gelenlerini korumak için sadece tehlikeli durumlarda müdahale gücü olarak kullanılırlar. Çünkü Türkler tarafından yetiştirilmiş olsalar da bu barbar[3] milleti korkutan ve oldukça ürküten Hıristiyanlara özgü yüce cesaretliliği elde edememişlerdir.

---

[3] *Barbar sözcüğü ilkin Roma İmparatorluğu'nda Romalı olmayan kişiler için kullanılıyordu. O dönemlerde Yunanlılar kendilerinden olmayanlara "Metek" derledi. Benzer şekilde İranlılar da Araplara "Tazi" derlerdi. Türkler ise kendilerinden olmayanlara "Yad" derlerdi.*

Kamoglan Kamoglan
Enfant du Tribut

Acemi Oğlanlar
Devşirilmiş Çocuklar

Jigenere Senyörü'nün (beyi) illüstrasyonlarında geniş yer verdiği Acemi Oğlanlar, Devşirme Çocukları, mavi renkli kumaştan yapılmış giysiler giyerlerdi, uzun kıyafetleri diz kapaklarının arkasına kadar uzanmakta, önden ise iki ucundan yukarı kaldırılmış elbise tarzında katlanmış şekilde kemerin altında birleştirilmiştir; beden kısmında ise, gömlek tarzında önden düğmeli, uzun ve geniş kollu, kol boyunca katları olan kol uçları dar kesimli bir kıyafetleri vardır. Kemere gelince, krape kalın ve çizgili kumaştan, geniş ve bol şekilde, sol koltuk altında kurdeleyle bağlanmaktadır. Ayrıca bellerinde kasapların bıçaklarını andıran küçük ve kalın meç benzeri bir silah vardır, bunu yan taraflarında değil, önden kurdeleyle bağlanmış şekilde bel altlarında taşırlar. Fransızlarımızın başlarına taktıkları bağcıklı başlıklar gibi şekerli ekmek ya da krep renginde sarımtırak bir başlık taşırlardı. Hekimlerin kulak ardına kalem koyması gibi onlar da kulaklarının arkasına bir demet çiçek takarlar, ayaklarında kısa bot şeklinde alttan katlanmış çoraplar vardır, ayakkabıları ise topuksuzdur, köseleden yapılmıştır ve bizim buralardaki çocuklar için imal edilmiş olanlar gibi bağcıksızdırlar. Bu Hıristiyan kökenli çocukların en iyi yönü kendi sesleri eşliğinde saz adını verdikleri "cistre"ye[4] benzeyen bir çalgı çalmalarıdır, ne yazık ki çıkan ses uyumu o denli tahammül edilemezdir ki insanı mutlu etmekten çok sıkıntıya boğar.

---

[4] 16. ve 17. yüzyılda Avrupa'da yaygın olarak çalınan mandolin tipi bir müzik aleti olan cistre daha çok halk müziğinde kullanılıyordu.

B. A Ramoglan
Rüſticque

Acemi Oğlanlar

Rustik/Kırsal

Acemi Oğlanlar arasında Rustik[5] olarak adlandırılanlar bulunmaktadır, bunlar işe yaramaz olarak nitelendirilenlerdir. Alıkonulan Hıristiyan çocuklar arasında en güzel ve kibar olanları seçilir, bunlar büyük Türk'ün sarayına gönderilir, diğer kaba olanları ise Anadolu'ya (küçük Asya-Bursa'dan Karaman'a uzanan bölge), toprağı ekip işletmeleri, büyük ve küçükbaş hayvanlara çobanlık etmeleri, sıcak ve soğuk hava koşullarına karşı dirençlerini arttırmak ve Türkçeyi öğrenmek için gönderilirler, hizmet ettikleri kişiler tarafından beslenir ve bakılırlar. Dört yıl sonra yerlerine yenileri gelir, bunlar ise Acemi Oğlanların Ağasına teslim edilirler, Ağa bunları mekanik sanatını veya savaş mesleğini öğrenmeleri için yeniçerilerin hizmetine verir, beslenmeleri ve bakımları hükümdara bağlıdır. Üstlerine yakası boyundan dört parmak genişliğinde ikiye ayrılmış, kolları ise uzun ve bol, gömleğe benzeyen bir giysi giyerler. Üstüne önden bağlanan bir kemer takarlar ve bunun da içine büyük bıçaklarını yerleştirirler, bunların da üstüne pazarcılarımızın giydikleri türden elbiselere benzeyen Fransız jandarmalarınınki gibi ceket kolları kısa, kol ve etek uçlarında kumaş kenarları bulunan bir tür yelek giyerler, köylüler gibi. Başlarında bir öncekine benzeyen külah, bacaklarında ise paçalı dona benzer fakat daha uzun ve bol, ayak bileklerine kadar çorap şeklinde kat kat inen bir giysi vardır, ayakkabıları ise bağcıksızdır.

---

[5] Kışla eğitimi almaya ve savaşa müsait olmadıklarına hükmedilmiş olan Devşirme çocukları. Bunlara **"Kasabalı"** da denirdi. Bir numaralı dipnotta anlatılan zenginlerin çiftliklerinde istihdam edilirlerdi. **"Kamus-u Türki"** de bunların seyis yamağı, At Oğlanı, İç Oğlanı, yani baliğ olmadıkları için Harem'de kadınların hizmetini gören çocuklar, uşaklar olarak ya da daha sonraları sefaretlerde tercüman yamağı (Dil Oğlanı) olarak kullanılmakta oldukları belirtilmiştir.

Peuh, ou Peuple de nation Perſienne
Laquais du grand Seigneur

Büyük Türk'ün Uşakları

Padişah, "Solachis'in[6] dışında yaklaşık 80 veya 100 uşak beslemektedir. En becerikli ve eli çabuk olanlar tahmin edilebileceği üzere birbirleriyle hizmet yarışı yaparlar. Günde 12 veya 15 gümüş kuruş ve yılda iki kez kıyafet alırlar. Bunların oldukça güzel Arnavut tarzı "casaque"leri[7] vardır; bu gömlek değişik renklerdeki Şam ipeğinden yapılmıştır ve çizgili, bedene yapışık duran, öndeki kumaşı diklemesine kesilmiş, alttan geniş, üsten sivri açılmış şekilde sırmalı veya ipekten, vücutlarını iki üç kez dolayan bir kuşağın veya büyük bir kemerin altında katlanır.

Bu giysi, arkadan bombelidir ve dizkapaklarının arkasına kadar iner, çorapları diğer Türklerinkine benzer, Alman tarzı çizmeler gibi kat yapabilmesi için oldukça uzundur. Bunların üstüne beyaz, ince pamuklu bir kumaştan yapılma gömlek giyerler, onun üstüne de kemere doğru katlanarak inen uzunca bir hırka giyerler. Bu hırka, hareketlerine engel olmaması için katlı ve açıktır. Başlarında sivri yüksek bir başlık vardır, kendi dillerinde buna keçe külah derler, bu gümüş işlemelidir. Bunun üstünde dore renkli bir tuğ takılıdır, bazıları taklit bazıları ise gerçek karat değeri olan taşlarla bezenmiştir. Külahın üstünce tasarımlarına göre tavus kuşu tüylerinden veya çeşitli kuşların tüylerinden yapılmış bir sorguç

---

[6] Solachi/Solak: Rumcayı bozuk konuşan Kilikya bölgesinden getirilmiş olan hizmetçi veya uşaklara verilen ad. Bizans döneminde Kilikyalı Hıristiyanlar **"Ağzı bozuk, dikkafalı, laftan anlamayan, kaba"** kişiler olarak tanımıyorlardı. Çok sert ve eğitimsiz olmakla kötü bir nam edinmişlerdi.

[7] 15. yüzyıl Fransızcasına, Türkçe **"Quzzak"** sözcüğünden galat olarak girmiş ve at yarışçılarının veya jokeylerin giydikleri renkli gömlek için kullanılan bir deyimdir. Aynı zamanda çok bol kazak ve ilginçtir ki, "başıbozuk" anlamlarında da kullanılmıştır.

vardır. Bacakları, uçlarında lâl rengi taşlar bulunan dizbağları takarlar. Kemerlerinde bıçak adını verdikleri fildişi saplı küçük bir hançer taşırlar ve bu hançerin kınının ucunda da aynı taş vardır. Yanlarında nadir avlanmış balıkların derisinden yapılmış keseler taşırlar. Sağ ellerinde "banagiach" dedikleri bir tarafı çok keskin, diğer tarafı ise çekiç görevi gören Şam usulü küçük bir balta taşırlar. Sol ellerinde ise bir mendil içine konulmuş çeşitli şekerlemeler vardır; bu yiyecek, onların çok hareketli olan yaşamlarında yorgun düşmelerini engeller. Bu hoş ve renkli topluluk, Padişah Sarayı'ndan çıktığı sırada önünde yürüyen uşakları gibi değildir. Çünkü kısa kesik adımlar atarak ve zıplayarak, takdir edilecek bir yürüyüş tarzıyla ilerlerler. Görevlerini daha gösterişli yapmak ve Prenslerini memnun etmek için güzel kırlarda veya köylerde bulundukları vakit ona doğru yüzlerini çevirerek ayakuçlarında hoplayıp zıplayarak geri geri çekilirler; bu da Allah Padişah'ın tüm gücünü ve zenginliğini muhafaza etsin, demektir. Ayrıca Padişah'ın dilediği yere gönderdiği bildirileri taşıma görevini üstlenmişlerdir, bunu inanılmaz bir titizlikle yaparlar çünkü Saray'dan emri alır almaz, hani aramızda, "Dikkat! Dikkat!" demeniz gibi tez elden hoplayıp zıplayarak "Duyun! Duyun!", diye bağırarak halkın arasına karışırlar ve gidecekleri menzile kadar soluk almadan, gece gündüz demeden koşarak varırlar.

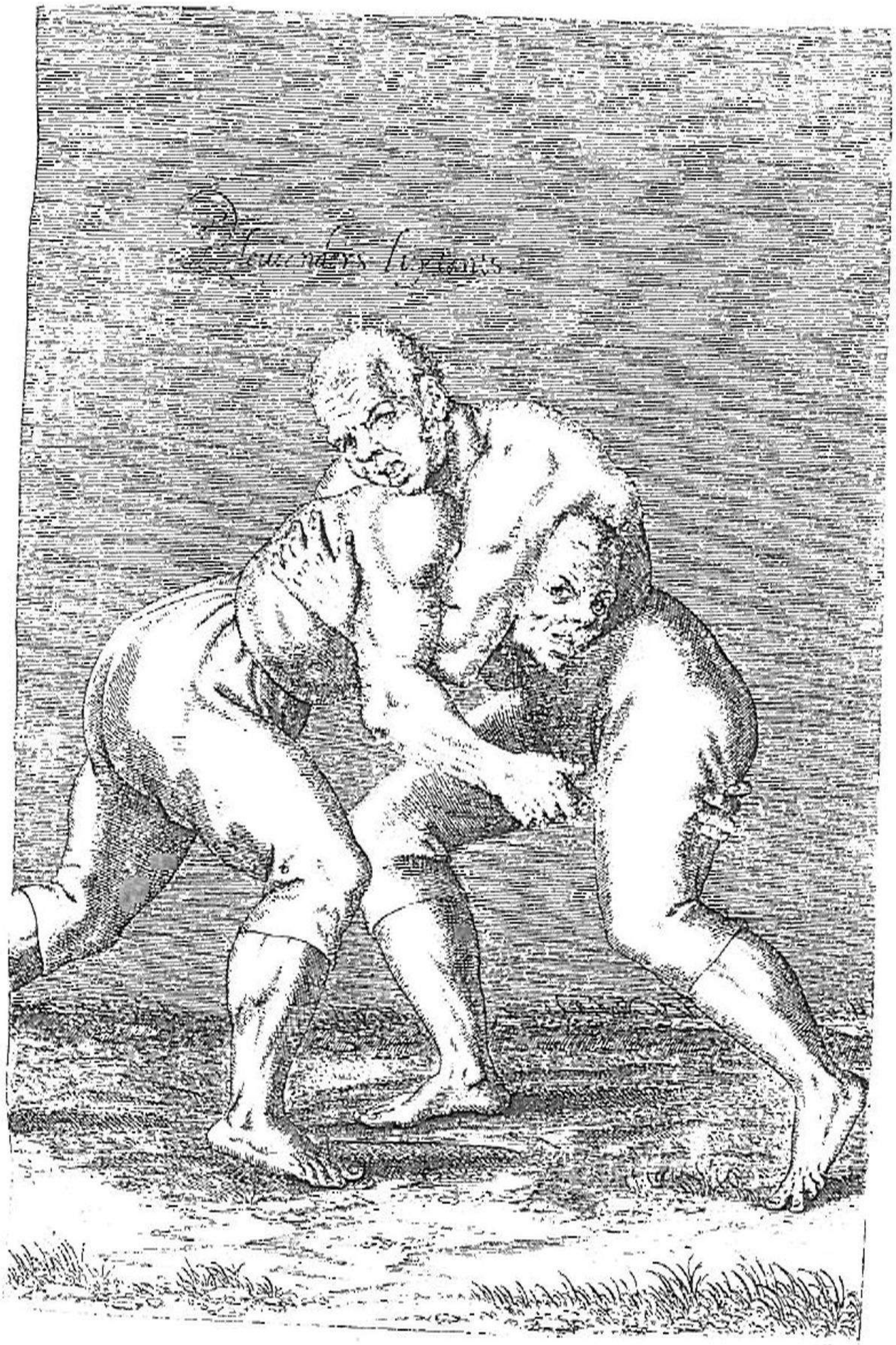

Habit et ma-
nière ordinaire des Perſo
nages du grand Seigneur

Giyim veya Eski Tarz Peichz[8]
Veya Padişah'ın Hizmetkârları

Diğer hizmetkârlara gelince; bunların bir öncekilere nazaran daha farklı bir tarzları vardı ama artık bunların tarzı kullanılmamaktadır. Çünkü bir zamanlar bu hizmetkârlar yalınayak dolaştıkları ve bundan dolayı da ayaklarının altı sertleştiği için ayaklarının altına atlara yapıldığı gibi hafif nal çakıldığı söylenirdi ve atlar gibi koştukları vakit ağızlarında torba şeklinde, birçok yerinde delikler açılmış küçük para keseleri taşırlardı. Onları daima dinç ve zinde tutmak için genç tayların baldırlarına konulduğu gibi dizkapaklarına ve bellerine çanlar asılırdı. Vigenere Senyörü'nün illüstrasyonlarında bunların özellikleri belirtilmiştir. Son derece hızlı ve seyyal olabilmek için bu hizmetkârların gençlik yıllarında aralarında sır olarak saklanan bir yöntemle dalaklarının alındığını bilmekteyiz.

---

[8] Peichz: Yazar tarafından uydurulmuş bir sözcük. Muhtemelen Latince "pectoralis" göğüs, bağır ve/veya atın sağrısı anlamında kullanılan sözcükten türetilme ve günümüz Fransızcasında var olmayan "Piez" karşılığındadır. Yazar bu bağlamda "göğsü, bağrı açık kişi" demek istiyor.

Padişah'ın Güreşçileri
Diğer Adıyla Pehlivanlar

Padişah'ın güreşçileri, yani pehlivanları da vardır. Padişah bunlardan büyük zevk almaktadır ve dilediği vakit bu eğlenceden yararlanmak için elinin altında yaklaşık kırk güreşçi bulundurmaktadır. Bunlara günde on ila on iki sikke vererek huzurunda güreştirir. Alt kısımları hariç çıplak vücutlarına diz kapaklarının alt kısmına yapışan deriden yapılmış ve bedenin geri kalanı gibi yağlanmış paçalı don giyerler, böylece bir rakip karşı rakibi kolayca tutamaz. Öyle bir şiddetle güreşe tutuşurlar ki yağın kayganlığıyla birbirlerinin vücutlarını tutamazlar, en acımasız hayvanların hedefledikleri parçaları koparırken gösterdikleri vahşet gibi birbirlerinin burun ve kulaklarını ısırırlar; bunu da, Padişah'ın karşısında zaferi kazanmanın hırsı ve kazanana vaad ettiği birkaç sikkelik para ödülünü almak için yaparlar. Kimi zaman Padişah her iki güreşçinin güreşinden hoşnut kalmışsa para ödülünü ikisine de verir. Güreş bittikten sonra terlerini silmek için sırtlarına pamuklu, çizgili kumaştan ve mavi iplikten dokunmuş bir peşkir atarlar. Farklı milletlerden gelen çoğunlukla Mores (Kuzey Afrika'da yaşayan Arap ve Berberi halk), Hintli veya Tatar olan pehlivanların kıyafetleri ve tarzları böyle. Bunlar güçlerini korumak için bakir kalmayı tercih ederler. Bunu da başka bir erdem için değil bu idmana bağlı kalmak için yaparlar. Türkler bunları da köle gibi kullanırlar. Yukarıda belirtilen hizmetleri dışında başka bir zorunlulukları yoktur.

Flanders Layteus

PEHLİVANLAR
Güreşçiler

Güreşçileri tanımladıktan sonra onların dinlenme zamanlarından ve şehre giderken kuşandıkları giyim tarzlarından söz etmenin de konu dışı olmayacağını düşünüyorum. Deri kispetlerinin üstüne dolama adını verdikleri "Juste-au-Corps"a[9] benzeyen, önü ve arkası uzun ve bel kısmına kadar düğmeleri olan, geriye katlanmış, önü açık bir tür üstlük giyerler. Bellerine Türk usulü altın işlemeli kuşak sararlar ve başlarına kendilerini diğer kişilerden ayırt etmek için takke adını verdikleri Polonyalılarınkine benzeyen kapüşon şeklinde siyah kadife kumaştan veya aynı renkte kuzu derisinden yapılmış, Gürcülerde olduğu gibi omuzlarına kadar inen başlıklar takarlar. Ayakkabıları ise çok kabadır ve bağcıkları yoktur. Genellikle on iki-on beş kişilik gruplar halinde sopa ya da silah taşımadan dolaşırlar. Beden güçlerine o denli güvenirler ki kendilerine saldıracak birini hemen ensesinden yakalamak için hazırdırlar. Zaten güreşlerinde gösterdikleri kudretten çekinildiği ve bu tür kişiler yenilmenin utancını taşımak istemedikleri için onlara sataşacak pek az insan çıkar, bu meslek için küçük yaşlarından itibaren eğitildiklerinden onları yenebilecek veya onlara denk gelebilecek kişileri bulmak zordur.

---

[9] **"Juste-au-Corps"**: Günümüz Fransızcasında kullanılmayan bir sözcüktür. Eski Fransızcada da yer almamaktadır. Muhtemelen bedene sıkıca uyan bir tür "Dar Korse" anlamında kullanılmıştır.

Helly de nation=
Parthique qui signifie
Fol hardy ou enfant perdu

Deli veya Gözü Kara

Türkler arasında "Deli" diye adlandırılan gözü kara ve cesur savaşçılar bulunmaktadır. Bunlar gönüllü askerlerdir ve Büyük Türk'ün Ordusu'nu hiçbir ücret talep etmeden takip ederler ama Sancak veya Beylerbeyi'ni takip edenler 400 ila 500 kuruş alırlar. Deli namını (unvanını) kazanabilmek için sekiz ila on atlı adama karşı yapılan dövüşlerde zafer kazanmış olmak gerekir. Doğa bu adamlara diğerlerinden esirgediği bedensel gücü ve direnci vermiştir, olağanüstü kılıç kullanma yetenekleri sayesinde onlarla boy ölçüşmek isteyenlere karşı üstünlük sağlarlar. Hepsi Avrupai ve tuhaf giyimlidirler, bir tür uzun ve bol bir pantolon giyerler ki Türkler buna şalvar derler, bu şalvar genç bir ayının derisinden yapılmıştır ve kürkü dışarı dönüktür. Ayakkabıları ise sarı deriden, ucu sivri, taban kısmı ökçelidir (yemeni-ç.n.), başlarına, kask yerine leopar derisinden dikilmiş benekleri omuzlarına kadar inen bir tür Gürcü tarzı bone giyerler ve bunun da üstüne yanlamasına tavus kuşu tüyleri yerleştirirler. Yan taraflarında şal gibi taşıdıkları kalkanlarının üstünde dore renkli çivilerle tutturulmuş kartal kuyruğu ve kanatları bulunmaktadır. Atlı olduklarından dolayı silahları kılıç ve hançerdir ve bunlar "Butdeghan"[10] eğerlerinin kınlarında bulunmaktadır, sağ ellerinde bizimkilerden daha geniş ve uzun mızraklar taşırlar ve bunların uçlarında yarım ayak (12-13 cm) uzunluğunda demir uçlar bulunmaktadır, sağ yanlarında bandrol niyetine (kolluk-ç.n.) kartal tüyü taşırlar, atları ise çok güzeldir ve üstleri bütün bir aslan derisiyle kaplanmıştır. Bu korkunç ve taşınması zor giyim ve teçhizatlar düşmanı ilk izleniminde şaşırtıp, kolayca denetim altına alabilmek için seçilmiştir.

---

[10] **"Busdeghan"**: Yazar tarafından uydurulmuş bir sözcüktür. Ne eski ne de yeni Fransızcada kullanılmıştır. Muhtemelen Ortaçağ'da at kuşamı için kullanılan yerel bir deyimdir. Anadolu'da bazı bölgelerde **"eğer"** yerine **"kaltak"** denilirdi ve Çerkez Kaltağı, Tatar Kaltağı gibi çeşitleri vardı. Yazar kendince bir eğer, kaltak tipini tanımlıyor.

A Zamoglan
Laurenti
A. Zappi.

SARHOŞLAR

Bunlar bir önceki figürle bazı benzerlikler göstermektedir. Öfke ve şiddet dolu, seyredenleri eğlendirmek için dişe diş kavga eden erkekleri temsil ederler. Tüm sağduyu ve adalet duygularını yitirmiş olan bu sarhoşlar, yollarına çıkanlara vahşet uygularlar ve yerleşim alanlarına giderken köpek veya kurt gibi ulurlar (nara atarlar), çünkü bu millet şarabı çok ender olarak içer. İslami yasalar onlara bunu içmeyi kesinlikle yasaklamıştır. İçkiyi buldukları zaman o kadar çok içerler ki, dayanma gücüne bağlı olarak, sadece yalpalamakla kalmazlar üstelik çılgın davranışlar sergilerler, deliye dönerler. Bu ülkede şarabın nadir üretilmesinden dolayı "Sorbet"[11] adını verdikleri haşhaş ve afyondan imal edilmiş bir tür beyaz likör içerler. Bunu sadece Türk milleti içmez. Persler ve afyon üretimi yapan diğer Levantenler de içerler. Bu onların melankolik ruh hallerini dağıtır, gönüllerini ferahlatır ve onları savaşta, güçlü ve cesur kılar, bir tutam afyon aldıktan sonra ise öyle sarsılırlar ve bilinçlerini yitirirler ki dengeleri bozulur, yalpalamaya başlarlar ve tahammül edilmeyecek tarzda bağırmaya ve çığlıklar atarak konuşmaya başlarlar. Özellikle yollarına çıkan Yahudilere ve Hıristiyanlara karşı çok tehlikeli olurlar, bu tehlikeli sarhoşlar Hıristiyanlığa geçen veya Hıristiyan şeriatına uygun yaşayan kişilerin ezeli düşmanları olan Acemi Oğlanları, Azaplar ve Levantenlerdir. Giyimlerine göz atacak olursak Acemi Oğlanlarınki daha önce anlatıldı. Levantenler de ilerde anlatılacaktır.

---

[11] Aslı Arapça olmakla beraber "Sorbet"; Fransızcaya Türkçeden geçmiş bir sözcüktür ve Şerbet sözcüğünden türetilerek Fransızcalaştırılmıştır.

Gustave Doré

Türk Aşçı

Padişahın Sarayı'nda iki mutfak bulunmaktadır. Biri gizli ve kendisine özeldir diğeri ise tüm Saray mensupları içindir. Bu mutfaklarda ustalar ve yamaklar dahil yaklaşık 160 kişi çalışmaktadır. Ustaların her biri, kendi gününde çalışır ve sırayla izin yaparlar. Kalfalar veya yamaklar ise sürekli çalışırlar. Gizli mutfağın ustası (şefi) ayda on ila on beş gün, genel mutfağın ustası ise yedi ila sekiz gün, yemek servislerinde bulunan uşaklar ise haftada üç gün çalışırlar ama hepsi senede bir kez izin yaparlar. Et yemekleri yapan ustaların her birinin kendine özel fırınları ve ocakları vardır. Bunlar büyük demir kaplara benzerler, içlerine kömür doldurulur, üstüne ızgara parmaklık konulur ve bu ızgaraların üzerinde kömür ateşiyle dumanlanmış etleri pişirirler, etler kıvamınca pişince bunları porselen tabaklara koyup etleri dilimleyecek olan yamaklara verirler. Bütün aşçıların üstünde iki mutfak için dört başaşçı bulunmaktadır. Birincisi Aşçıların Başı olarak adlandırılmıştır. Bu kişi, hizmetlilerin ücretlerini ödemekle görevlendirilmiştir. Ayrıca izin günlerini belirlemekte ve Hünkâr savaşa çıktığı zaman nelere gereksinim duyacağını öngörmekle yükümlüdür. İkincisi, "Emimmutbaşı"[12] veya büyük hazineci olarak adlandırılır. Bu kişi tüm mutfak giderlerinden ve para dağıtımından sorumludur. Üçüncüsü, "Checaya"[13] ise kâhyalarla aynı görevlere sahiptir. Mutfağa giren ve çıkanı denetlemek ve güvenlikten sorumlu görevlilerin arasında dirlik ve düzeni sağlamakla yükümlüdür. Dördüncüsü ise, "Muptariya"[14] diye adlandırılıyor, ki bu kişi

---

[12] Osmanlı Saray Mutfağı'nın kendine özgü geniş bir dili vardır. Yazar bu dilde yer alan bazı deyimleri kendince yorumlayarak ve sözcükler türeterek vermektedir. Bunlardan biri "Emimmutbaşı" sözcüğüdür. Tam karşılığı Haznedar Ağası'dır.

[13] "Checaya", mutfakların güvenliğinden sorumlu olan Aga sıfatlı Baş Kahya.

[14] Muhasebeden sorumlu Levazım Ağası kastediliyor. Uydurma bir sözcük.

de hesapları tutmakla, giderleri yazmakla ve Padişah ve Saray mensupları için günlük çeşitli etler ve yiyecekler sipariş etmekle görevlidir. Etler ve yemeklere gelince; kabaca hazırlanır ve içerisine "Lardon" (küçük kesilmiş domuz eti parçaları) konulmaz, çünkü domuz eti yemek ve kullanmak İslami yasalarla yasaklanmıştır. Herhangi bir sos hazırlamazlar ve yemeklerini ve etlerini genelde yukarda anlatıldığı şekilde ızgarada, kızartılmış olarak yerler. Aşçıların kıyafetlerine gelince; siyah keçi derisinden imal edilmiş, uzun ve önden bakır kaplama büyük düzmeleri olan tunikler giyerler. Geniş sırma çizgili ve ibrişimden imal edilmiş bir peşkirin içine hazırlamak için et koyarlar. Başlarında yeniçerilerininkini andıran beyaz bir "Zarcola"[15] taşırlar, bunun çevresinde altın halka, tüy ve zenginlik belirtisi taç bulunmaz. Tıpkı bazı Fransızlarımızın taktıkları gibi etrafına bir çeşit kordon konulmuştur. Ayakkabıları ise yeniçerilerinkiyle aynıdır.

---

[15] *Aşçı Külahı anlamında İtalyancadan uydurulmuş bir sözcük olan "Zarcola" günümüz Fransızcasında kullanılmamaktadır.*

YUNAN KÖYLÜSÜ "Voynuk"[16] Denilir

Tepimiz onların, Türklerin egemenliği altında olduklarını ve Hıristiyanlığın hangi mezhebinden olurlarsa olsunlar Türklere ya çocuklarıyla ya mülkleriyle ya da bedensel güçleriyle cizye ödeme yükümlülüğü altında olduklarını biliyoruz. Yunanistan'da ve "Bosssin"[17] arasında Hıristiyanlığı reddetmemiş köylüler vardır. Bunlar vergi ve haraç vermekle yükümlüdürler. Padişah'ın hizmetine tüm bedensel varlıklarıyla katılmaları gerekmektedir. Sancak Beyi'nin emri altında her yıl bunlardan bin kadarı alınır ve "voincler" veya "voinuchs" diye adlandırılarak köle gibi kullanılırlar. Fakat kendi harcama güçlerine göre hizmete tabidirler. Bu yasa sert gibi görünse de buna uymak istemeyenler bedelini ödemek koşuluyla kendi yerlerine başkalarını görevlendirebilirler. İstanbul'a gelir gelmez hizmetlerinin neyi kapsadığını simgeleyen saman torbalarını sırtlayarak Padişah'ın huzuruna çıkartılırlar, daha sonra ahırlardan sorumlu olan kişilerin yanına yollanırlar ve onlar da bu kişilere mesleklerini icra edebilmeleri için ahırlardaki özel bölümlere gönderirler. Bunların görevleri barış zamanlarında, atları otlaklara götürmek, savaşlarda ise orduyu takip ederek

---

[16] *Voynuk: Bulgarca bir sözcüktür. Prof. Dr. İsmail Hakkı Uzunçarşılı "Osmanlı Devleti'nin Saray Teşkilatı" adlı eserinde Voynuk için şöyle yazmıştı (s. 501): Bu kelimenin Bulgarcada doğrusu Vuynik olup çoğulu Voynugan'dır. Değişik şekillerde de yazılmıştır. Voynuklar amme ve hassa olmak üzere iki kısımdan oluşurlardı. Sefer sırasında görevlendirilenlere amme, "İstanblamire" hizmetinde bulunanlara da hassa voynukları denirdi. "Tevkii Abdurrahman Paşa Kanunnamesi'ne göre (Milli Tetebbuatlar Mecmuası, cilt I, s. 325), Voynuklara hizmet mukabili verilen araziye "Baştına" çiftlik denilirdi. Voynuk Teşkilatı ilk Kez Rumeli Beylerbeyi Timurtaş Paşa döneminde Bosna'da kurulmuştu.*

[17] *"Bossin" uydurma bir sözcüktür. Bu bağlamda Bosnalı tiplemesi için kullanılmaktadır. Fransız argosunda "Bossin", sözden anlamayan, aşırı bencil kişi ve/veya Alman köylüsü demektir.*

kamp yerleşir yerleşmez atların yemi için ot biçmeye gitmektir. Voincler işte bunun için çalıştırılırlar ve hiçbir ücret almazlar ama bu hizmetlerine karşılık ülkelerinde ödemek zorunda oldukları vergilerden muaf tutulurlar. İşlerini bitirince keçi derisinden yapılmış gaydaları çalarak şarkı söyleyip, dans ederek halkın arasında dolaşırlar, halk da onların bu gösterisinden çok hoşnut olur ve onlara para verirler, bu da onların yaşamasına ve yoksulluklarının üstesinden gelmelerine yardımcı olur. Bu insanlar bizim kendi çobanlarımız gibi giyinirler, geniş bir kemer takarlar ve içine iki bıçak sokarak, bir tür ibrik asarlar, üstlerine yelek giyerler, başlarında iki ucu sivriltilmiş bir ucu arkaya düşen, diğeri ise uzun ve önden eğik bir şapka giyerler. Çorapları çok uzundur ve bacağın altında kat yapmaktadır, ayakkabıları ise hasır otundan örülmüştür ve güzeldir, saçlarını kesmezler ve uzun bırakırlar.

Türk Dindarı Kalender[18]

İşte bir önceki tarikattan daha farklı başka bir dini tarikat. Kusur erdemden ayrıdır, derler. Çünkü diğerleri yaşamlarını sefahat içinde geçirirken, bunlar kendilerini "Kalenderi" diye adlandırırlar. İffetin ve saflığın sürekliliğini, nefse hâkimiyeti ve yaşamın kutsiyetini kendilerine amaç edinmişlerdir; gerçekte öyle olmasalar da en azından görünüşte öyledirler. İnzivaya çekilmek için inşa ettikleri ve tekke adını verdikleri kiliseleri vardır, bunun giriş kapısının üstünde: Cacda normac dilersim cusciunge, al chachec ciur:[19] Yani kendi dilimizde "her kim ki dinimize girmek isterse yaptıklarımızın aynısını yapmalıdır nefsine ve bekâretine hakim olmalıdır" yazılıdır. Yün ve at kılından yapılmış uzun bir yelek giyerler, saçları kazınmıştır ve başlarına Rum dindarlarınınki gibi bir çeşit şapka giyerler, bu şapkanın çevresine el boyutlarında aşırı sert atkuyruğundan yapılmış bir saçak asarlar. Kulaklarına demir küpeler takarlar aynı şekilde boyun ve kollarında da halkalar takılıdır. Deriyi delme gelenekleri vardır ve cinsel organlarının altına demir ya da gümüş halkalar takarlar, böylece kendi kuralla-rınca zorla yahut kendi isteklerince bekâretlerini koruyabilmeye çalışırlar. Sandalet veya ayakkabı giymezler. Hava nasıl olursa olsun yalın ayakla dolaşırlar. Bazı kitapları da vardır, kaba bir dille metinleri okur ve şarkı makamında söylerler ki bu metinler

---

[18] *"Kalenderiyye", Farsça bir sözcüktür ve lakaytlık, umursamazlık, terki dünya etmişlik ve dünya zevklerine sırt çevirmişlik gibi anlamları vardır. Nakşibendiye sadatından Seyyit Celali Buhari tarikatına mensup olanlara verilen addır. Abdulbaki Gölpınarlı "Kaygusuz Vizeli Alaaddin, 1932" başlıklı lugatçasında Kalenderiliğin menşeinin, başlangıcının/kaynağının, Hamdun-u Kassay, Ebu Said Ebül Hayr gibi Melami sufilerine dayanan şeyh Cemaleddin-i Sivasi ile Mısır, İran, Irak ve Hindistan'a kadar yayıldığını belirttikten sonra "Kalenderilik'te müfrit bir Alevilik vardır" demektedir. Kalenderiye'nin etkisi Haydari, Şemsi ve Bektaşi gibi bazı tarikatlarda da görülür.*

[19] *Türkçe sözlerin Latince yazılmış şekli. Gerçekte ne Latince ne de Türkçedir.*

tarikatlarının önderi saydıkları "Nerzimi"[20] tarafından yazılmıştır. Bu kişi Muhammet'in yasalarına karşı öne sürdüğü görüşlerden ve sözlerinden ötürü şeriat emriyle "Azimie"de[21] canlı canlı derisi yüzülerek öldürülmüştür ve bundan dolayı da onu bir Aziz ve şehit olarak görürler, onun tarikatını sürdürürler ve sadece kendilerine verilen sadakalarla yaşarlar. Kimi kişiler Nerzimî'nin bazı kitaplarını gördüklerini ve bunlarda Hıristiyanlığın birçok iddiasının kabul edildiğini ve bu dinden büyük bir saygınlıkla söz edilmekte olduğunu da ifade etmektedir.

---

[20] Kalenderiye'nin tarihinde Nerzimi diye biri yoktur. Belki Melami dedelerinden Nesimi ile karıştırılmıştır. Kalenderiye'nin metinde sözü edilen kitabı muhtemelen Seyid Hüseyni tarafından yazılmış olandır, çünkü bu kitapta sıralama "Hüseyin, Hasan, Muhammet, Fatma, Ali" şeklinde verilmiştir. Kalenderiler özellikle Bayrami Melamiliğiyle çok yakınlaşmıştır. Kalenderiler saç, sakal, bıyık, kaş keserler ve buna "Çar-Darb" derlerdi. Kalenderiler özellikle Kanuni Sultan Süleyman döneminde cezalandırılmış ve sürülmüşlerdir.

[21] "Azimie" diye bir yer ve sözcük yoktur. Yazar muhtemelen bu sözcüğü uydurmuştur. Nasıl ki, Nerzimi diye Kalenderiye'nin kurucusu yoksa bu da öyledir. Ancak "Azimie" ile "Azine" karıştırılmış olabilir. İkincisi ise Farsca "Cuma Günü" anlamındadır. Kamus-u Türki'de ise "İnebazarı" diye geçer. Kalenderiye tarihinde Oğlan Şeyh, yani kadınsız yaşamış kişi olarak bilinen İsmail Maşuki'nin 12 dervişinin, bir cuma günü sürgüne gönderildikleri bilinmektedir. İnepazarı, Amasya ile Turhal arasındaki bir yerleşim alanıdır.

Torlaklar Türk Dindarları

Torlaklar[22], daha farklı dindarlardır. Dervişler gibi çıplak dolaşırlar, üstlerine koyun veya keçi derisinden yapılmış iki post koyarlar, bir de manto yerine tüylü, büyük ayı postunu omuzlarına atarlar ve postu iki bacağından önden düğümlerler, başları da açık değildir, bir tür külah şeklinde beyaz bone takarlar, bu külah orgun (müzik aleti) boruları gibi aşağıdan yukarıya doğru kalın hatlar halinde dikilmiştir, etrafında ne siperlik ne de kordon vardır. Yaşam tarzları insandan çok hayvanlarınkine benzer, üstelik okuma yazma bilmezler ve öğrenmek de istemezler, ne denli yararlı ve uygarca olsalar da gündelik işlerle ilgilenmezler, günlerini aylaklıkla geçirirler: Vakitlerini meyhane ve benzeri yerleri dolaşarak harcarlar ve buralardan sadaka dilenip yiyecek edinirler. Bazen topluca ıssız bir yere çekilirler. Tesadüfen karşılarına iyi giyimli birisi çıkarsa onu soyup kendileri gibi çıplak geri gönderirler. Rastladıkları kadınlara sanki gerçekten de bilirlermiş gibi el fallarına bakarak onlara, geleceği söyleyeceklerini öne sürerek arsızca sokulurlar. Her şey bir yana, çok cahildirler ama bu halk o kadar saftır ki onların bu saflığından çok iyi yararlanırlar, bu vesileyle yaşamlarını sürdürebilmek için gerekli olan süt, yumurta, peynir

---

[22] Torlaklar, Anadolu'daki en ilginç cemaatlerden biridirler. Tor, sözcük anlamıyla Acemi At demektir. Torlak da Bektaşiliğe yeni girmiş, toy, bilgisiz kişi demekti. Acemi Oğlanlarına yeni katılanlara da "Torba Oğlanı" denirdi. Acemi er sözcüğü Torlaklar için belki de en uygun tanım olur. Ne var ki Torlaklar, Türk ve Müslüman kökenli olmazlardı. Bunların arasında en ünlüsü Torlak Kemal diye bilinen kişiydi. Sima Kadısının oğlu Şeyh Bedreddin ile birlikte ayaklanmaya katılmıştı ve Hıristiyan kökenliydi. Mevlevilik'te de "Tor" kavramı vardır ve bu bağlamda "Pazarcı" anlamında kullanılmıştır. Mevlevi canlarından biri yiyecek almak için çarşıya çıktığında boynuna Tor denilen bir Peştemal atardı. Torlakilik diye kısaca özetlenebilecek bir dünya görüşü ve/veya inançları ve kitapları yoktur. Daha çok Acemi Oğlanlar arasında barınamayıp dıştalanmış Hıristiyan kökenli kişilerdi. Batıl fal ve büyü ile bilgisizce uğraşmışlardır.

gibi yiyecekleri kolaylıkla edinirler. Sergiledikleri en dikkat çekici sahtekârlık, yanlarında yaşlı bir adam getirip sanki o kişi gökten inmiş gibi onu onurlandırmaktır. Bazı iyi gelişmiş yerleşim alanlarına gidip, bu yaşlı kişiyi çok güzel bir eve yerleştirirler ve ona insandan çok bir ilahmış gibi saygı gösterirler: Bu kişi sadece yaşından dolayı değil açlıktan ve tutulan oruçlardan dolayı da iyice bitkin ve ihtiyar görünür, zor duyulan bir sesle ve büyük bir tevazu ile konuşur, ölçülü söylevleri hayranlık vericidir, her sözünün başında Alemlere şükrettiğini ve medyum olduğunu söyler, kendinden geçmiş bir şekilde anlamsız sözler eder, sonra da sanki birden kendine gelmiş gibilerden müritlerine döner ve şu sözleri tekrarlar: "Değerli ve sevgili evlatlarım beni bu evden ve yerden bir an önce alıp götürmenizi istiyorum çünkü Alemlerden bu şehre çok yakında büyük bir yıkım geleceğinin görüntüsünü aldım." Müritleri bu sözler üzerine hemen onun etrafını sararlar ve Tanrı'ya dua etmesi için ona yalvarırlar. Böylece onun duaları kabul olacağından şehre gelecek olan bela da geri gönderilmiş olacaktır. Yaşlı adam da bu yalvarışları duyunca hemen duaya başlar ve gözlerini gökyüzüne dikerek büyük bir özveri yapıyormuşçasına konuşur. Cahil halk, bütün bu sahtekârlıklara gerçek bir mucize görmüş gibi inanır, kalabalık gruplar halinde kadınlı erkekli gelerek güçlerine göre bağışlar yaparlar, böylelikle çok büyük bir felaketten kurtulduklarına inanırlar. Torlaklar, Dervişlerin şifalı otlarını da alıp yerler, toprağa uzanıp hep birlikte uyurlar, bu hayvan gibi yaşantıya ve sahtekârlıklara da kutsal din derler.

Religieux Turc

Türk Dindarı

Daha önce tanıtılan tüm bu güzel dini tarikatların dışında, kendilerinin münzevi ve dünyadan çekilmiş olduğunu söyleyen bir tarikat daha vardır ki bunlar; vahşi hayvanlarla aşina ve doğal bir şekilde sohbet ederler, fakat bu sadece bir yalan ve iki yüzlülüktür, daha öncekilerin kutsiyeti gibi de değildir. Çünkü mekânları şehirlerde ve kasabalardadır. Bir tür küçük evlerde yaşarlar ve üstlerini ve altlarını inançları gereği ayı, geyik, kurt, inek, keçi vb. gibi hayvanların postlarıyla asarlar ve örterler. Duvarlarına boylu boyunca benzer hayvanların boynuzlarını asarlar ve bir yığın mum koyarlar. Hanenin ortasında arkalıksız bir sandalye üstünde de yeşil bir halı vardır, bunun da üstünde büyük bakırdan mumsuz bir şamdan bulunmaktadır, tüm bu gösteri Muhammet'in kurallarına itaat edenlere benzemek içindir. Halen Muhammet'in damadı Ali'ye duydukları saygının işareti olarak, ortadan oyuk yivli bir hançer resmi bulundururlar ki buna ait bir de masal uydurmuşlardır. Tıpkı bizim Asi Roland için yaptığımız gibi (16. yy Ludovic Arioste'nin ünlü eserine adını veren kahramanı), biri diğeri kadar inanılmaz, bu büyük şahsiyetin diğer hayranlık verecek olaylarının dışında, geçit vermez yüce dağları ve kayaları kılıcıyla yardığı anlatılır. Bunun resmini mucizelerini gösterdiği için saygıyla korurlar. Terk-i Dünya ettiklerini söyleme avantajıyla, hem kendilerini hem de ayıları, geyikleri ve diğer vahşi hayvanları besleyip yiyeceklerini temin ederler. Hanelerinin kazancı yetersiz kaldığı zaman, bu hayvanları yanlarına alıp sadaka ve yiyecek toplamaya çıkarlar. Bu da onların ikiyüzlülüğünü gösterir: Çünkü dedikleri gibi yaşamak yerine, hayvanlar arasında insanlarla konuşmadan, yanlarındaki hayvanları insanların vermiş oldukları yiyeceklerle beslerler, münzevi yerlerde (zühd) yaşamaktansa, şehirlerde, kasabalarda ve köylerde konaklarlar. Çıplak ayaklı değil, korunaklıdırlar (mesli) ve üstlerine uzun bir elbise giyerler. Tıpkı bizim dünyevi (seküler) rahiplerimiz gibi başlarına bir türban sararlar, ayakkabıları Lehistan tarzıdır, bu şekilde tüm Türkiye'de dolaşırlar, İstanbul'da ve daha çok da Edirne'de görünürler.

Emir parent
de Mahommet

Muhammet'in Soyundan Emir

Türklerin arasında Muhammet'in soyundan geldiği varsayılan birçok kişi yaşar. Bunlar, bu zavallı halkın, bu sahte peygamberin kutsiyetine inanmalarından dolayı, dürüst ve kutsal kişilikler olarak nitelendirilirler. O kadar ki, bu soydan gelen biri diğer bir kişiye karşı tanıklık etmesi için çağrıldığı vakit, onun şahadeti o denli yetkindir ki, iki tanık yerine geçer. Aralarında bulabileceğimiz en dokunulmazlık sahibi olanların bile kötülükleri o kadar çoktur ki, halkın gözünde itibarlarını istismar ederek, para uğruna kolaylıkla yozlaşırlar. Sahte tanıklık yaparlar; özellikle de karşılarında ezeli düşmanları bazı Yahudiler ve Hıristiyanlar olunca. Bununla beraber sadece Muhammet'in soyundan yasal olarak gelenler Türklerin arasında Muhammet gibi yeşil tülbent takma iznine sahiptirler. Kimileri sadece yeşil takke takar ve beyaz bir tülbendine sarar, kimileri de çok varlıklıdır ve düzgün giyimlidir, diğerleri ise İstanbul ve Edirne'de çokça bulunan sokak satıcıları ve kandilciler gibi yoksuldur. Bunların çoğu Mekke'ye giden hacılara eşlik ederler, yol ortalarında ve kamu alanlarında onlar için dua ederler, kendi öncülerini ikiyüzlülükle ve sahtekârca olduğu kadar kurnazca da taklit ederek, halkın kendilerinden korkuyla çekinmesini ve saygı duymasını sağlarlar. Uzun, önden düğmelerle kapalı bir kaftan ve ucu ibrişim püsküllü geniş bir kuşak bağlarlar, alta doğru katlanan konçlu çorap giyerler, ayakkabıları bağsızdır ve uçları sivridir. Buradaki at arabası sürücülerininkine benzer bir tür etek de giyerler, ayrıca elbiselerinde yaka yoktur: Tülbentleri yukarıda belirtilen renktedir, oldukça geniş ve yuvarlak, hiçbir sivri uç olmayan ürkütücü bir tarzdadır, bakışlarından temiz kalpli olmadıkları anlaşılır.

Pèlerins mores, reue
de la Mecque,
nans

Hacı Arap Berberilerin Mekke Dönüşü

Muhammet'in yasalarına bağlı tüm Arap-Berberi ve Türk halklarının bir tür inançları vardır, her kim hayatında bir kez Mekke yolculuğunu yapabilirse, Tanrı onlara günahlarının bağışlanmasını, cehennem azabından ve araftan kurtulmayı vaad etmiştir, o kadar ki bu hac ziyaretini her türlü işe tercih ederler. Gitmeden hepsi birbiriyle küskünlüklerini bozarlar ve barışırlar, üzdükleri insanlardan af dilerler çünkü aksi takdirde yolculuklarının geçersiz olacağını söylerler ve düşünürler. Bazı kişiler topluluk oluştururlar buna da Kervan derler. Bu uzun yolculuğa katlanmak için Medine'ye ulaşıncaya kadar gerekli her şeylerini alırlar. Türbeye giderek Muhammet'in sandukasının üstüne getirdikleri Kuran-ı Kerimleri bırakırlar, sıraları geldiği vakit tepelere tırmanarak, bağırarak herkesi ibadetlerine katılmaya çağırırlar, üç saat süren vaazlar verirler, bu bittikten sonra Arafat adlı bir dağa çıkarak çırılçıplak soyunurlar, bu sırada böcek veya sürüngen cinsinden bir yaratıkla karşılaşsalar onu bile öldürmezler, ardından boyunlarına kadar gelen bir akarsuya girerek, mırıldanarak dua okurlar, buna da burada Adem'in tövbe edip Tanrı'nın affına mazhar olduğu için yaparlar. Ertesi gün giyinip Mekke'ye doğru yola çıkarlar. Bu da buraya üç günlük mesafededir. Geldiklerinde camiye dua etmeye giderler ve bu camiye bağlı olan kulenin etrafında yedi kez dönerler. Bunun her köşesini öperek yakınındaki bir kuyuya giderler; kenarına yaslanarak Tanrı'ya günahlarını affetmesi için yakarırlar, ardından onlara yol gösteren kişilerden bazıları kuyudan su çekerler ve her birinin başına üç küçük tas su dökerler, bu temizlenişle tüm günahlarından arınacaklarına inanırlar. Bunun dışında diğer bazı başka ibadetler yaparlar fakat bunları

anlatmak sıkıcı olacağından yararsızdır. Ben bunu alay konusu yapmak istemiyorum, ama söylemek istediğim sadece şudur ki; biz Hıristiyanların efendisinin (İsa Mesih) mezarının bulunduğu St. Sepulchre'u ziyaret etmedikçe ki burada kendi tarzlarınca birçok ibadet, tören, dua ve adak yaparlar; yaptıkları hac ziyaretinin hakkıyla tamamlandığı düşünülemez. Bunun, bizim O'na (Mesih'e) çok büyük saygı duymamızı teşvik etmesi gerekir ki Hıristiyanlığın en büyük düşmanları bile onu tanımamazlık edemesinler.

Sakalar Su Taşıyıcıları
Mekke Hacıları

Mekke'ye giden hacılar arasında başka bir tür vardır ki bunlara da Saka[23] ya da su taşıyıcıları denir, ki bunlar şehirlerde ve köylerde hatta sokaklarda dolaşırlar. Eşarp gibi yanlarından asılı bir tür işlemeli çeşme suyuyla dolu tulum taşırlar, vazoya benzeyen tulum (sucunun) bedenine çok iyi bağlanmıştır, etrafı yapraklarla süslü renkli bir tür bezle örtülüdür, bir elinde çok güzel, işlenmiş altın sarısı Şam işi tas bulunur ve bununla karşılaştıkları insanlara ve isteyene su sunarlar. Aynı elde, su içene gösterdikleri bir ayna taşırlar ve bunu gösterirken birkaç küçük dize söylerler, ki bunlarla ölümü düşünmeyi ima ederler, ayna hayatta hiçbir mutlakıyet olmadığını ve su da düşünmeden hayatın ne kadar hızla akıp gittiğini ima eder. Bunu tazmin etmek için hiçbir istekte bulunmazlar fakat siz dürüstlüğünüzle birkaç kuruş verirseniz gönüllü olarak kabullenirler, bazen de teşvik amacıyla birkaç çiçek veya portakal verirler, onlara verdikten sonra teşekkür şekli olarak, kemerlerinde asılı duran keselerinin içinden kokulu küçük su şişeleri çıkarırlar ve yüze serperler. Her Türk gibi uzun giyimlidirler ve geniş kemer takarlar. Bu da yeşim ve alaca akik ve diğer taşlarla bezelidir, bunları da su ikram ettikleri kişilerin taslarının içine koyarak suyun daha güzel ve daha hoş

---

[23] Saka sözcüğü Arapça **"Sakka"**dan türetilmiştir. İlk olarak Yeniçeri Ocağı'nın su ihtiyacını karşılayan kişi anlamında kullanılmıştır. II. Mahmut, Yeniçeri Ocağı'nı kaldırınca (1825-26) adları **"Sebilci"** olarak değiştirilmiştir. Sakalar, Osmanlı toplumunda çok özel bir öneme sahiptiler. Saray sakasına **"Sakabaşı"** unvanı verilmişti. Osmanlı Divanı'nda su taşıyan sakalar gümüş kaplar kullanırlardı ve bunlara **"Sakayan-ı, Sim-i Hassa"** denirdi. Çok itibarlı kişilerdi. Sakaların su taşımak ve su doldurmak için özel izinleri ve yerleri vardı. Bunlara **"Saka Gediği"** denirdi. Osman Ergin, **"Mecelle-i Umur-i Belediye"** adlı eserinde (Cilt, I. s. 666) belirttiğine göre sakalarla ilgili Abdülhamid döneminde tam 17 Nizamname yazılmıştı..

görünümlü olmasını sağlarlar. Keseleri ve tulumu taşıyan kuşaklar da taşlarla zenginleştirilmiştir. Sakalardan bazıları, Mekke dönüşünde bu makbul hayırseverliği hayatlarının sonuna kadar sürdürme dileğinde bulunmuş hacılardır. Başkaları da bu mesleği benimserler, az bir emekle ve az kazanç elde etseler bile, her birinin vermiş olduğu bağış dışında halktan düzenli bir gelir de elde ederler. Ayrıca diğer birçokları var ki, kapılarının önünde daima bir su testisi bulundururlar bunu da gelip geçen halkın ihtiyacı doğrultusunda diledikleri kadar içmeleri için halkın kullanımına sunmuşlardır.

Soylu

Acem

Günümüzde İran'ı birkaç kez ziyaret etmiş olanlar, onların yaşam tarzının geçmişteki gelenek ve göreneklerine göre ne denli değişmiş olduğunu fark ederler. Davranışlarındaki müptezellik dışında, kıyafetlerinin, yüzük ve mücevherlerinin şahane olmasının dışında, ki gerçekten de fazlasıyla güzeldirler, söylenebilecek hiçbir şey yoktur. Doğuştan soyluluk unvanına sahip olanlar yere kadar uzanan bir elbise giyerler. Kolları da aynı uzunluktadır: Bu uzun mantonun altına bir çeşit Simarre[24] benzeri (cüppe) ancak daha kısa olan bir giysi giyerler, renkli krep kumaşından ya da şaldan dokunmuş bir kuşak takarlar, bu kuşak, sağ alt tarafından küçük ipek kordonlarla bağlanmış ya da düğümlenmiştir, önden ise boylu boyunca düğmelidir. Bu kıyafet altın ibrişimle dokunmuş kumaştandır, o kadar zengin ve o kadar güzel görünümlüdür ki, onu birazcık temsil edebilecek ve onun güzelliğine yaklaşabilecek bir kumaş bizim buralarda yoktur. Ayaklarına geniş ve bizim bazı Fransızların giydiği türden kumaş kaplı ayakkabı giyerler, bunlar kıyafetlerine nazaran oldukça kaba ve çirkindirler. Başlarına uzun tüylü ve çok değerli taşlar ve çok değerli incilerle işlenmiş bir tür kavuk takarlar. Askerler de aynı şekilde giyimlidirler, kıyafetin boyutu hariç, bazıları uzun manto giymezler ve cüppeleri önden açık, bunun da iki düğmesi kemere bağlıdır ve ellerinde Sultan'ın yeniçerileri gibi uzun bir sopa vardır. Parfümü de çok severler, kadınlar olduğu kadar erkekler de parfüm kullanmaya meraklıdırlar, bizim Fransızlar da onlara özenirler ama soyluluğu ve erdemliliği yüceltmek için değil.

---

[24] *"Simarre" eski ve yeni Fransızcada bulunmayan bir sözcüktür. Burada muhtemelen bir tür "Cüppe" karşılığında kullanılmıştır.*

Gentlemen,

Soylu
Yunan

Yunanlılar arasında da, diğer milletlerde olduğu gibi soylular vardır. Bunlar kıyafetlerinin mütevazılığı ve muhafazakârlığıyla tanınırlar, niteliklerine uygun kendiliğinden saygınlık uyandırırlar. Kıyafetlerinde değişik renkler kullanmayı veya taşlarla zenginleştirerek süslü bir görünüm vermek ihtiyacını duymazlar, çünkü zaten tabiat onlara bunu vermiştir. Siyah kumaştan giyinirler, bizim avukatlarımız gibi bir tür cüppe giyerler ama biraz daha uzundur ve bedene oturur, önden düğmeli ve kemer altından açık ve oldukça geniştir, kırmızı ve beyaz renkler hariç çeşitli renklerden oluşan parlak ipek kumaştan kuşaklar takarlar. Bizim Fransızların kılıcına karşılık silah olarak küçük bir meç taşırlar, üsten aynı boyda fakat daha geniş, kolları dizlerine kadar sarkan elbise giyerler. Bu elbise cüppe gibi siyahtır, bunu seçebilecekleri en nadide ve değerli kumaştan seçerler. Bunun iki tarafı yukarıdan aşağıya hiçbir bağcık ve düğme olmaksızın samur kürkle işlenmiştir. Ayakkabılarına gelince bir tür kumaştandır ve tabanları Lehistan ayakkabılarına benzer. Başlarına, Arnavutlarınkine benzer türden siyah bir şapka giyerler, hiçbir tüy ve zenginliği yoktur, derler ki başlarına tüy takanlar kafalarının boş olduğunu gizlemeye çalışanlardır.

Kuchant Sultan

Tüccar
Yahudi

Levantenlerin bölgesi diğerlerinden ticaret yolları açısından daha düzenlidir. Ayrıca en başta İstanbul olmak üzere Türkiye'nin tüm illeri çokça Yahudi nüfusu barındırır, ki burada etkilidirler, özellikle her türden mal satarlar ve böylelikle bu tür insanlar için, ki bunlar sadece alışverişle yaşamlarını sürdürürler, daha işlevseldir. Onlara tanınmış olan özgürlüğü sonuna kadar kullanırlar. Karşılığında da bir miktar vergi öderler. Aksi takdirde diğer kovuldukları ülkelerde olduğu gibi onlara bu ülkede de acı çektirirler. Zaten her gün Tanrı'nın lanetini çekerler.[26] Hiçbir şekilde yaşayabilecekleri toprakların sahibi olamazlar. Hepsi serseri ve sağa sola dağılmış şekilde yaşarlar. Vergilerini ödemeye yükümlü oldukları bu yerde o kadar hor görülürler ki, Türkler onların eşliğinde ne yemek yerler, ne içerler ne de Yahudi kız veya kadınlarını eş yaparlar, kısacası onlarla samimiyet kurmak istemezler; çarpıcı olan Müslüman olmak isteyen bir Yahudi eğer daha önce Hıristiyan olmuşsa kabul edilmez. Bu iğrenç halkın İstanbul'da veya Türk hâkimiyeti altında olan diğer yerlerinde yaşayanları, Yunanlılar ve Levantenler gibi uzun elbiseler giyerler, sarı türban takarlar, Chio Adası'nda Padişahın vergisi altında yaşayanlar ise imtiyaz olarak adlandırılan savaşçılar gibi büyük bir kavuk takarlar, bu da sarı renktedir. İstanbul'a giden bir Yahudi tüccar, beraberinde getirdiği kumaşları sadece belirlenmiş kişilere toptan satabilir, kendisi doğrudan satış (perakende) yapamaz.

---

[26] Hıristiyanlar açısından Yahudiler her gün Tanrı'nın lanetini çekerek yaşarlar. Onlara göre bu lanetin nedeni İsa Mesih'i Çarmıh'ta öldürmüş olmalarıdır. Bu nedenle Hıristiyanlar ve din adamları tüm Kilise tarihi süresince **"Anti-Semitizm"** yapmışlar ve/veya bu akımı bazen doğrudan bazen de dolaylı olarak desteklemişlerdir. Hıristiyan din adamları Yahudilerden söz etmek zorunda kaldıkları zaman adlarını anmazlar ve sadece aşağılayıcı bir niteleme olan **"Thocide"** (Tanrı Katili) kavramını kullanırlardı. Müslümanlar ise inançları gereği İsa Mesih'in Çarmıh'ta ölmediğine inandıkları için böylesi aşağılayıcı kavramlar üretmemişlerdir.

Sl. Marchant
Armenien.

Tüccar
Ermeni

Türk İmparatorluğu'nun yaygınlığını bilenler, onun hâkimiyeti altında ne kadar çok ulus bulunduğunu inkâr edemezler, ki bunlardan biri de küçük Ermenistan'dır. Büyüğü ise Acem Krallığı'nın hâkimiyeti altındadır. İstanbul şehri tüm Türkiye'nin başkentidir. Bundan dolayı da yabancıların sığındıkları başlıca yerdir. Ermeniler de bunların arasındadır. Gündelik olarak kendi dillerini konuşurlar, Pera semtinde otururlar ve çoğu tüccardır, büyük keçe ticareti yaparlar, ipek, Suriye halısı ve diğer şeyler satarlar, her biri kendi imkânına göre yaşar, daha yoksul olanları el işçiliğine ve mesleğe sahiptir, kalanları bahçecilik ve bağcılık yaparlar. Kısacası onlar hayatlarını çalışarak kazanırlar, tabiatın kendilerine verdiği yetenekleri ve güçleri işlerler. Kıyafetlerine gelince, Rumlar gibi aynı tarzda uzun kıyafet giyerler. Tek farklılığı kaftanlarının üstüne gelen yakadır, tıpkı Türklerin giydiği Kaftan gibidir. Başlarında irice ve yuvarlak bir kavuk vardır, mavi renktedir, aralarına beyaz ve kırmızı renkler karıştırılmıştır, çünkü beyaz renk taşımak sadece Türklere mahsustur, bununla da şunu göstermeye çalışırlar; masumiyet rengini Türkler sadece başlarında taşırlar, oysa masumiyet ve saflık benliklerinden tamamen sürülmüştür.

Ramesses

Tüccar
Dubrovnik Slavı[27]

Dubrovnik halkı, Türklerin tebaası değildir, sadece 12.000 duka altın cizye ödemekle yükümlüdürler. Her yıl iki temsilci seçerek bu parayı İstanbul'a gönderirler. Bu yüksek vergi şaşırtıcı gelebilir ama onlar bu vergiyi çok rahatlıkla ödeyebilecek durumdadırlar, hepsi çok zengindir. Paraya olan düşkünlükleri ve sevgileri nedeniyle ne yazık ki inançlı kişiler değillerdir, tüm amaçları daha çok para sahibi olabilmektir. Tabiat itibariyle öyle küstahtırlar ki, daima soyluluk taslarlar. Bilim ve iyi kalplilikte kendilerini üstün görürler. Bu nedenle de durmaksızın övülmeyi ve takdir edilmeyi beklerler ve bu konularda hiçbir milletin kendileriyle eşit olamayacağını düşünürler. Şehirleri hayal edilemeyecek kadar ücra ve geri kalmış bir yerde bulunmasına rağmen o kadar başarılı çalışmışlardır ki ihtiyaç duydukları her türlü malı getirtebilmek için çok güzel yollar açmışlardır. Giyimlerine gelince; göze batıcı olanların giyimleri Venediklilerinki gibidir, diğerleri, tüccarlar ve zanaatkârlar dizkapaklarına kadar uzanan bir tür kısa elbise giyerler, Yunanlılar gibi düğmesiz, geniş ve bol bir yelek ile üstüne aynı boyda bir ceket giyerler, ceketin yakaları omuzlarına kadar uzanır ve içi dışı kürklüdür. Bir tür tüylü şapka takarlar, bunun çevresi de önden fazla olmak kaydıyla kürklüdür. Çoraplarına gelince, tüm bacağı sarar, ayakkabıları ise sivri uçludur. Bu giyim tarzı bu halkın zanaatkârlığını çok iyi simgeler.

---

[27] Yazarın "Ragusi" diye adlandırdığı topluluk günümüzde Dubrovnik olarak bilinmektedir. Bunlar yazarın da belirttiği gibi Osmanlı Devleti'ne sadece vergi vermekle yükümlüydüler ve bu anlaşma da 1365 yılında Sultan 1. Murat'ın elçileriyle imzalanmıştı. Dubrovnik, bu vergiyi Türk Sultanı'na bir tür haraç olarak değil Akdeniz'deki gemilerine saldıran Avrupalı milletlerden kurtulmak ve serbestçe Osmanlı ile ticaret yapabilmek için ödemekteydi. Osmanlı 1364'de Hacı İlbey yönetimindeki ordusuyla Sırp, Bosnalı, Valah ve Bulgar ordularının oluşturduğu bir Haçlı saldırısını Chernomen'de (Çirmen) bozguna uğratmıştı ve bunun üzerine Dubrovnik Slavları, Osmanlı'ya başvurmuşlar ve koruma talebinde bulunmuşlardı. Dubrovnik ile imzalanan bu anlaşma bilindiği kadarıyla Osmanlı Devleti'nin imzaladığı ilk serbest ticaret anlaşmasıdır. Ayrıntı bilgi için bkz: "Historical Geography of the Ottoman Empire by D. Edgar Pitcher, 1968."

Sante de
porteur de
Ragase ou
lettres

Tüccar
Dubrovnik Slavı[27]

Dubrovnik halkı, Türklerin tebaası değildir, sadece 12.000 duka altın cizye ödemekle yükümlüdürler. Her yıl iki temsilci seçerek bu parayı İstanbul'a gönderirler. Bu yüksek vergi şaşırtıcı gelebilir ama onlar bu vergiyi çok rahatlıkla ödeyebilecek durumdadırlar, hepsi çok zengindir. Paraya olan düşkünlükleri ve sevgileri nedeniyle ne yazık ki inançlı kişiler değillerdir, tüm amaçları daha çok para sahibi olabilmektir. Tabiat itibariyle öyle küstahtırlar ki, daima soyluluk taslarlar. Bilim ve iyi kalplilikte kendilerini üstün görürler. Bu nedenle de durmaksızın övülmeyi ve takdir edilmeyi beklerler ve bu konularda hiçbir milletin kendileriyle eşit olamayacağını düşünürler. Şehirleri hayal edilemeyecek kadar ücra ve geri kalmış bir yerde bulunmasına rağmen o kadar başarılı çalışmışlardır ki ihtiyaç duydukları her türlü malı getirtebilmek için çok güzel yollar açmışlardır. Giyimlerine gelince; göze batıcı olanların giyimleri Venediklilerinki gibidir, diğerleri, tüccarlar ve zanaatkârlar dizkapaklarına kadar uzanan bir tür kısa elbise giyerler, Yunanlılar gibi düğmesiz, geniş ve bol bir yelek ile üstüne aynı boyda bir ceket giyerler, ceketin yakaları omuzlarına kadar uzanır ve içi dışı kürklüdür. Bir tür tüylü şapka takarlar, bunun çevresi de önden fazla olmak kaydıyla kürklüdür. Çoraplarına gelince, tüm bacağı sarar, ayakkabıları ise sivri uçludur. Bu giyim tarzı bu halkın zanaatkârlığını çok iyi simgeler.

---

[27] Yazarın "Ragusi" diye adlandırdığı topluluk günümüzde Dubrovnik olarak bilinmektedir. Bunlar yazarın da belirttiği gibi Osmanlı Devleti'ne sadece vergi vermekle yükümlüydüler ve bu anlaşma da 1365 yılında Sultan I. Murat'ın elçileriyle imzalanmıştı. Dubrovnik, bu vergiyi Türk Sultanı'na bir tür haraç olarak değil Akdeniz'deki gemilerine saldıran Avrupalı milletlerden kurtulmak ve serbestçe Osmanlı ile ticaret yapabilmek için ödemekteydi. Osmanlı 1364'de Hacı İlbey yönetimindeki ordusuyla Sırp, Bosnalı, Valah ve Bulgar ordularının oluşturduğu bir Haçlı saldırısını Chernomen'de (Çirmen) bozguna uğratmıştı ve bunun üzerine Dubrovnik Slavları, Osmanlı'ya başvurmuşlar ve koruma talebinde bulunmuşlardı. Dubrovnik ile imzalanan bu anlaşma bilindiği kadarıyla Osmanlı Devleti'nin imzaladığı ilk serbest ticaret anlaşmasıdır. Ayrıntı bilgi için bkz: "Historical Geography of the Ottoman Empire by D. Edgar Pitcher, 1968."

Le Sante de
Le porteur de
Ragouse ou
de lettres

Slav Ulaklar
Veya Mektup Taşıyıcıları

Bu Dubrovnik Slavlarının bazıları, tıpkı bizim burada Yaya Oğlanı dediğimiz tarzda İstanbul'a mektup taşıma hizmetini verirler. Kıyafetleri mesleklerine uygundur. Şöyle ki; vücutlarını sıkıca saran bir tulum giyerler, bu da kemere kadar düğmelidir, altı ise yukarıya doğru sıkıca çekilmiştir. Pantolon gibi bir çorap giyerler, fakat daha geniştir ve ayakkabıları oldukça sivri uçludur. At arabacılarımızın giydiğine benzer, oldukça bol, alt kenarlarında ve kol ağızlarında püsküllleri olan, kısa ve oldukça dar kesimli, önden düğmeli bir tür kaban giyerler. İkisi önden ikisi arkadan sarkan dört uçlu şapka taşırlar. Bu ülkenin erkeklerini tasvir ettikten sonra, kadınlarından da kısaca söz etmek istiyorum. Oldukça çirkin ve tertipsizdirler, genellikle saçlarını ince yün iple bağlarlar, soylu ise beyaz ipek giyerler, çorapları konçsuzdur ve sadece topuklarını kaplar, evden çok nadiren çıkarlar, gelip geçenleri pencereden seyretmekle yetinirler, genç kızlar daha az serbesttirler, çünkü öyle kapatılmışlardır ki hiçbir şekilde ortada görünmezler. Fransız kadınlarımız bu kurallar altında yaşarlardı, çok para ve çok sıkıntı biriktirirlerdi, çünkü kıyafetlerine onlar kadar meraklı ve düşkün olmazlardı.

Merchant
Arabe

Tüccar
Arap

Tüm Arabistan eskiden üçe ayrılmıştı. Birincisi; dağlık alan, çok taşlı ve ulaşılmaz kayalıklarla dolu olduğu için taşlık diye adlandırılır, diğeri; büyük kuraklıktan ve topraklarının verimsizliğinden dolayı neredeyse yaşanamayacak yer olmasından dolayı çöl diye tanımlanır. Burada yalnızca Nabatiyeliler diye adlandırılan, tarlalarda serserice yaşayan halk vardır, bunlar komşularının üzerinden yaptıkları hırsızlık ve yan kesicilikle yaşarlar, özellikle Mekke'den Medine'ye giden hacı kervanlarına saldırırlar, hiçbir hükümdar ve kanunları olmadığından her türlü kötülüğü serbestçe yaparlar. Üçüncüsü, Arabistan, mutlu olandır, her şeyin bereketli olmasından dolayı böyle adlandırılır, çünkü çok iyi atlara, develere, ineklere ve diğer çeşit hayvanlara sahiptirler. Burada yaşayan halk seçtikleri hükümdarın hükmü ve emri altındadır, bu egemen mutlak hâkimiyete sahip olmasına rağmen, hayatını sefilce geçirir, sarayında mahkûm gibidir, halkı tarafından kafasının kesilmesini istemez, bunu da kendi Tanrısı'nın batıl kehanetine bağlar. Bu ülke, tütsü ve sakız kokan ağaçlarla, palmiye, tarçın, muhteşem kokular ve diğer ender şeylerle ve çeşitli taşlarla kaplıdır. Anka kuşunun doğum yerinin burası olduğunu öne sürerler. Bu bereketli topraklara Hindistan'dan ve diğer ülkelerden çok sayıda tüccar gelir. Çeşitli küçük kumaşlar getirirler ve geri taşırlar. Yunanistan ve Türkiye gibi diğer ülkelerin limanlarına bir üzüm, hurma, altın, fildişi ve köle ülkesinden mallar gönderirler. Bu milletin tüccarlarının kıyafetleri, Ermenilerinkinden farklı değildir, uzun giyinirler, elbiselerinin üstünde çizgili bu kumaş taşırlar, başlarına çeşitli renkte türbanlar takarlar, çorapları biraz geniş ve sarkıktır, ayakkabılarının ucu sivridir.

Eglaue more

Kuzey Afrikalı Köleler

Sadişahın ve diğer önemli görevlilerin, paşaların, tümünün köleleri vardır. Çoğunluğunun köleleri meraktan olsa gerek Kuzey Afrikalıdır. Tıpkı bazı Fransızlarımızın yaptıkları gibi kendi ülkelerinin insanlarından daha fazla hizmet alacakları kanısındadırlar. Bunu da bu kölelerin ya daha güçlü olduklarından dolayı ya da bize onlardan sıra dışı beklentileri olduğu için yaparlar: Tenlerinin rengini ve yüz çizgilerini değiştirmeye çalışarak eğlenmek boşuna vakit kaybetmektir, çünkü bu ülkede fuzlasıyla görürüz. O kadar çok birbirlerine benzerler ki, birini gören diğerlerini de görmüş olur. Sadece şunu söyleyebilirim ki, bizim için çirkin addedilen onlar için çok mükemmel ve çok hoştur, örneğin; büyük, yassı, geniş, kalkık bir burun, geniş ve büyük bir ağız, daha siyahi olmaktır. Doğuştan bu özelliklere daha az sahip olanları, çeşitli yağlarla sıvayıp güneşte bırakırlar, ki bu ülkelerinde oldukça güçlüdür, öyle ki aramızdaki beyazları bile Kuzey Afrikalı yapmaya yeterlidir. Kıyafet tarzlarına gelince, Türkler gibi uzun giysiler giyerler, fakat üst giysileri kemerlerinin etrafına yukarıya doğru çekilmiştir. Bizim Fransız köylülerinin şehre giderken yaptıkları gibi kol uçları dirsek hizasından kesiktir, dalgalanan etek gibi omuzlarında parlak renkli çizgili kumaştan küçük bir eşarp taşırlar, başlarına denizciler gibi bir tür fes takarlar ve fesin etrafına iki veya üç tür kurdele sararlar ve arkadan düğümlerler. Köle olduklarını gösteren sağ bileklerinde bileklik ve boyunlarında bir kolye vardır, ayakkabıları Türklerinki gibidir. Meraklıların zihinlerini tatmin etmek için özetle söyleyebileceklerimiz bu kadardır.

Büyük Hanımefendi
Türk

Her ne kadar şeriata göre, Türk'e dilediğince kadına sahip olması izni verilmişse de aralarından bir tanesi gözdesi olur ve bunu eşi değerinde tutar. Bu onura, güzelliğiyle veya daha başka özel değerlere sahip olmasıyla layık olmayı hak eden, daha tavsiye edilir hale gelir. Olması gerektiği üzere padişahın sarayında yaşar, ayrıca kendisinin de oldukça zengince ve muhteşem bir sarayı vardır, özellikle havuzludur ve rahatlık için diğer gerekli şeylerle donanımlıdır. Kıyafete gelince; muhteşem bir şekilde göz alıcı ve zengindir. Saçlarında paha biçilmez taşlarla ve incilerle bezeli bir tür İmparatorluk tacı takarlar. Bunun arkasından da kemere kadar inen güzelce katlı bir tür tülden kumaş vardır ve bu önden kolları örter yüze doğru gelince daima kısalır, yüzü hiçbir şekilde saklamaz, kulak arkasını geçmez ve ucunda armut şeklinde irice bir inci sarkar. Elbiseleri altın simli kumaştandır. Dilediği renkte katlı veya nakışlıdır. Fransız kadınlarımızın tarzında boynunu ve incili gerdanını ve paha biçilmez kolyesini gösterecek şekilde diklemesine açıktır; önden kemere kadar düğmelidir, bu da oldukça geniştir ve çizgili sim kumaştandır, göğüsten birleşir ve sarkar, elbisenin diğer kısmı ise alta doğru iner ve kemerde birleşen iki veya üç eteğin güzel ve zengin kumaştan olduğunu gösterir, önden kısa olan etek ucu ayaklarının gözükmesini sağlar. Ayakkabıları oldukça asil, ucu havaya kalkık ve sivridir. Elbisesinin kolları tunikle aynı kumaştandır, kolun şekline göre oldukça dar kesimlidir ve elbisede başka yen yoktur, sadece küçük ve üç parmak genişliğinde olanlar arkadan sarkar, tıpkı buradaki kadınların mantolarında olduğu gibidir ve daha zarif görünmek için oldukça hoş bir şekilde geriye doğru katlanmıştır. Onun dışında sadece gözlerinin (bakışlarının) gücüne güvenmez, belinde daima kendini gerekli olduğu takdirde savunabilmesi için bir çeşit hançer taşır. İşte aşağı yukarı kıyafetinin tasviri böyledir, görkemine uygundur; bu da tüm hareket ve davranışlarına ve özellikle de zarafetlerine mütevazı bir görünüm verir.

Kişiler ve Kimlikler

Orijinal Metinler

IENNITZAIRE ALLANT
à la guerre.

CEs enfans tributaires ou Azamoglans, ayans ainſi eſté rauis entre les bras de leurs peres & meres, nourris en la loy de Mahomet, peuuent paruenir aux charges & dignitez, montans de degré en degré, ſelon que plus ou moins ils ſ'en rendent dignes par leur merite; car c'eſt par ce ſeul moyen qu'ils ſe peuuent aduancer, & non par aucune faueur ny credit. Comme donc ils ſont paruenus en aage de pouuoir porter les armes, auec quelque dexterité pour ſ'en bien ayder, on les fait Ienniтzaires, qui eſt vn ordre qui fut premierement inſtitué par Amurath 1. du nom, & dixieſme Empereur des Turcs, & leur nombre fut augmenté depuis par ſon fils & ſucceſſeur Mahomet, qui conquit Conſtantinople, & ſe rendit le maiſtre de l'Empire Oriental. Cette compagnée de gens de guerre eſt la principale force de l'exercite du grand Turc. Par leur valeur, Amurath & ceux qui ont tenu l'Empire apres luy, ont gaigné pluſieurs batailles, cét ordre de Ienniтzaires n'eſt autre choſe qu'vne imitation de la Phalange Macedonique, ou pluſtoſt des ſoldats Pretoriens du tẽps des Empereurs Romains, mais la diference eſt fort grande en leurs armes, car les Ienniтzaires allás à la guerre, ſont habillez de drap bleu, auec vne ſorte de caſaque de gensdarmes à la Françoiſe, qui leur vient iuſques au milieu de la iambe par le derriere. Elle eſt fenduë par deuant, & les deux bouts retrouſſez ſous la ceinture, ils ont par deſſous vne ſorte d'accouſtremẽt, qu'ils appellent Doliman, qui eſt la principale marque des Muſulmans, auquel ſont des manches aſſez iuſte au bras, tant en longueur qu'en largeur, au derriere de la caſaque il y a de petites manches qui pendent iuſques au bas, à la façon de celles que nos François ont à leurs robes de chambre, & eſt boutonnée par deuant iuſques à la ceinture, qui eſt comme d'vne large iartiere, à laquelle eſt pendu vn Cimeterre, ils ont auſſi vne ſorte de bandouliere en eſcharpe, à laquelle pend leur fourniment, ils portent vne arquebuſe aſſez longuette, & en l'autre main la meſche, qui eſt tortillée en façon de braſſelet autour du bras, & au lieu de ſalade ou morion, ils ont pour habillement de teſte vne ſorte de chaperon de feuſtre blanc, qu'ils appellent zarcola, enrichy ſur le front d'vne guirlande d'or trait, faite par ondes, de la largeur d'enuiron trois doigts, au milieu de laquelle y a vne ſorte d'enſeigne faite en façõ d'vne gaine d'argent doré, toute parſemée de pierres fines de petit prix, laquelle prent depuis le bord de la guirlande, ſur le front iuſques au haut du chaperon; & ſort d'icelle vn panache qui paſſe vn peu au deſſus de la teſte, & pend derriere pour le moins iuſques à la ceinture, ſe recroqueuillant par le bout quaſi en queuë de Renard. La chauſſure eſt comme vn bas à botter fort large, pliſſant vn peu le long de la iambe, & le ſoulier de la meſme façon que le precedent, ce qui n'eſt permis à tous de porter, ains ſeulement à ceux qui ont fait plus grande preuue de leur valeur à la guerre.

AZAPE.

LEs Turcs ont eu de tout temps l'vſagé de l'arc & des fleches, plus à commandement que toutes autres ſortes d'armes, c'eſt pourquoy la plus-part de leurs ſoldats en vſent, & principalement les Azapes, qui ſont comme vne ſorte d'archers qui ſe leuent en tel nombre que le beſoin & les occaſions le requierent, ſoit pour la terre, ou pour la marine, ſans ceux qui d'ordinaire ſont dans les places auec les Ienitzaires, qui ont la garde du Chaſteau, & les Azapes celle de la Ville. Ils ont lors qu'ils ſont employez, cinq aſpres par iour de prouiſion, & ſont veſtus d'vn Doliman court, qui ne leur vient qu'vn peu au deſſous de la jartiere, & de telle couleur qu'ils veulent, eſtant bouronné ſeulement iuſques à la ceinture, & le reſte iuſques au bas ouuert, afin de ſe pouuoir tourner & ayder aiſement, les manches ſont longues & amples, & n'ont autres armes que l'arc & les fleches, pendues au col auec vne ſorte de ruban, qu'ils portent en eſcharpe, comme nos ſoldats font la bandoliere, & vn petit Cimeterre à la ceinture. Ils ont à la teſte vne ſorte de petit Barettin de feuſtre, ou autre eſtofe approchante & de la meſme couleur que le Doliman; pour la chauſſure, elle eſt à la Turqueſque, auſſi ſont-ils tous Turcs naturels, & de fort petite eſtime entre tous les gens de guerre, auſſi ne ſ'en ſert-on que pour les occaſions perilleuſes, afin d'eſpargner les autres plus valeureux ſoldats, & principalement les Ienitzaires, qui ſont ceux dont ils font le plus d'eſtat, car encore qu'ils ſoyent pour la plus-part nourris entre les Turcs, ils ne peuuent toutesfois perdre le courage magnanime des Chreſtiens, qui les fait craindre & redouter infiniment de toute cette barbare nation.

DES AZAMOGLANS OV *enfans de tribut.*

LEs Azamoglans enfans de tribut, desquels il a esté amplement discouru aux Illustrations du Sieur de Vigenere, sont habillez de drap bleu, leur habit est long & leur vient battre vn peu au dessous de la jartiere par le derriere, mais le deuant est retroussé par les deux bouts, sous la ceinture il est ample & plissé comme vne robe depuis la ceinture en bas, mais le corps est tout joint, boutonné par deuant comme vn pourpoint, les manches assez larges & longues, faisans quelques replis le long du bras, & quand ce vient vers le poignet elles sont toutes iustes: leur ceinture est de cresp̃e, ou autre estofe rayée, fort large & ample, qui se nouë sous le bras gauche. Ils portent aussi vne sorte de petit coutelas, non sur le costé, mais attaché deuant auec quelque ruban, quasi comme les bouchers portent leurs cousteaux, leur coifure est vn bonet jaune, en forme de pain de sucre, & vne sorte de cresp̃e, à la façon que nos François mettent leurs cordons de chapeaux: ils mettent à leur oreille vn bouquet de fleurs, ainsi qu'vn Praticien met ordinairement sa plume; leur chaussure est comme vn bas à botter, qui pliſſe par le bas, & le soulier en escarpin, decoupé par le tallon, & autour de la semelle, & sont sans attaches, comme ceux que l'on fait icy aux petits enfans. La meilleure partie de ces enfans de tribut, jouent d'vne sorte d'instrument approchant fort du cistre, qu'ils appellent Tambora, au son duquel ils accordẽt leur voix, qui rend vne harmonie si desagreable qu'il y a beaucoup plus d'ennuy que de contentement à les ouyr.

DES AZAMOGLANS
Ruſtiques.

IL y a vne autre ſorte d'Azamoglans appellez Ruſtiques, qui ſont comme le rebut des autres, car apres auoir fait la leuée des enfans des Chreſtiens, l'on fait vn choix des plus beaux & plus agreables, que l'on met au Serail du grand Turc, & les plus groſſiers ſont enuoyez en la Natolie, qui eſt la petite Aſie, vers Burſie & Caramanie, pour labourer la terre, garder le beſtail, ſ'endurcir à la peine & au trauail, & apprendre la langue Turqueſque, eſtans nourris & entretenus aux dépens de ceux qui ſ'en ſeruent, puis au bout de quatre ans on en leue d'autres, & ceux-cy ſont menez à Conſtantinople, & baillez à l'Aaga des Azamoglans, qui les met au ſeruice des Ienitzaires, ou bien leur fait apprendre quelque art mechanique, pour ſeruir à la guerre, ou autre choſe ſelon leur inclination, & ſont lors nourris & entretenus aux dépens du grand Seigneur. Ils ſont habillez à la Païſane, auec vne ſorte de camiſole qui eſt fenduë ſeulement enuiron quatre doigts au deſſous du colet par deuant, dont les manches ſont aſſez longues & larges, faiſans force replis tout du long: ils ont par deſſus vne ceinture qui ſe nouë par deuant, dans le neuf de laquelle ſe met vn gros couſteau; ils ont par deſſus vne ſorte de jupe fort approchante de la façon des courtes robes que portent nos Marchans; & les manches ſont coupées au haut du bras, enuiron comme vne caſaque de gendarme à la Françoiſe, & tout autour du bord tant de la robe que des manches, il y a comme vne petite frange, la coifure eſt vne ſorte de bonet de la meſme forme que le precedent, la chauſſure eſt tout d'vne venuë, à la Pantalone, mais plus large & plus longue, car elle fait des replis tout du long, & vient battre ſur les ſouliers en forme de tricouſes, les ſouliers ſont ſans bord ny cordon.

DES PEICHZ OV LAQVAIS
du grand Turc.

OVTRE ce nombre de Solachis, le grand Seigneur entretient d'ordinaire 80. ou 100. Peichz, ou laquais Perſiens, les plus legers & habilles à la courſe qui ſe puiſſe imaginer. Ils ont de douze à quinze aſpres par iour, & deux habits par an, de iolie façon, ayant vne ſorte de caſaque à l'Albanoiſe, de damas de pluſieurs couleurs, ou de ſatin rayé, elle eſt aſſez iuſte au corps, & les pants de deuant qui viennent en pointe, ſont trouſſez à vn Corhiach, ou large ceinture, d'ouurage fait à l'eſguille, d'or & de ſoye, qui leur fait deux ou trois tours autour du corps. Cette caſaque eſt toute rõde par derriere, & leur vient batre iuſques au jarrets, ils ont les chauſſes toute d'vne venuë comme tout le reſte des Turcs, & fort longues afin qu'elles facent pluſieurs replis, comme des bottes à l'Alemande: par deſſus paſſe leur chemiſe de fine toile de coton blanche, & portent auſſi communement vne ſorte de petit garderobe de tafetas froncé menu vers la ceinture, lequel leur vient comme à la moitié de la jambe; & afin de ne leur point apporter d'incommodité à la courſe, il eſt retrouſſé & ouuert par deuant. Ils ont à la teſte vn haut bourc ou bonet pointu, qu'ils appellent en leur langue Scuff, d'argent battu, auec le tuyau de meſme eſtoffe biẽ doré & enrichy de pluſieurs pierreries, les vnes fauces, les autres fines ſelon leur moyen, du haut duquel ſort vn pennache d'aigrete & de pluſieurs ſortes de belles plumes d'Autruche & autres chacũ ſelon ſa fantaiſie. Ils ont de plus tout autour des jartieres de petites papillottes d'or & d'argẽt auec des grenats qui pendẽt, & auſſi pareillemẽt à la ceinture à laquelle ils portẽt vn petit poignard qu'ils appellẽt entre eux *Bicciach*, emmãché d'yuoire, auec le fourreau de quelque cuir de poiſſon fort rare. Ils tiennẽt auſſi à la main droicte *Banagiach*, qui eſt vne petite hache damaſquinée, ayant d'vn coſté vn large tranchant, & de l'autre vn marteau, & tiennent de la main gauche vn mouchoir, plein de dragée & de cõfitures pour leur oſter, cõme ils diſent, l'alteration que leur pourroit cauſer la violence de leur courſe, & en ce bel equipage, ils vont d'ordinaire deuãt leur Seigneur quãd il va dehors, non pas cõme les laquais marchent icy deuant leurs maiſtres, car ils vont touſiours ſautelãs par caprioles decouppées & fleurées, auec vne diſpoſitiõ admirable, ſans reprendre aucunement leur haleine: & pour rendre encores leur façon de faire plus plaiſante, & reſiouyr d'auantage leur Prince, ſi toſt qu'ils ſe trouuent en quelque prairie ou belle campagne, ils ſe tournent le viſage vers luy cheminans à reculons ſur le bout du pied par ſaurs & gambades, comme ils faiſoient allans en auant, etians à haute voix, *Allau deicherin*, c'eſt à dire, DIEV maintienne le Seigneur en cette puiſſance & proſperité. Ils luy ſeruent de plus à porter ſes depeſches où il luy plaiſt; ce qu'ils font auec vne diligence incroyable, car ſi toſt qu'ils ont receu ſon commandement, ils partent de la main, ſautans & bondiſſans parmy le peuple, etians *Sauli*, *Sauli*, c'eſt comme on dit entre nous gare, gare, & ainſi galopans iour & nuict ſans prendre relaſche iuſques à ce qu'ils ſoyent arriuez au lieu de leur commiſſion.

HABIT OV MANIERE ANCIENNE DES *Peichz ou laquais du grand Seigneur.*

OVANT à ces autres Peichz, ils ſont en quelque maniere differens des precedens, mais toutes les manieres de faire de ceux-cy, ne ſont plus en vſage. Car on dit qu'il fut vn temps, que ces Peichz allans nuds pieds, auoyent la plante du pied tellement endurcie, qu'ils ſe faiſoient mettre de petits fers fort legers comme à des cheuaux, & pour ſe rendre encor plus conformes à eux, ils tenoient touſiours dans la bouche en courant, de petites balottes d'argent, creuſes & percées en pluſieurs endroicts, tout ainſi que le canon d'vn ieune poulain, pour la leur tenir touſiours plus freſche, ayans encor tout plein de petites cimbales & clochettes, penduës à leurs ceintures & jartieres, qui rendent vn ſon fort plaiſant. Cecy eſt remarqué par le ſieur de Vigenere en ſes Illuſtrations: on tient auſſi que pour auoir cette grãde viſteſſe & legereté, ces Peichz ſe font conſommer la rate en leur ieuneſſe, par vn certain moyen qu'ils ont fort ſecret entr'eux.

DES LVICTEVRS DV GRAND *Seigneur, appellez Gureſſis ou Pleuianders.*

IL y a auſſi des Pleuianders, autrement Gureſſis ou luicteurs, auſquels le grand Seigneur prend vn extreme plaiſir, & pour prendre cette recreation, toutesfois & quantes qu'il luy plaiſt, il en entretient d'ordinaire pres de luy, enuiron quarante, auſquels il donne de dix à douze aſpres par iour de gages, & les fait venir luicter en ſa preſence, eſtans tous nuds, horſmis vne [illegible] gregues fort iuſtes ſur la chair, qui leur viennent quelque peu au deſſous des genoüils, & ſont de cuir, tout huilées, cõme auſſi l'eſt tout le reſte de leur corps, afin d'auoir moins de priſe l'vn ſur l'autre. Et ainſi ſe battent auec telle violence, que ne pouuans ſe prendre au corps à cauſe de la lubricité de l'huile, ils ſe mordent le nez & les oreilles, auec pareille furie que des beſtes les plus cruelles, emportans la piece par tout où ils addreſſent, tant pour l'ambition d'emporter la victoire deuant le Seigneur, que pour le deſir de gaigner pour le prix d'icelle, quelques ducats qu'il a accouſtumé de donner à celuy qui demeure vainqueur, & meſme quelquefois à tous deux, ſ'ils ont eſgallement bien fait à ſon gré. Le combat finy pour eſſuyer de la ſueur, ils iettent ſur leur dos, vn barragan ou petite mante de coton, bille-barrée de fil bleu par petis treillis, en façon de laſſis. Tel eſt leur habit, & façon de faire, quand ils ſont en luicte, & ſont ces Pleuianders de diuerſes nations, mais la pluſpart Mores, Indiens, ou Tartares, leſquels afin d'auoir encore plus de force, conſeruent leur virginité, non pour autre vertu, que pour eſtre plus propres à cét exercice, ils ne ſont auſſi aupres du Turc comme eſclaues, ains de condition libre, n'ayans autre ſubiection à ſon ſeruice que celle qui a eſté ditte cy deſſus.

PLEVIENDERS
Luicteurs.

APRES auoir fait la deſcription de ces braues combatans eſtás à la luicte, il ne ſera pas ce me ſemble hors de propos, de dire vn mot de leur maniere & façon d'habit, lors qu'ils ſont en lieu de repos, ou allans par la ville. Ils ſont donc veſtus, par deſſus leurs gregues de cuir, d'vne longue ſoutanne, qu'ils appellent Doliman, qui eſt fort eſchaſſe, & peu froncée, quaſi tout iuſte au corps, fenduë par deuãt tout du long, & boutonnée iuſques à la ceinture, & auſſi long deuant que derriere, ſans eſtre retrouſſé. Ils ſont ceints auec vne large ceinture de toille, barrée d'or, à la Turqueſque, & pour les pouuoir diſcerner ils portét à la teſte vne maniere de bonet qu'ils nóment Taquia, fait en forme de mouſle, fort approchante de ceux des Polonnois, excepté qu'il n'eſt pas pliſſé ſi menu, lequel eſt de velours noir, ou bien de quelque peau d'aigneau de la meſme couleur, pendant d'vn coſté ſur l'eſpaule, à la façon des Georgiens. Leur chauſſure eſt aſſez groſſiere & le ſoulier ſans eſguillette ny attache, & vont ordinairement douze ou quinze en troupe ſans verge ny baſton, faſſeurans tellemẽt en leur force naturelle, qu'ils ſont touſiours preſts de preſter le collet à quiconque voudra les attaquer; mais il s'en trouue peu qui le veulent entreprendre, tant pour ne vouloir auoir la honte d'eſtre vaincus par telles gens, que pour crainte de la furie de laquelle ils vſent au combat, ioint qu'ils ſont dreſſez à ce meſtier dés leur plus tendre ieuneſſe, & y ſont tellement adroicts, que malayſement ſ'en peut-il trouuer qui les ſurpaſſe, ny meſme qui les puiſſe eſgaler.

DELLY, OV AVTREMENT
fol hardy.

IL y a encore vne autre ſorte de gens de guerre entre les Turcs, appellez Dellys, c'eſt à dire fols hardis, qui ſont comme ſoldats volontaires, ſuiuant les armées du grand Turc, ſans aucune paye ny ſolde, excepté ceux qui ſont à la ſuitte des Sanjacs &Beglierbeis,qui ont de quatre à cinq cens eſcus de penſion. Or pour paruenir à ce nom de Delly, il faut qu'vn ſeul emporte la victoire de huict ou dix hommes de cheual, les ayans vaincus au combat, & pour ce faire il ſemble que la nature leur ayt donné vne force & puiſſance corporelle par deſſus tous autres, auec vne certaine adreſſe d'eſcrime non commune, qui leur fait touſiours emporter le deſſus de ceux qui veulent eſprouuer leur force. Ils ſont tous Européens, & equipez d'vne fort eſtrange maniere, portans vn juppon, & de longues & larges chauſſes, que les Turcs appellent Saluares le tout de la peau d'vn ieune Ours, le poil mis en dehors, auec cela des brodequins de Marroquin jaune, pointuës par deuant & fort hautes derriere, ferrées par deſſous, auec des eſperons d'vn pied de long: en la teſte au lieu de ſalade, ils ont vne ſorte de bonet à la Georgienne, penchant ſur l'eſpaule, fait de la peau d'vn Leopard bien moucheté, & ſur le deuant d'iceluy, en forme de panache, eſt attaché en large, la queuë d'vn Aigle, & les deux ailes ſont attachées auec de gros clous dorez, ſur la targe qu'ils portent penduë au coſté en eſcharpe. Leurs armes ſont le Cimeterre & le poignard: eſtans à cheual, ils ont à l'arçon de la ſelle le Buſdeghan, ayant à la main droite, vne lance creuſe qu'ils appellent bourdon, plus longue & plus groſſe que les noſtres, ayant vn fer au bout d'enuiron demy pied de long, & au droit de l'enchaſſure vne plume d'Aigle en lieu de banderolle, leurs cheuaux ſont fort beaux, & caparaçonnez de la peau entiere d'vn Lyon. Cette ſorte d'habit ſemble fort monſtrueuſe & eſpouuantable, auſſi ſont-ils choiſis expres pour eſtonner de premier abord leurs ennemis, afin de les dompter auec plus de facilité.

LES YVRONGNES.

CETTE figure ſemble auoir quelque conformité auec la precedente, d'autant qu'elle repreſente des hommes pleins de rage & de furie, ſe battant cruellement de gré à gré, pour donner plaiſir aux regardans. Et ces yurongnes ayans perdu toute raiſon & iugement, vſent quaſi de telle cruauté enuers ceux qu'ils rencontrent en leur chemin, allans par la ville hurlans cõme des chiens, ou des loups, car d'autant que cette nation n'vſe de vin que fort rarement, leur eſtant expreſſément defendu par leur loy, lors qu'ils en peuuent auoir à commandement, (pourueu principalement que ce ne ſoit à leurs deſpens) ils en prennent auec telle abondance, qu'ils en ſont non ſeulement troublez, mais comme tous forcenez. Et à cauſe que le vin eſt rare en ce pays, ils vſent plus cómunement d'vne ſorte de breuuage, qu'ils appellent Sorbet, & d'vne compoſition faite auec du Pauot blanc ou Opium, & d'icelle vſent non ſeulement les Turcs, mais auſſi les Perſes, & autres peuples du Leuant, ayans opinion que cela leur purge l'humeur melancolique, les tient touſiours le cœur ioyeux, & les rend plus forts & courageux à la guerre, duquel Opium ayans pris enuiron vne dragme ſeulement, ils ſont tellement troublez & alienez de leur eſprit, qu'ils ne peuuent marcher que tout chancelans, ny parler qu'auec des cris & hurlemens eſpouuantables, & eſt fort dangereux principalement aux Chreſtiens, & aux Iuifs, de ſe trouuer en leur chemin, pour ce que les plus dangereux de tous ces yurongnes, ſont les Azamoglans, les Azapes, & Leuantins, tous Chreſtiens reniez, & mortels ennemis de ceux qui auec plus de conſtance & de vertu, ſont demeurez en la foy du Chriſtianiſme.

Pour le regard de leurs accouſtremens, l'Azamoglan a eſté cy deuant deſcrit, le Leuantin & l'Azape, le ſeront cy-apres.

CVISINIER TVRC.

DAns le Serail du grand Seigneur il y a deux cuiſines, l'vne ſecrette, qui eſt pour ſa perſonne, & l'autre publique, qui eſt pour toute la maiſon, où ſont employez enuirõ cent ſoixante hommes, tant maiſtres, qu'aydes & vallets; les maiſtres trauaillent chacun leur iour, & ſe repoſent tour à tour, & les vallets trauaillent continuellement, les maiſtres de la cuiſine ſecrette, ont de dix à quinze aſpres le iour, & ceux du commun, de ſept à huit, & les graçons trois, & ſont tant les vns que les autres, habillez vne fois l'an. Les cuiſiniers de la bouche, ont chacun vn fourneau, qui eſt fait en façon d'vn pot de fer, dans lequel ils mettent des charbons, & deſſus vn gril à part, où ils font cuire les viandes auec du feu de charbon ſeulement, craignant qu'elle ne ſente la fumée, eſtant cuitte, ils la mettent dans des plats de porcelaine, & la baillẽt aux Seſigners, que nous appellõs Eſcuiers tranchans, ou Gentils-hõmes ſeruans, & y a encore par deſſus tous ces cuiſiniers, de l'vne & de l'autre cuiſine, quatre ſuperieurs. Le premier eſt appellé Argibaſſi, qui a la charge ſur icelles, & particulierement de faire payer les officiers, & leur faire departir leurs habillements tous les ans, & pouruoir à ce qui eſt de beſoin, quand le Prince va à la guerre ou ailleurs. Le ſecond, appellé Eminmurbaſſi, ou grand argentier, qui ordonne de toute la deſpẽce des cuiſines & diſtribution de l'argent. Le troiſieſme eſt le Checaya, qui a la meſme charge que les maiſtres d'hoſtels ont icy, à ſçauoir de voir tout ce qui entre & ſort des cuiſines, & mettre ordre à la police de tout ce nombre d'officiers. Le dernier eſt appellé Muptariabaſſi qui tient le compte, & eſcrit toute la deſpẽce qui ſ'y fait, & ordonne iournellement des ſortes de viãdes qu'il faut au grand Seigneur, & à toute ſa maiſon. Quant à la maniere des viandes, elles ſont appreſtées fort groſſierement, & ſans larder, car il leur eſt defendu par leur loy d'vſer de pourceau, ils ne font auſſi ſaulces ny deſguiſements, mais mangent le plus ſouuẽt leurs viandes roſties, non autrement que ſur le gril, à la maniere qui a eſté ditte cy-deſſus. Quant à l'habit des cuiſiniers, ils portent vne ſorte de ſaye de Maroquin noir, qui ſe boutonne par deuant, auec de gros boutons d'eſtain. Ils ont vne large ceinture rayée d'or ou de ſoye, & de pareille eſtofe, vn ſorte de ſeruiette dans laquelle ils mettent la viande quand ils la prennent pour l'accommoder: ils portent à la teſte la Zarcola blanche, cõme les Ienniczaires, excepté qu'il n'y a point de cercle d'or à l'entour, ny de tuyau au deuant, ny auſſi de panache, ny aucune enrichiſſure & autre ornement, qu'vne ſorte de cordon tortillé, quaſi comme ceux que portent quelques vns de nos François. Leur chauſſure eſt auſſi toute pareille à celle des Ienniczaires.

VILLAGEOIS GREC
appellez, Voinuchs.

IN ſçait aſſez que par tous les lieux qui ſont ſous la domination du Turc, nuls des Chreſtiens de quelque qualité qu'ils ſoyent, ne ſont exempts de luy rendre tribut, ſoit des enfans, des biens ou des perſonnes meſmes. Il y a donc en la Grece & Boſſine, certains villageois Chreſtiés, non reniez, exempts de tailles & tributs d'argent, mais ils ſont tenus de ſe donner eux-meſmes au ſeruice du grand Seigneur, ſous l'obeiſſance d'vn Sanjac, qui tous les ans en fait vne leuée de mille, qui ſont appellez Voincler ou Voinuchs, qui ne ſont tenus comme eſclaues, mais ſeruans à leurs deſpens, & ſi cette loy eſt ſi rigoureuſe, que ceux qui n'y veulent obeïr, ſont contraints de bailler appointement, pour en deffrayer d'autres en leur place. Si toſt donc que ces ſortes de gens ſont arriuez à Conſtantinople, ils ſe vont preſenter au grand Seigneur, auec chacun vn boteau de foin ſur l'eſpaule, pour monſtrer en quoy conſiſte leur ſeruice, puis ils ſont incontinent menez au grand Eſcuyer, qui leur donne leurs departemens aux eſcuries, pour pratiquer leur office, qui eſt de mener les cheuaux à l'herbe en temps de paix, & à la guerre ſuiure l'armée, & tous les iours ſi toſt que le camp eſt poſé, ils vont ſoyer & faucher de l'herbe, pour la nourriture des cheuaux. Voyla à quoy ſont employez les Voincler; & d'autant qu'ils ne touchent aucuns gages, n'ayans pour toute recompence de leurs coruées, que l'exemption des tailles & decimes en leur païs, ils employent le temps qui leur reſte apres auoir fait ce qui eſt de leur ſeruice, à aller par les ruës auec de grãdes cornemuſes, faites de la peau d'vne Cheure jouans & danſans pour aſſembler le peuple, lequel prenant grand plaiſir à ce paſſe-temps, leur donne touſiours quelque piece d'argent, qui leur ayde à viure, ſuruenant par ce moyen à leur pauureté. Ils ſont habillez aſſez approchant de nos bergers, portans vne ſorte de ſeqnie vn peu courte, auec vne large ceinture à laquelle ils pendent deux couſteaux & vne eſpece de goder, ils ont vne ſorte de chapeau faiſant deux pointes, dont l'vne ſ'abaiſſe par derriere, & l'autre plus longue & pointuë & recroquillée par deuãt. Leurs chauſſes ſont aſſez longues, faiſans force replis vers le bas de la jambe, ils portent des ſouliers qu'ils font eux-meſmes de treſſe de jonc fort ioliment entrelacez, & portent la cheuelure longue.

CALENDER RELIGIEVX
Turc.

VOICY vn autre ordre de religieux, auſſi different du precedent, que le vice eſt diſſemblable de la vertu, car les vns paiſent leur vie à la lubricité, & ceux-cy nommez Calenders, font profeſſion de perpetuelle chaſteté, & grãde abſtinence & ſainɛteté de vie, au moins en apparence, ſi elle ne l'eſt en effect. Ils ont pour leur retraiɛte, de certaines petites Egliſes, qu'ils appellent Techie, ſur les portes deſquelles ſont mis des eſcriteaux, contenans ces mots, *Cacda normae dilerſim eaſcimge, al chachec ciur:* c'eſt à dire en noſtre langue, quiconque voudra entrer en leur religion, doit faire les meſmes œuures qu'ils font, & garder comme eux virginité & abſtinence. Ils portent vne ſorte de haire faite de laine & de crin de cheual, ils ont les cheueux raz, & en la teſte vne ſorte de chapeau de feuſtre, à la façon des preſtres Grecs, autour deſquels ils mettent vne ſorte de frange de la longueur de la main, qui eſt fort dure, eſtant de crin de cheual: ils portent aux oreilles des anneaux de fer, & pareillement au col & aux bras, ils ont auſſi de couſtume de ſe percer la peau, au deſſous de la nature, & y mettre vn anneau de fer ou d'argent, afin que de force ou de bon gré, ils puiſſent garder la chaſteté ſelõ leur reigle. Ils n'ont aucune ſorte de chauſſures ny ſandalles, car ils vont tous pieds nuds en quelque temps que ce ſoit, ils ont auſſi certains liures, où ils liſent & chantent en langue vulgaire pluſieurs compoſitions faites par vn nommé Nerzimi, le premier de leur ordre, lequel pour auoir dit quelque choſe contre la loy de Mahomet, fut par l'ordonnance de la Iuſtice, eſcorché tout vif en Azimie, & pour ce ils le tiennent pour ſainɛt & martyr, & enſuiuent entierement les reigles de ſon ordre, & viuent d'aumoſnes: Quelques vns ont eſcrit qu'ils auoyẽt veu quelques liures de ce Nerzimi, par leſquels il teſmoigne en beaucoup de choſes approuuer la religion Chreſtienne, parlant d'icelle auec grande reuerence.

TORLAQVIS RELIGIEVX TVRC.

LEs Torlaquis ſont encore d'autres ſortes de religiéux, qui vont tous nuds comme les Deruis, mettãs auſſi deux peaux de mouton & de chevre ſeur eux ; mais ils ont encore de plus en forme de manteau, vne grande peau d'Ours auec le poil, qu'ils mettẽt ſur leurs eſpaules, l'attachãs par les deux jambes de deuant. Ils ne vont pas auſſi la teſte deſcouuerte, car ils portent deſſus vne ſorte de haut bonet de feuſtre blãc, tout pliſſé par gros plis en façõ de tuyaux d'orgues depuis le bas iuſques au haut, qui viẽt vn peu en pointe, ſans bord ny cordõ à l'entour. Leur façõ de viure eſt plus approchant de celle des beſtes que des hommes, d'autant que nul d'entr'eux ne ſçauẽt ny veulẽt ſçauoir lire ny eſcrire, ny autre choſe, quelque vtile ou vtile qu'elle ſoit, ains paſſent toute leur vie en oiſiueté : ils employ ent le temps à aller aux cabarets & lieux ſemblables, demãder l'aumoſne & chercher quelque repeuë franche. Ils võt auſſi quelquesfois en troupe par les deſerts, où ſi par hazard ils rencontrent quelqu'vn en bon equipage, ils le deſtrouſſent & le font aller tout nud comme eux, & allãs par les villes, ils l'accoſtent effrontement des femmes qu'ils rencontrẽt, ſous pretexte de ſçauoir dire la bonne fortune, par les lineamens de la main où ils regardent, comme s'ils auoyent beaucoup eſtudié en la Chiromantie, en quoy ils sõt auſſi ignorans qu'en toute autre choſe, neantmoins la ſimplicité de ce peuple, ne laiſſe pas d'y adiouſter foy, & à cette occaſion leurs portent ſouuent des œufs, fromages, & autres choſes neceſſaires pour leur vie. Ceſtuy-cy eſt vn des abus pl⁹ remarquables qu'ils commettent, c'eſt qu'ils menent auec eux vn vieillard qu'ils honorent & reuerẽt, comme ſi c'eſtoit quelque ſainct venu du Ciel, & eſtans en quelque bonne ville, le logent au meilleur logis qui y ſoit, ſe tenans tous proches de luy, faiſans croire au peuple par leurs deportemens, que ce perſonnage eſt plus celeſte qu'humain : ceſtuy-cy auſſi vieil de malice que d'âge, ne fait mine que de toute ſainctẽté en toutes ſes actions, parlant peu & auec grande modeſtie & grauité de diſcours tous admirables, feignant ſouuent eſtre rauy au Ciel, demeurant en extaſe, puis reuenant à ſoy & regardant tous ſes bons diſciples, leur dit ainſi : mes chers & bien aymez enfans, ie vous prie de m'oſter bien-toſt d'icy, car i'ay eu maintenãt vne viſion du Ciel, d'vne grãde ruine qui doit arriuer ſur cette Cité ; les autres faits à ce badinage, le priẽt en toute humilité & deuotion, qu'il luy plaiſe faire oraiſon à Dieu, afin qu'en faueur de ſes prieres, il deſtourne le malheur qui eſt preſt de tomber ſur cette pauure Ville. Luy incontinẽt flechiſſant à leur requeſte, ſe met en priere auec grande apparence de deuotion, leuãt les yeux au Ciel : lors ce peuple groſſier, croyant toutes ces fauſetez pour choſes veritables & miraculeuſes, accourt en troupes d'hõmes & de femmes, leur apportans quantité d'aumoſnes ſelon leur pouuoir, eſtimans que par le moyen de ces trompeurs, ils ſont deliurez de quelque grande miſere. Ils mangent auſſi de l'herbe des Deruis, & couchent tous nuds ſur la terre, & viuẽt enſemble d'vne façon plus que beſtiale, appellans tous leurs vices vne tres-ſaincte religion.

RELIGIEVX TVRC.

VTRE tous ces beaux ordres de religieux cy-deuant re-
preſentez, il y en a encore d'vne autre ſecte qui diſent me-
ner vne vie ſolitaire & retirée du monde, conuerſans fami-
lierement & ordinairement auec les beſtes ſauuages, mais
ce n'eſt que fauceté & hypocriſie, non plus que la ſaincteté
des precedens. Car leur demeure eſt par les villes & villa-
ges, en de certaines boutiques, qu'ils couurent tout expres deſſus & deſſous
de peaux de beſtes, comme d'ours, cerfs, loups, bœufs, chevres & autres, at-
tachans encore le long des murailles, les cornes de ſemblables beſtes, auec de
groſſes maſſes de chandelles de ſuif; & au milieu de cette boutique, il y a vne
eſcabelle, ſur laquelle eſt vn tapis verd, & deſſus vn grand chandelier de cui-
ure ſans chandelle ny cierge, faiſans tout ce bel appareil pour paroiſtre vrais
obſeruateurs de la loy de Mahomet. Ils ont encore la peinture d'vne Cimeter-
re fenduë par le milieu, en ſigne de l'honneur qu'ils portent à Haly gendre
de Mahomet, duquel ils font des comptes, comme l'on fait de Roland le fu-
rieux, auſſi veritables les vns que les autres: car ils diſent, entre les autres faits
admirables de ce grand perſonnage, qu'il fendoit les plus hautes montai-
gnes, & les rochers plus inacceſſibles auec cette Cimeterre, de laquelle ils gar-
dent ſi reuerемment la peinture, pour auoir ſeruy à l'execution de ſes mira-
cles. D'auantage pour dire qu'ils ont abandonné le monde, ils nourriſſent &
appriuoiſent auec eux des ours, cerfs, & autres beſtes ſauuages, qu'ils meinent
allans demander l'aumoſne, quand le rapport ou gain de leur boutique n'eſt
ſuffiſant pour les nourrir, enquoy paroiſt euidemment leur hypocriſie: car
au lieu de viure comme ils diſent, parmy les beſtes ſeparez de toute conuer-
ſatiõ humaine, ils font viure les beſtes auec eux de ce qui leur eſt dõné par les
hommes, habitans non és deſerts & hermitages, mais aux villes, bourgs, &
villages. Ils võt bien chauſſez & bien veſtus d'vne longue robe, à peu pres fai-
te comme celles de nos Preſtres ſeculiers, portans à la teſte vn Tul-
ban, leur chauſſure eſt à la Polaque, & en cette façon vont
par toute la Turquie, & ſ'en void aſſez en
Conſtantinople, & plus encore en
Andrinople.

EMIR PARENT
de Mahomet.

IL y a pluſieurs entre les Turcs qui ſont tenus pour parens de Mahomet, leſquels à cauſe de la croyance que ce pauure peuple a de la ſainctteté de ce faux prophete, ſont tenus pour fort vertueux & ſaints perſonnages, tellément que ſi quelqu'vn de cette race eſt appellé en teſmoignage contre vn autre, ſon rapport eſt de telle authorité qu'il vaut deux teſmoins, les plus irreprochables que l'on puiſſe trouuer; & leur meſchanceté eſt telle qu'abuſans de leur credit, ils ſe laiſſent ayſément cotrompre pour de l'argent, teſmoignans fauſement, principalement quand c'eſt contre quelque Iuif ou quelque Chreſtien leurs ennemis mortels. A ceux-cy ſeulement qui ſont deſcendus legitimement de Mahomet, eſt permis entre les Turcs de porter le Tulban verd comme faiſoit le meſme Mahomet, les vns ne portent de verd que le Muzauegia, qui eſt vn bonet de deſſous le Tulban, & le reſte du Tulban ils le portent de blanc, les vns ſont fort riches & ſuperbement habillez, les autres pauures comme vinaigriers, chandeliers, deſquels il y a quantité en Conſtantinople & Andrinople. Pluſieurs d'iceux accompagnent auſſi les pelerins de la Mecque, & font leurs prieres auec eux au milieu des chemins & places publiques, imitans par leur hypocriſie leur predeceſſeur, auſſi bien qu'en autre fauceté & malice, par laquelle ils ſe font craindre & reſpecter du peuple. Ils ſont veſtus d'vne longue robe en façon de Doliman, fermée par deuant auec des boutons, & vne fort large ceinture, aux bouts de laquelle eſt vne frange d'or ou de ſoye, leurs chauſſes ſont fort longues, pliſſant par le bas, auec le ſoulier ſans attache, fort pointu par le bout. Ils portent encore vne ſorte de jupe fort approchante de la façon que les carroſſiers les portent icy, horſmis qu'il n'y a point de colet non plus qu'à leur robe : ils ont le Tulban de la couleur qui a eſté ditte cy-deſſus, fort gros & tout rond ſans aucune pointe, & ont vne façon fort affreuſe, monſtrans aſſez l'impureté de leur ame par leur regard.

PELERINS MORES REVENANS
de la Mecque.

TOvs les peuples tant Mores que Turcs tenans la loy de Mahomet, ont vne certaine croyance, que quiconque peut vne fois en ſa vie, faire le voyage de la Mecque, Dieu luy a promis entiere remiſſion de ſes pechez, & deliurance des peines d'enfer & de Purgatoire, tellement qu'ils preferent ce pelerinage à toute autre affaire. S'eſtans donc auparauant que de partir reconciliez tous les vns auec les autres, demandans pardon à ceux qu'ils ont offencez, car ils diſent & croyent que leur voyage ſeroit autrement du tout inutile; ſe mettans pluſieurs en trouppe ils appellent cela Carauanne. Eſtans donc munis de tout ce qui leur eſt neceſſaire pour vn ſi long chemin tirent pays tant qu'ils ſoient arriuez à Medine, où eſtans ils vont au Temple & poſent leur Alcoran ſur la ſepulture de Mahomet, puis quand l'heure de faire leur office eſt venuë, ils montent ſur les tours crians & appellans le peuple à l'aſſiſtance de leurs ceremonies, & demeurent l'eſpace de trois heures en oraiſon, laquelle eſtant finie ils ſ'en vont tous ſur vne montaigne appellée Arafet où ils ſe deſpouillent tous nuds, & ſi par hazard ils trouuent quelque puce ou autre vermine ils ne la voudroient pour rien tuer, puis ils ſe plongent iuſques au col dans vn fleuue prochain marmotans quelques ſortes d'oraiſons, & font cela, diſent-ils, pour ce qu'Adam auoit faict en ce lieu & en cette façon ſa penitence, par laquelle il a obtenu pardon de Dieu. Cela faict le lendemain matin chacun ſe reueſt & paracheuent leur pelerinage à la Mecque qui eſt à trois iournées de là, où eſtans arriuez ils vont au Temple faire leur oraiſon, & tournent par ſept fois à l'entour d'vne tour ioignante au Temple, baiſans à chaque fois les coings d'icelle, puis ſ'en vont à vn puits proche de là, & ſ'appuyans contre le bord, prient Dieu de leur pardõner leurs pechez, puis vn certain de leurs miniſtres tire de l'eauë de ce puits & leur en iette à chacun trois petits ſeaux ſur la teſte, croyant que par ce lauement ils ſont entierement nettoyez de tous leurs pechez. Ils font encore quelques autres ceremonies qui ſeroient plus ennuyeuſes à deſcrire que profitables à ſçauoir: c'eſt pourquoy ie ne m'y amuſeray point, mais ie diray ſeulement qu'ils ne penſeroient pas auoir accomply leur pelerinage s'ils n'auoient viſité le S. Sepulchre de noſtre Seigneur où ils font encore pluſieurs ceremonies, prieres & deuotions à leur mode; c'eſt ce qui nous doit inciter à l'auoir encor en plus grande reuerence, puis que les plus grands ennemis du nom Chreſtien ſont contraints de le recognoiſtre.

DES SACCHAZ PORTEVRS D'EAV
pelerins de la Mecque.

IL y a vne autre ſorte de pelerins de la Mecque, appellez Sacchaz ou porteurs d'eau, qui vont par les villes & villages, & meſmes par les ruës, portans à leur coſté vne ſorte d'ourdre de cuir boully penduë en eſcharpe, pleine d'eau de fontaine, & ce vaiſſeau eſt fort proprement accõmodé, & couuert d'vne ſorte de drap de couleur en broderie de diuers feüillages à l'entour, portãs en l'vne des mains vne belle taſſe de letõ dorée & damaſquinée, dans laquelle ils preſentent à boire à ceux qu'ils rencontrent & qui en veulent. Ils portent auſſi en la meſme main, vn miroir qu'ils preſentent apres, vſans auec cela de quelque petit diſcours, tendans à faire penſer à la mort, repreſentans par la glace le peu de certitude que l'on doit auoir de la vie, & par l'eau, combien elle ſe coule promptement ſans y penſer. Pour recompence de cela, ils ne vous demandent aucune choſe, mais ſi par honneſteté vous leur offrez quelque piece d'argent, ils la prennent fort volontiers, voire quelquefois pour y inciter, ils donnent quelque bouquet, ou oranges, & apres qu'on leur a donné, par forme de remerciement, ils tirent de dedans vne ſorte de panetiere, qu'ils portent penduë à leur ceinture, de petites fioles d'eauës de ſenteurs, qu'ils iettét au viſage. Ils ſont veſtus de long comme tous les Turcs, & ont vne fort large ceinture, toute parſemée de petites pierres de Jaſpe, Chalcedoine & autres, qu'ils mettent dans la taſſe quand ils donnent à boire, afin de faire trouuer l'eau plus belle & plus agreable à la veuë: leur panetiere ou gibeſſiere en eſt auſſi fort enrichie, & vne ſorte de bandouliere auec laquelle eſt attachée leur ourdre. Quelques-vns de ces Sacchaz ſont des pelerins qui à leur retour de la Mecque, ont fait vœu d'employer le reſte de leur vie à cette œuure fort charitable & recommendable entr'eux, les autres auſſi eſpouſent cette vacatiõ, pour le peu de trauail, & le gain qu'ils en tirent, d'autant qu'outre ce que chacun leur donne en particulier par auſmones, ils tirent quelque appointement du public. Ils y en a auſſi pluſieurs autres qui par vœu ſ'obligẽt auſſi à tenir touſiours des vaiſſeaux pleins d'eau à leurs portes, pour la commodité publique des paſſans, qui en vſent à leur volonté, & ſelon leur beſoin.

GENTIL-HOMME
Perſien.

CEvx qui de noſtre temps, ont fait quelques voyages en Perſe, ont peu recognoiſtre combien leur maniere de viure eſt maintenant differente & eſloignée de leurs anciennes couſtumes, n'ayans à preſent rien tant en recommandation, que la volupté en toutes leurs actions, & la ſomptuoſité en leurs habits, bagues & ioyaux, en quoy ils ſont extremement ſuperbes. Ceux d'entr'eux qui ſont naturellement doüez du tiltre de nobleſſe, portent vn habit long bordant la terre, auec les manches de meſme longueur: ils ont deſſous ce long manteau, vne ſorte de Simarre vn peu plus court, qui eſt ceint d'vne ceinture de gaze ou creſpe de ſoye de couleur, & laſſé ou attaché par deſſous du coſté droit, auec de petits cordons de ſoye, & des boutons tout du long par deuant. Ce veſtemẽt eſt de drap d'or, ſi riche & de ſi belle façon, qu'on ne le peut repreſenter, n'ayans point icy d'eſtofe aprochante de cette beauté: ils portẽt leurs chauſſures fort larges & fort aprochãtes des gamaches dõt quelques-vns de nos François vſent, quant aux ſouliers, ils ſont aſſez groſſiers & mal propres, au regard du reſte de leur habillement: Ils portent à la teſte vne ſorte de Tulban, auec vne haute plume, enrichie & couuerte de riches pierreries & perles de grandiſſime valeur. Les ſoldats ſont pareillement habillez, excepté la longueur qui eſt moindre, quelques-vns auſſi ne portent le long manteau, & ont le Simarre ouuert par deuant, dont les deux bouts ſont attachez à la ceinture, & ont à la main vn long baſton à la façon des Ienniczaires du grand Seigneur. Ils ayment auſſi fort les parfuns, & tant les hommes que les femmes en vſent auec beaucoup de curioſité, c'eſt en quoy nos François les imitent, & non en l'eſtime qu'ils font de la nobleſſe & vertu.

GENTIL-HOMME
Grec.

ENTRE les Grecs, comme en toute autre nation, il y a des Gentils-hommes, lesquels se font recognoistre par la modestie & grauité de leurs habits, conuenable à leur qualité, qui est assez honnorable d'elle mesme, sans qu'il soit besoin d'emprunter l'esclat de diuerses couleurs, ou enrichissement des pierreries, pour faire paroistre par l'artifice & somptuosité, ce que la nature leur a fauorablement departy. Ils sont dõc vestus de noir, auec vne sorte de soutane quasi à la façon de nos Aduocats, mais beaucoup plus longue & assez iuste au corps, qui se boutonne par deuant, mais de la ceinture en bas, elle est ouuerte & fort large, ceints d'vne sorte d'estofe rayée comme de la gaze de soye de diuerses couleurs, excepté de blanc ou rouge. Ils portent pour armes vn petit coutelas, pendant vn peu plus sur le deuant que l'espée de nos Frãçois, ils ont par là dessus vne robe de mesme longueur, mais plus ample, dont les manches pendent au dessous du genoüil: cette robe est noire comme la soutane, de la plus fine estofe qu'ils peuuent choisir, & doublée d'vne sorte d'hermine mouchetée, ouuerte du haut en bas, sans aucun ruban ny bouton. Quant à la chaussure, ils ont vne sorte de gamache, & le soulier approchant de la Polaque, ils portent à la teste vne sorte de chapeau noir à l'Albanoise, sans aucun panache ou entichissement, disans que ceux qui portent la plume sur la teste, monstrent par cela la legereté de leur ceruelle.

MARCHAND
Grec.

L'HABIT du Marchand Grec eſt approchant du precedent, eſtant toutesfois different en certaines choſes, qui le font diſcerner d'auec le noble, gardant quelque ordre aux habits qui face remarquer la qualité d'vn chacun, pour euiter la confuſion qui eſt parmy nous, qui eſt telle que l'on prend ſouuent vn courtaut de boutique, ou autre de petite extraction, pour gens de grande & illuſtre maiſon, n'ayans autre regle que la bource en toute choſe. Ceſtuy-cy porte donc la ſoutane tout de meſme celle du noble, mais la difference eſt au manteau de deſſus qui eſt plus court, ayant au deuant quelque douzaine de boutons, & a les manches qui ne viennent gueres au deſſous de la ceinture, & ſont auſſi plus eſtroites. Ils ont à la teſte vne ſorte de bonet rond & bas, reſſemblant au Tulban pour la groſſeur, ſans aucune pointe, & pour l'ordinaire ils le portent de couleur bleüe: pour la chauſſure elle n'eſt guere diſſemblable de la noſtre, & au lieu de l'eſpée ou coutelas que portent les Gentils-hommes, ils en ont vn fort petit qui n'eſt pas pendu, mais ſeulement fourré dãs le nœud de la ceinture. Voila ſommairemẽt ce qui ſ'en peut dire, car pour leur maniere de trafic & marchandiſe, elle ſeroit trop longue à deſcrire, ioint que pluſieurs autheurs en font mention, & que ce ne ſeroit que rebattre leur chemin, & ennuyer le lecteur.

MARCHAND
Iuif.

DAVTANT que le païs du Leuant, eſt plus propre que tout autre pour le trafic, auſſi toutes les villes de Turquie, ſont abbondamment peuplées de Iuifs, & principalement Conſtantinople comme la principale, où eſt l'affluence & abord de toute ſorte de marchandiſe, & par conſequent plus commode pour cette ſorte de gens, qui ne viuent d'autre choſe que de vendre & achepter, & ſur tout preſter à vſure, ce qui leur eſt permis librement, moyennant quelque tribut qu'ils payent, car autrement on ne les ſouffriroit en ce pays, non plus qu'en pluſieurs autres, deſquels ils ſont dechaſſez, eſprouuans encores tous les iours la malediction de Dieu, ne pouuans auoir nulle poſſeſſion de terre où ils puiſſent habiter, eſtans tous vagabonds & diſperſez çà & là, voire meſme tellement meſpriſez en ce lieu, où ils ſont ſoufferts moyennant leur tribut, que les Turcs ne veulent iamais manger ny boire en leur compagnie, ny eſpouſer vne femme ou fille Iuifue, bref ne veulét auoir aucune affinité auec eux: & ce qui eſt bien remarquable, c'eſt que ſi vn Iuif ſe vouloit faire Muſulman, il n'y ſeroit pas receu, ſi premierement il n'auoit eſté fait Chreſtien. Ceux de cette abominable nation, qui ſont habitans en Conſtantinople, ou autres lieux de la domination du Turc, ſont veſtus de long, comme les Grecs & Leuantins, mais pour eſtre remarquez entre les autres, ils portent le Tulban iaune, ceux qui demeurent en l'iſle de Chio ſous le tribut de la Seigneurie, portent vn grand bonet qu'ils appellent de credit, & quelques-vns le nomment bonet à arbaleſtre, qui eſt auſſi de couleur iaune. Aucuns de ces Iuifs vont par la ville de Conſtantinople, portans du drap qu'ils vendent à la rencontre à ceux qui en ont afaire.

MARCHAND
Armenien.

CEvx qui ſçauent la grande eſtenduë de l'Empire des Turcs, ne peuuent ignorer combien de diuerſes nations luy ſont maintenant ſubiectes, entre leſquelles eſt la petite Armenie, la grande eſtant ſous la domination du Sophy Roy des Perſes. Or la ville de Conſtantinople eſtant la capitalle de toute la Turquie, eſt par conſequent la principale retraicte des eſtrangers, les Armeniens eſtans de ce nombre, y conuerſent ordinairement, comme ils font auſſi en la ville de Pera, & ſont la plus-part d'entr'eux Marchands, faiſans grand trafic de camelots, moncayars, ſoyes, tapis de Suric, & autres choſes ſemblables, chacun ſelon ſon moyen, ceux qui ſont plus pauures, ſont artiſans, gens de meſtier, & les moindres ſadonnent à la culture des iardins, ou à façonner les vignes; bref ils gaignent leur vie le mieux qu'ils peuuent chacun de ſon labeur, ſ'employans ſelon leur pouuoir, & la capacité que leur a donné la nature. Quant à leur habit, ils le portent long comme les Grecs, & de la meſme façon, excepté vn grand colet qui eſt à leur ſoutane, tout ainſi que celuy du Doliman que portent les Turcs: ils ont auſſi à la teſte le Tulban fort gros & tout rond, eſtant bleu, bigarré de blanc & de rouge, car il n'eſt permis qu'aux Turcs de le porter tout blanc, voulans ſe faire remarquer par là, & porter la couleur de l'innocence ſur la teſte ſeulement, l'ayans entierement bannie de leur ame.

MARCHAND
de Raguſe.

LEs Raguſins ſont vn peuple, non ſubiets du Turc, mais ſeulement tributaires de douze mille ducats, qu'ils ſont tenus de luy enuoyer tous les ans, par deux deputez à Conſtantinople, ou en quelque autre lieu qu'il ſoit. L'on ſe pourra eſtonner de ce grand tribut, mais ils le payent aſſez ayſément, eſtans tous fort riches, & non ie croy ſans grand regret, à cauſe de leur grande auarice, & de l'amour qu'ils portent à l'argent, mettans toute leur induſtrie à en amaſſer; ils ſont auſſi de nature merueilleuſement ſuperbes & arrogans, eſtimans toute autre nation inegalle à la leur, ſoit pour la nobleſſe, ſcience, & gentilleſſe d'eſprit, & à la verité ils meritent bien quelque loüange, d'autant que leur ville eſtant ſituée en vn lieu le plus incommode & reſerré qui ſe puiſſe imaginer, ils ont par leur induſtrie ſi bien fait, qu'ils ont ouuert le chemin à toutes ſortes de commoditez neceſſaires. Quant à leur habit, les plus apparans d'entr'eux le portent à la Venitienne, les autres marchands & mechaniques, portent vne ſorte de petite ſoutane, qui ne leur vient que iuſques au genoüil; la ceinture large comme les Grecs ſans aucun bouton, ils ont par deſſus vne robe quaſi de meſme longueur, à laquelle eſt vn grand colet doublé de quelque fourrure, qui ſe rabat ſur les eſpaules; ils portent vne ſorte de chapeau pelu, qui a vn grand bord de fourrure, qui ſe renuerſe deſſus tout autour, quant à la chauſſure elle eſt toute iuſte à la iambe, & le ſoulier fort pointu. Cette ſorte d'accouſtrement, repreſente aſſez bien à la veuë, la mechaniqueté de ce peuple.

FANTE DE RAGVSE,
ou porteur de lettres.

ENTRE ces Ragusins, il y en a quelques-vns qui seruent à porter des lettres à Constantinople, comme font icy les valets de pied. Leur habillement est assez bien conuenable à leur mestier, car ils portent vne petite jupe iuste au corps, boutonnée iusques à la ceinture, & le bas retroussé, ayans auec cela des chausses quasi à la pantalonne, mais plus larges, & les souliers fort pointus. Ils portent aussi vne sorte de mandille, approchant des jupes de nos carrossiers, mais fort ample, auec vne petite frange au bas tout autour du bord, comme aussi au bout des manches, qui sont courtes & fort estroites, il y a deuant quelques boutons, ils portent vne sorte de bonet plat faisant quatres pointes, dont deux se recroqueuillent sur le deuant, les deux autres par derriere. Apres auoir dépeint les hommes de cette contrée, ie diray en passant vn mot des femmes, qui sont assez laides & mal proprement accommodées, & ont ordinairement vne coiffure de fine toile de lin, & les femmes nobles le portent de soye blanche, ayans leurs chausses auallées iusques aux talons, elle sortent fort peu du logis, se contentans seulement de regarder les passans aux feneſtres, les filles ont encore moins de liberté, car elles sont reserrées de telle sorte qu'on ne les void nullement, si nos Françoises estoient sous cette reigle, elles espargneroient beaucoup d'argent & de peine, car elles ne seroyent si curieuses & superfluës en leurs habillemens.

MARCHAND
Arabe.

TOVTE l'Arabie ayant eſté anciennement diuiſée en trois parties, l'vne deſquelles eſt appellé Petrée, ou pierreuſe, à cauſe qu'elle eſt fort montaigneuſe, & pleine de pierres & rochers inacceſſibles, l'autre a eſté nommée deſerte, à cauſe de ſa grande ſeichereſſe & aridité, qui la rend preſque inhabitable, n'y ayant que de certaines gens nommez Nabathées, qui vont errans par les champs, ne viuans que de brigandages & larcins qu'ils font ſur leurs voiſins, & principalement aux Carauanes des pelerins qui vont à la Mecque & Medine, car n'ayans ny Roy, ny Loy entr'eux, ils exercent librement toutes leurs meſchancetez: la troiſieſme Arabie eſt l'heureuſe, ainſi nommée à cauſe de ſa fertilité, quaſi en toute choſe; car ils ont là d'extremement bons cheuaux, des chameaux, & des bœufs en abondance, & autre ſorte de beſtial. Les peuples qui y habitent ſont ſous la ſubiection & obeiſſance d'vn Roy qu'ils eſliſent, lequel bien qu'il diſpoſe de tout fort abſolument, paſſe ſa vie aſſez miſerablement, d'autant qu'il eſt comme priſonnier dans ſon palais, ſans en oſer ſortir, ſ'il ne veut eſtre lapidé par ſon peuple, qui a retenu cette ancienne ſuperſtition de l'Oracle de leurs Dieux. Cette contrée eſt auſſi merueilleuſement peuplée d'arbres qui portent l'encens & le mirrhe, palmiers, cinamome, excellentes odeurs, & autres choſes rares, & diuerſité de pierreries, & ſi quelques-vns ont voulu dire que le Phenix y naiſſoit. En ce pays tant fecond, viennent quantité de Marchands de Cambaya, & autres lieux, leſquels y portent de petits draps de diuerſes ſortes, & ſe chargent, en lieu de raiſins, dattes, or, iuoire, & d'eſclaues, qu'ils enuoyent par les ports aux autres pays, cõme en la Grece & Turquie. Les Marchands de cette nation ne ſont gueres differents en leur habit, des Armeniens, eſtans auſſi veſtus de long, & portent leur robe de deſſus d'vne ſorte d'eſtofe rayée, & à la teſte, le Tulban bigarré, la chauſſure vn peu large & auallée, & le ſoulier pointu.

ESCLAVE MORE.

LEs Baſſas & autres principaux de la Porte du grād Seigneur, ont tous des eſclaues, & pluſieurs en ont de Mores par curioſité, comme quelques-vns de nos François, eſtimans auſſi en tirer plus de ſeruice que de ceux du pays, ſoit à cauſe de leur force, ou pour eſtimer touſiours d'auantage ce qui nous eſt le moins commun: De s'amuſer à depeindre leur teint & leurs traits de viſage, ce ſeroit perdre le temps à credit; car l'on en void aſſez en ce pays, & ils ſe reſſemblent tellement les vns aux autres, que qui en a veu vn, ſe peut repreſenter tous les autres. Ie diray ſeulemēt que ce que nous trouuons le plus laid entre nous, c'eſt ce qui les rend entr'eux plus parfaits & plus agreables, cōme vn nez fort gros, plat & large, & retrouſſé; la bouche grande & groſſe, & la plus grande noirceur, & de fait ceux qui le ſont moins dés leur naiſſance, ils ont accouſtumé de les froter de certaines huiles, puis les mettent au ſoleil, lequel a en leur pays vne telle force, qu'il ſeroit ſuffiſant pour rendre Mores les plus blancs d'entre nous. Quant à la façon de leur habit, il eſt long comme celuy des Turcs, mais leur robe de deſſus eſt retrouſſée à la ceinture tout autour, quaſi comme nos Françoiſes les portent allans par la ville, les manches en ſont coupées au deſſus du coude, à la façon d'vne jupe volante: ils portent ſur l'eſpaule vne ſorte de petite eſcharpe de gaze rayée, & à la teſte le bonet à la marine, auec vn cordon qui fait deux ou trois tours, & ſe nouë en recroquillant par derriere. Ils ont au bras droit le bracelet, & au col le colier pour marque de leur eſclauage, leur chauſſure eſt de meſme façon que celles des autres Turcs. C'eſt ſommairement ce qui ſ'en peut dire pour contenter l'eſprit des curieux.

GRAND DAME
Turque.

ENCORE qu'il ſoit permis au Turc ſelon ſa loy, d'auoir autant de femmes qu'il luy plaiſt, ſi eſt-ce toutesfois qu'il en a vne plus fauorite, & qu'il tient plus en qualité de ſa propre femme que les autres. Celle donc qui eſt paruenuë à cét honneur par ſa beauté, ou quelque autre vertu particuliere, qui la rend plus recommendable, eſt demeurante d'ordinaire dans le Serail du grand Seigneur, ayant auſſi vn autre Serail à part, fort riche & magnifique, principalemẽt en bains, & autres choſes neceſſaires pour ſa commodité. Quant à ſon habit, il eſt merueilleuſement ſomptueux & riche, elle a pour coiffure vne ſorte de couronne à l'Imperiale, enrichie de quantité de perles & pierreries de fort grande valeur, au deſſous de laquelle ſort par derriere vne ſorte de petit voile de creſpe, qui pend iuſques à la ceinture, fort mignonnement pliſſé, & vient couurir le bras par deuant, ſe racourciſſant touſiours en approchant du viſage, qu'il ne cache nullement, ne paſſant point le derriere de l'oreille, au bout de laquelle pend vne fort groſſe perle en poire. Sa robe eſt de drap d'or, friſé ou en broderie, de telle couleur qu'il luy plaiſt, & eſt ouuerte par deuant en pointe, mõſtrant ſa gorge, à la façon de nos Françoiſes, auec vne riche carrure de perle, & vn collier de grandiſſime valeur: elle eſt boutonnée de boutons à queuë iuſques à la ceinture, qui eſt fort large & de gaze rayée d'or, les deux bouts frangez & pendans par deuant, le reſte de la robe eſt fendu iuſques au bas, & les deux bouts retrouſſez à la ceinture, pour faire voir vne cotte de fort belle & riche eſtofe, qui eſtant courte, luy fait voir tout le pied, chauſſé d'vn ſoulier fort mignard, fait à pont leuis & pointu, ſes manches ſont de meſme eſtofe que la cotte, & fort eſtroictes, ſelon la forme du bras, & ny a autres manches à la robe, que de petites, larges de trois doigts, pendantes derriere, comme celles que les femmes ont icy à leurs manteaux, & pour auoir meilleure grace, elle eſt retrouſſée d'vne iolie façon; au reſte elle ne ſ'aſſeure pas tant ſur la force de ſes yeux, qu'elle ne porte touſiours vne ſorte de petit poignard à la ceinture, pour ſe pouuoir deffendre en cas de neceſſité. Voila à peu pres la deſcription de ſon habillement, fort ſeant & conuenable à ſa façon pleine de grande majeſté, qui fait paroiſtre ſa modeſtie en toutes ſes actions & deportemens, auſſi bien qu'en ſa grace.